MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR ve BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE HER HAFTA PAZARTESİ GÜNLERİ ÇIKARILIR İLGİLİ MAKAM VE MÜESSESELERE PARASIZ GÖNDERİLİR.

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEBLİĞLER DERGİSİ

YILLIK ABONESİ 10 LİRADIR. ABONE TUTARI MALSANDIKLARINDAN BİRİNE YATIRILMALI VE ALINACAK MAKBUZ MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYIMLAR VE BASILI EĞİTİM MALZEMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR

Cilt : 37 | 4 Kasım 1974 | Sayı : 1812

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TALİM VE TERBİYE DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Sayı: 7125/19

14 Ekim 1974

İLGİ: *16 Eylül 1974 gün ve 1805 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 9 Eylül 1974 gün ve 5000 sayılı genelge.*

GENELGE No : 11134

KONU: *IX. Millî Eğitim Şûrası kararları gereğince 1974 - 1975 öğretim yılında uygulamaya konulan esaslar ile ilgili açıklama.*

VALİLİKLERE

Bilindiği gibi, "temel eğitim ve orta öğretim kurumlarının haftalık ders dağıtım çizelgeleri ve öğrenci akış kurallarının yeniden düzenlenmesi" ile ilgili olarak IX. Millî Eğitim Şûrası kararları uyarınca 5 Eylül 1974 tarih ve 402 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararıyla saptanan "esaslar", ilgili bütün okullarımızda; "yeni ortaokul yönetmelik taslağı" ile ilgili geliştirme projesi, 21 ortaokulda; "ortaöğretimde ders geçme ve kredi düzeni denemesi" ise 15 ortaöğretim kurumunda 1974 - 1975 öğretim yılı başından itibaren uygulamaya başlanmış bulunmaktadır.

Bu uygulamaların düzenlenmesi için, yönetici ve öğretmenlerimizi aydınlatmak üzere, "Esaslar" ın 121. paragrafı uyarınca kurulan 15 Bakanlık ekibi 18 - 30 Eylül 1974 tarihleri arasında bütün yurtta düzenlenen bölge toplantılarına katılmışlardır. Bu ekiplerin Ankara'ya dönüşlerinde yapılan değerlendirmede, başta Valilik Makamı olmak üzere, bütün yönetici ve öğretmenlerimizin yeni uygulamalara istekle ve heyecanla giriştiklerini ve uygulamaların başarı ile düzenlenip yürütülmesi için bütün olanaklarını kullanmaya çalıştıklarını memnunlukla öğrenmiş bulunuyorum.

Bu değerlendirme sırasında yönetici ve öğretmenlerimize yardımcı olmak üzere yeni kararlarla ilgili bazı noktaların bu aşamada daha da açıklığa kavuşturulmasında yarar görülmüş ve bu amaçla Talim ve Terbiye Kurulumuzca hazırlanan AÇIKLAMA ile "Branş öğretmenlerinin atanmalarına esas olan derslerle birlikte kanunî ders saatleri içerisinde okutacakları seçmeli dersler" hakkındaki 11 Ekim 1974 tarih ve 428 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararı ilişik olarak gönderilmiştir.

Bu karar ile öğretmenlerimizin zorunlu haftalık ders saatlarını dolduracak şekilde görevlendirilmeleri ve eğitim kurumlarımızın bina, tesis, atelye, araç ve gereç olarak mevcut olanaklardan bütün okullarımızın ortaklaşa yararlanabilmeleri için gerekli hükümler getirilmiş ve bu hususta başta millî eğitim müdürleri olmak üzere yönetici ve öğretmenlerimizin görev ve sorumlulukları saptanmış bulunmaktadır.

İlinizde bulunan eğitim kurumlarına ait bütün olanakların bu karar hükümleri uyarınca en verimli şekilde kullanılması için Valilik Makamınca yönetici ve öğretmenlerimize gereken rehberlikte bulunulacağından ve her okulun çevre olanaklarından yararlanabilmesi için bu türlü ilgi ve yardımın gösterileceğinden emin bulunuyorum.

Bakanlık ekipleri şubat ayında ilinize tekrar gelerek uygulamayı yerinde izleyecek ve uygun görülecek sayıda ve yerlerde düzenlenecek yönetici ve öğretmen seminerlerine katılacaklardır. Bu amaçla "ESASLAR" ın 123. paragrafında belirtilen iliniz raporunun ocak ayı sonundan önce Bakanlığa gönderilmesini beklemekteyiz.

Bu genelge ve ekleri Tebliğler Dergisinin ilk çıkacak sayısında yayınlanarak bütün eğitim kurumlarımıza gönderilecektir.

Durumun ilgili okullara duyurulması ve uygulamanın bu genelgedeki esaslarında gözönünde bulundurularak yürütülmesi için Valiliğinizce gerekli tedbirlerin alınmasını önemle rica ederim.

Mustafa ÜSTÜNDAĞ
Millî Eğitim Bakanı

Ek: Açıklama
Karar

ZB. 11 Ekim 1974

IX. MİLLÎ EĞİTİM ŞÛRASI KARARLARI GEREĞİNCE 1974 - 1975 ÖĞRETİM YILINDA UYGULAMAYA KONULAN ESASLARLA İLGİLİ, 16 Eylül 1974 TARİH VE 1805 SAYILI TEBLİĞLER DERGİSİNDE YAYIMLANAN 9 Eylül 1974 TARİH VE 11108 SAYILI GENELGE'ye İLİŞKİN AÇIKLAMA

(1) Ortaokullarda okutulmakta olan yazı dersleri, geçen yıllarda olduğu gibi Türkçe dersinin içerisinde yer alacaktır. (paragraf 4)

(2) a) Ortaokullarımızın ikinci sınıfında kalan öğrencilerle, belge kurtarma sınavını başararak ikinci sınıfa devam hakkını kazanan öğrencilerin yeni matematik programlarına intibak ettirilmesi esastır. Bu gibi öğrencilerin, yeni programa intibaklarını sağlamak üzere, okullarca ve ilgili ders öğretmenlerince ders dışı çalışmalarla yetiştirilmesi ya da dersler esnasında bu öğrencilerle özel olarak ilgilenilmesi ve özellikle küme kavramının bulunduğu bölüm üzerinde durulması gerekmektedir.

b) Ortaokulların birinci ve ikinci sınıflarında klâsik matematik okuyan öğrencilerden modern matematik okutulan ortaokulların üçüncü sınıflarına nakleden öğrenciler, isterlerse, modern matematik programına devam edeceklerdir. Aksi halde bu gibi öğrenciler için aşağıda yazılı 11 nci maddenin a veya c fıkrasına göre işlem yapılacaktır. (paragraf 4)

(3) Genelgede yer alan "seçmeli dersler", "seçime tabi dersler" ve "ek seçmeli dersler" aynı anlamda kullanılmıştır. Eski programlarda bu dersler çizelgedeki şekilde ifade edildiği ve bir karışıklığa yer verilmemesi için ayrı adlarla gösterilmiştir. (paragraf 4 - 11 - 26)

(4) Ortaokulda, seçmeli derslerden beklenilen amaçlara ulaşabilmesi için, teksifilik ve ders çeşidinin azaltılması ilkelerine de uygun olarak, seçmeli derslerden bir öğrenci, her yıl, ençok üç ayrı seçmeli ders almalıdır. (paragraf 4)

(5) Ortaokullarla ortaöğretim kurumlarında hangi seçmeli derslerin hangi öğretmenlerce branş içi olarak okutulacağı Talim ve Terbiye Kurulunun 11 Ekim 1974 gün ve 428 sayılı kararında (Ekli) gösterilmiştir.

Bir seçmeli dersin açılmasında, okul müdürü, ilgili öğretmenin önerisini de gözönünde bulundurur.

Bir okulun seçmeli derslerinin uygulanmasında öteki okulların her türlü olanaklarından da yararlanılır. Öğretmenlerin görevlendirilmesinde Ek '1' deki çizelge dikkate alınır. Bu konuda her türlü tedbiri almakla millî eğitim müdürleri yetkilidir. (paragraf 4 - 15)

(6) Öğrencinin bir okuldan başka bir okula nakletmesi halinde, naklettiği okulda, bir önceki okulda aldığı seçmeli ders okutulmuyorsa, o okulda okutulan seçmeli derslerden birini veya birkaçını almak zorundadır. Bu dersin kanaat notunun (dönem notu) saptanmasında, geldiği okulda aldığı notlar da dikkate alınır. (paragraf 4 - 15)

(7) Bir okulun haftalık ders programlarında yer alan seçmeli derslerden, okulun bütün öğrencileri ders dağıtım çizelgesinde gösterilen seçmeli ders saati kadar almak zorundadırlar. Okulun bir kısım öğrencileri için seçmeli ders düzenlenirken diğer öğrencilerin seçmeli ders almaması gibi bir uygulamaya gidilemez. (paragraf 4 - 15 - 30)

(8) 1974 - 1975 öğretim yılında, son defa, fen bilgisi dersini fizik, kimya, tabiat bilgisi olarak okutan ortaokullarımızın son sınıflarında bu dersin yeni haftalık ders saatleri içinde uygulanabilmesi için bu sınıfın fizik, kimya, tabiat bilgisi programlarında bazı ayarlamalar yapılması zorunludur. Bu amaçla hazırlanan program, Ek 2'de gösterilmiştir.

Bu program her okulda fen bilgisi öğretmenleri zümre toplantısında incelenecek ve bu dersin yıllık ders dağıtım planı, okulun ve çevrenin olanak ve koşulları da gözönünde tutularak hazırlanacak ve uygulanacaktır. (paragraf 5)

(9) 1974 - 1975 öğretim yılında, "sosyal bilgiler" dersini, son defa, tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi olarak okutan ortaokulların son sınıflarında 1807 sayılı Tebliğler Dergisinde de açıklandığı gibi, daha önce Bakanlığımızca kabul edilmiş ve adları 20 Mayıs 1974 gün ve 1790 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmış bulunan Tarih III, Coğrafya III ve Yurttaşlık Bilgisi III ders kitaplarından yararlanılacağı tabiidir. (Paragraf 5 ve sayfa 361, not 5)

(10) 1974 - 1975 öğretim yılında ortaokulların son sınıflarında, son defa "fen bilgisi" adı altında okutulan fizik, kimya ve tabiat bilgisi ile "sosyal bilgiler" adı altında okutulan tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinin sınavları, fen bilgisi veya sosyal bilgiler adı altında bir sınav halinde de yapılabilir. Bu takdirde sınav soruları her dersi kapsayacak şekilde düzenlenir ve tek not verilir. Bu konudaki uygulama ile ilgili hususlar zümre öğretmenleri toplantısında kararlaştırılır.

Azınlık ve yabancı okullar için de yukarıdaki esaslar uygulanır. (Paragraf 5 ve sayfa 361, not 5)

(11) 1974 - 1975 öğretim yılı sonunda modern fen ve matematik programlarının uygulandığı liselerin onuncu sınıflarında kalan öğrencilerle lise dokuzuncu sınıftan belge kurtarma sınavını başararak onuncu sınıfa devam hakkını kazanan öğrencilerin,

a) Aynı şehirdeki, modern fen ve matematik programı uygulamayan liselere nakledilmesi,

b) Eğer böyle bir okul bulunmuyorsa, bu gibi öğrenciler için özel şubeler açılması,

c) Kalan öğrenci sayısının özel bir şube açmayı gerektirmeyecek kadar az olması ya da okulun öğretmen durumunun yetersiz olması halinde matematik derslerinde bu öğrencilere klâsik matematik programlarının ayrı bir öğretmen tarafından okutulması gerekmektedir.

d) Belge kurtarma sınavını başaranlardan lise onbirinci sınıfa devam etme hakkını kazanan öğrenciler için bu maddenin c fıkrasına göre işlem yapılacaktır. (paragraf 11)

(12) Ortaokullarda klâsik matematik okuyarak modern matematik okutulan liselere kaydolan öğrenciler için yeni bir tedbire ihtiyaç yoktur. Çünkü lise dokuzuncu sınıflarda okutulmakta olan modern matematik programı, bu programı ortaokulda hiç görmeyen öğrencilere göre hazırlanmış bulunmaktadır. (paragraf 11)

(13) Modern matematik programı uygulayan liselerde cebir, geometri notu diye iki ayrı not verilmeyecek, bunun yerine tek bir not verilecektir. (paragraf 11)

(14) Modern fen ve matematik programı uygulamayan liselerde Türk dili ve edebiyatı ile kompozisyon derslerinden ayrı not verilmeğe devam olunacaktır. Bu okullarda, matematik dersinde cebir ve geometri notları da ayrı ayrı gösterilecektir. (paragraf 11)

(15) Modern fen ve matematik programı uygulayan ortaöğretim kurumlarında seminer saatleri öncelikle fen öğretmenlerine verilecektir. Bu saatler fen öğretmenleri tarafından kapatılamıyorsa, sınıf öğretmenler kurulunun görüşünü de almak suretiyle okul müdürü seminer saatlerinin hangi öğretmenlerce kullanılacağını saptar. Seminer saatleri ağırlık hesaplamasında dikkate alınmaz. (paragraf 11 - 16)

(16) 1974 - 1975 öğretim yılında yalnız modern matematik programları uygulamaya başlayan liselerin dokuzuncu sınıflarında cebir ve geometri derslerinin birinden veya her ikisinden başarısız duruma düşerek bu dersleri dokuzuncu sınıfta tekrar etmek zorun kalan öğrenciler,

a) ya bulundukları şehirde, varsa, klâsik matematik uygulayan başka bir liseye naklederek bu derslere devam ederler;

b) veya öğretim yılı sonunda bu derslerin bütünleme sınavlarına girerler;

c) ya da uygulanmakta olan yeni matematik programına devam ederler. (paragraf 11)

(17) Modern matematik uygulaması yapan bir lisede matematik dersinden sorumlu olarak bir üst sınıfa geçtikten sonra klâsik matematik uygulayan bir liseye nakleden öğrenci naklettiği lisede bir üst sınıfa matematik dersinden sorumlu olarak devam eder. Bu öğrencinin sorumluluğunun kalkması için;

a) ya devam ettiği sınıfta öğretim yılı sonunda, cebir ve geometri derslerinin her ikisini birden başarması, (bu derslerin herhangi birinden başarısız olan öğrencinin sorumluluğu devam eder.)

b) veya modern matematik uygulaması yapan bir lisede sorumluluk sınavına girip başarması;

c) ya da bulunduğu okulda bir alt sınıfın cebir ve geometri derslerinin sorumluluk sınavlarına girip her ikisini de başarması gerekir. (paragraf 11)

(18) İlköğretmen okullarında uygulanacak ders dağıtım çizelgesinde (çizelge 3) yedi yıllık okulların "IV. sınıf dil ve edebiyat kolunda" da tarım dersi 2 saat olarak gösterilecektir. (paragraf 16)

(19) Ortaokullarda modern matematik okuyarak klâsik öğretim yapan liselere veya meslek liselerine kaydolan öğrenciler için, herhangi bir tedbir alınmasına ihtiyaç yoktur. Çünkü ortaokulda modern matematik programlarını izleyen her öğrenci, liselerde klâsik programı izleyecek bütün ön bilgilere sahiptir. (paragraf 26)

(20) Rehberlik ve eğitsel çalışmalar notla değerlendirilmez. (paragraf 32)

(21) Rehberlik ve eğitsel çalışmalar (sınıf öğretmenliği görevi) öncelikle okulun kadrosundaki öğretmenlere verilir. Bu görev, okulun kendi kadrosundaki öğretmenlerle karşılanmadığı takdirde okulda ücretle ders okutan öğretmenlere ve zorunluluk halinde okulun müdür ve müdür yardımcılarına da verilebilir. (paragraf 34)

(22) Sınıf öğretmenliği görevi yaz tatilinin başlangıcına kadar devam eder. (paragraf 35 - 36)

(23) Sınıf öğretmenliği veya eğitsel kol öğretmenliği ile görevli her öğretmene bu görevlerinden dolayı üç saatlik ders ücreti ödenir. (paragraf 35)

(24) Öğretmen sayısı yeterli olan okullarda, okul müdürü, aşırı derecede kalabalık sınıflar veya eğitsel kollar için, istisnai olarak birden fazla öğretmen görevlendirebilir. (paragraf 36)

(25) Rehberlik ve eğitsel çalışmalar normal öğretim yapan okullarda haftalık ders programı içinde yürütülebileceği gibi, okul müdürlüğünce düzenlenecek esaslara göre haftalık ders programı dışında da yapılabilir. (paragraf 38)

(26) Üçlü öğretim yapan ortaokullarda (akşam ortaokulları hariç) rehberlik ve eğitsel çalışmalar, genelgenin (38) numaralı paragrafında yer alan esaslara göre düzenlenecektir. (paragraf 38)

(27) Azınlık okullarında, ahlâk dersleri Türkçe ve Türkçe kültür dersleri öğretmenleri tarafından okutulacaktır. (paragraf 42 - 43)

(28) Yıl içinde boş geçen dersler için yaz aylarında açılmakta olan kurslar 1974 - 1975 öğretim yılından itibaren bütünleme kursları süresinde düzenlenecek ve bu derslerin sınavları da bütünleme sınavları ile birlikte yapılacaktır. (paragraf 52)

(29) Bütünleme kursları sırasında devamsızlığın hesaplanmasında, kaç saat olursa olsun bir öğrenci için kurs veya çalışmanın (etüdün) bulunduğu her gün bir tam gün olarak hesaplanır ve yıl içindeki devamsızlığına eklenir. Devam süresini dolduranlar hakkında yürürlükteki yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır. (paragraf 58)

(30) Bütünleme kurslarının başlangıç tarihinden sonra öğrenci nakli yapılamaz. (paragraf 61)

(31) Müdür bütün sınav komisyonlarının tabii başkanıdır. Ancak sınav salonunda bulunması zorunlu değildir. (paragraf 63)

(32) Bütünleme sınavlarında, sınav kâğıtları geçen yıllarda olduğu gibi, ikinci incelemeye tabi tutulacaktır. (paragraf 71)

(33) Genelge ve yönetmeliklerde geçen "5.00 notu" kesin 5'tir. "5" veya "en az 5 notu" ise 5 veya 4 buçuktan 5'tir. (paragraf 74 - 75 - 78)

(34) Bir sınıfta iki yıl üst üste, birden fazla dersten, başarısız duruma düşerek haklarında (79) numaralı paragrafın birinci veya dördüncü fıkrası uygulananlar öğrencilik haklarından yararlanamazlar. (paragraf 82)

(35) Klâsik program uygulayan liselerde Türk dili ve edebiyatı ile kompozisyon derslerinin her ikisinden, modern fen ve matematik programı uygulanan liselerde ise Türk dili ve edebiyatından başarı gösteren öğrencilerin, ortaokul sekizinci sınıf Türkçe dersinden sorumlulukları kalkar.

Klâsik program uygulayan liselerin dokuzuncu sınıflarına, ortaokul son sınıf matematik dersinden sorumlu olarak devam eden öğrenciler, öğretim yılı sonunda cebir ve geometri derslerinin her ikisini de başardığı takdirde ortaokul matematik dersinin sorumluluğundan kurtulmuş sayılırlar. Cebir veya geometri derslerinden yalnız birini başaran öğrencilerin sorumluluğu devam eder.

Sanat enstitülerinin dokuzuncu sınıfında okutulan cebir ya da geometri derslerinin birinden sorumlu olarak onuncu sınıfa geçen öğrenciler, onuncu sınıfta okutulan matematik dersinden başarılı oldukları takdirde, cebir ya da geometri dersinin sorumluluğundan kurtulmuş sayılırlar.

Bunlar dışında herhangi bir dersin sorumluluğunun kalkabilmesi için üst sınıfta aynı adı taşıyan dersin başarılmış olması gerekir. (paragraf 83)

(36) Genelgenin (86) numaralı pragrafının açıklaması: Haklarında (79) numaralı paragrafın b) fıkrasının 1. ve 2. bendleri uygulanan öğrencilerden ikinci yıl bütünleme sınavlarına girerek başarısız duruma düşen ve (78) numaralı paragrafın a) fıkrası uyarınca bir üst sınıfa geçme koşullarını taşımayan öğrenciler başarısız oldukları derslerin sınavlarına, isterlerse, ertesi yılların bütünleme sınav dönemlerinde sınırsız olarak girebilirler. Ancak bu gibiler için (78) numaralı paragrafın a) fıkrası hükmü uygulanmaz. (paragraf 86)

(37) (92) numaralı paragrafta yıllık genel başarı ortalamasının saptanmasına örnek olarak verilen çizelgede "yıl sonu notu", "yıl sonu başarı notu" şeklinde düzeltilecektir. (paragraf 92)

(38) Genelgede baskı hatası bulunan paragrafların düzeltilmiş şekilleri aşağıya çıkarılmıştır: (paragraf 7, 9, 54, 106)

(7) 6. Bir kısım derslerin öğretimini yabancı dille yapan okulların orta kısımlarında da aynı ortaokul ders dağıtım çizelgesi uygulanacaktır. Ancak yabancı dil dersleri (hazırlık sınıfı hariç), eski programlarında olduğu gibi her üç sınıfta da 8'er saat olarak okutulmağa devam edilecektir. Böylece bu okullarda ortak derslerin haftalık ders saatleri toplamı 27/28 saat olacak, seçmeli dersler, rehberlik ve eğitsel çalışma saatlerinin eklenmesiyle haftalık çalışma programı 34/35 saat olarak düzenlenecektir.

(9) 7. Yedi yıllık ilköğretmen okulları bünyesindeki ortaokullarda eskiden olduğu gibi resim-iş ve yazı dersleri her sınıfta 3 saat, müzik dersi 2 saat beden eğitimi dersi 2 saat olarak okutulacaktır.

(54) 2. Bütünleme kurslarında bir derse ayrılacak haftalık toplam ders sayısı, haftalık ders dağıtım çizelgesinde o derse ayrılan haftalık ders saatinden az olmamak üzere, okulun ve çevrenin öğretmen durumu, kurslara katılacak öğrenci sayısı, okulun öteki olanak ve koşulları gözönünde tutularak okul müdürlüğünce saptanır.

(106) 4. Öğretim yılı iki döneme ayrılır. Birinci dönem ile ikinci dönem arasında yarı yıl tatili verilir. Yarı yıl tatili aralık ayının son pazartesi günü başlar ve iki hafta sürer.

(39) Okul dışından sınava giren öğrencilerin durumları sınıf öğretmenler kurulunda görüşülmez. Bu gibiler her sınıfın bütün derslerinden başarı göstermedikçe diploma almağa hak kazanamazlar. (paragraf 100)

(40) Gündüz öğretim yapan okullarda, günlük çalışma saatlerinin başlangıç ve bitiş saatleri ne olursa olsun, ek ders ücretleri; gündüz öğretim yapan okullarla ilgili esaslara göre ödenir.

(41) Yeni ortaokul yönetmelik taslağının uygulandığı okullarla ders geçme ve kredi düzeni uygulanan Ortaöğretim kurumları için geliştirilen basılı evrak ayrıca gönderilecektir.

Bu uygulamaların dışında kalan diğer bütün ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında kullanılacak öğretmen not defteri ve birinci kanaat not çizelgesi geçen yılların aynı olacak, diğer basılı evrak örnekleri ayrıca gönderilecektir.

(42) 1805 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 11108 sayılı genelgeye aykırı olmayan diğer mevzuat hükümleri yürürlüktedir.

Talim ve Terbiye Kurulu Kararı :

Karar Sayısı: 428 Tarihi: 11 Ekim 1974

Konu : Branş öğretmenlerinin atanmalarına esas olan derslerle birlikte kanunî ders saatleri içerisinde okutacakları seçmeli dersler hk.

Ortaokullar ve ortaöğretim kurumlarında görevli öğretmenler ile bu okullar öğretmenliği niteliğini taşıyan diğer eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin, branş içi olarak, kanunî ders saatleri içinde okutmakla yükümlü tutulacakları seçmeli derslerin bağlı örneğine göre saptanması hususunun Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştırıldı.

Uygundur.
11/X/1974
Mustafa ÜSTÜNDAĞ
Millî Eğitim Bakanı

ORTAOKUL VE ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA GÖREVLİ ÖĞRETMENLERİN KANUNİ DERS SAATLERİ İÇİNDE OKUTACAKLARI SEÇMELİ DERSLER

1 — *Ortaokullar ile ortaöğretim kurumlarında hangi seçmeli derslerin hangi öğretmenlerce branş içi olarak okutulacağı aşağıda gösterilmiştir:*

ÖĞRETMENİN ATANMASINA ESAS OLAN BRANŞI	KANUNİ DERS SAATLERİ İÇİNDE OKUTACAĞI SEÇMELİ DERSLER
1 — Türkçe ve edebiyat öğretmenleri	Dramatizasyon, güzel konuşma ve yazma, (konuşma ve yazma), kütüphane bilgisi, gazetecilik, batı edebiyatı.
2 — Sosyal bilgiler, tarih, coğrafya öğretmenleri	T. C. Anayasası.
3 — Matematik öğretmenleri	İstatistik, ticaret bilgisi, astronomi.
4 — Ticaret lisesi meslek dersi öğretmenleri ile iktisadî ve ticarî ilimler akademisi çıkışlı matematik ve ticaret bilgisi öğretmenleri	İşletmecilik, kooperatifçilik, muhasebe, pazarlama, daktilo, daktilo - steno, otel ve lokanta hizmetleri, turizm ve çevre incelemesi, işletmecilik bilgisi, turizm rehberliği, genel hukuk bilgisi, istatistik, genel muhasebe, ticaret bilgisi.
5 — Tarım öğretmenleri	Uygulamalı tarım, pratik hayvancılık, pratik ormancılık, pratik arıcılık, pratik tavukculuk, sebzecilik, meyvecilik, genel tarım bilgisi ve uygulaması, genel sağlık bilgisi ve uygulaması.
6 — Fen bilgisi öğretmenleri	Uygulamalı tarım, genel tarım bilgisi ve uygulaması, genel sağlık bilgisi ve uygulaması, elektrik işleri.
7 — Biyoloji öğretmenleri	Genel sağlık bilgisi ve uygulaması, genel tarım bilgisi ve uygulaması, uygulamalı tarım, jeoloji.
8 — Resim-İş öğretmenleri	İş ve teknik eğitimi, ağaç işleri, metal işleri, modelaj işleri, elektrik işleri, mukavva işleri, fotoğrafçılık, sanat tarihi, resim çalışmaları, mahalli el sanatları, el işleri.
9 — Müzik öğretmenleri	Koro, çalgı ve çalgı toplulukları, milli oyunlar.
10 — Beden eğitimi öğretmenleri	Spor faaliyetleri ve milli oyunlar, kampçılık ve yavrukurt, genel sağlık bilgisi ve uygulaması.
11 — Ev-İş öğretmenleri	Ev ekonomisi ve uygulaması, giyim, el sanatları, ev yönetimi, çocuk eğitimi (çocuk gelişimi ve eğitimi), beslenme bilgisi (besinler ve beslenme), aile ilişkileri, pratik sağlık bilgisi, hasta bakımı, mahalli el sanatları, ev dekorasyonu, ev işleri.
12 — Meslek lisesi meslek dersleri ve atelye öğretmenleri ile kız teknik yüksek öğretmen okulu mezunu akşam kız sanat (pratik kız sanat) okulu atelye öğretmenleri	Ev ekonomisi ve uygulaması, giyim, el sanatları, ev yönetimi, çocuk eğitimi (çocuk gelişimi ve eğitimi), beslenme bilgisi (besinler ve beslenme), aile ilişkileri, pratik sağlık bilgisi, ev işleri.
13 — Meslek lisesi nakış, el sanatları çiçek (moda - çiçek) öğretmenleri ile kız teknik yüksek öğretmen okulu mezunu akşam kız sanat (pratik kız sanat) okulu nakış, el sanatları çiçek (moda - çiçek) öğretmenleri	12 numaralı sütunda gösterilen seçmeli dersler ile mahalli el sanatları.
14 — Meslek lisesi aile ekonomisi (ev yönetimi) - beslenme öğretmenleri ile kız teknik yüksek öğretmen okulu mezunu akşam kız sanat (pratik kız sanat) okulu ev yönetimi - beslenme öğretmenleri	12 numaralı sütunda gösterilen seçmeli dersler ile, ev dekorasyonu, hasta bakımı.

ÖĞRETMENİN ATANMASINA ESAS OLAN BRANŞI	KANUNÎ DERS SAATLERİ İÇİNDE OKUTACAĞI SEÇMELİ DERSLER
15 — Meslek lisesi resim öğretmenleri ile kız teknik yüksek öğretmen okulu mezunu akşam kız sanat (pratik kız sanat) okulu resim öğretmenleri	12 numaralı sütunda gösterilen dersler ile resim çalışmaları, moda resmi, ev dekorasyonu.
16 — Lise fizik öğretmenleriyle teknik lise ve meslek lisesi elektrik meslek dersleri ve atelye öğretmenleri	Elektrik bilgisi ve uygulaması, elektrik işleri.
17 — Lise fizik öğretmenleriyle teknik lise ve meslek lisesi elektronik meslek dersleri ve atelye öğretmenleri	Elektronik bilgisi ve uygulaması, elektrik işleri.
18 — Teknik lise ve meslek lisesi motor atelyesi öğretmenleri	Motor bilgisi ve uygulaması, trafik.
19 — Teknik lise ve meslek lisesi yapı dersleri ve atelye öğretmenleri	İnşaat meslek resmi.
20 — Teknik lise ve meslek lisesi ağaç işleri meslek dersleri ve atelye öğretmenleri	Ev dekorasyonu, ağaç işleri.
21 — Teknik lise ve meslek lisesi meslek dersleri ve atelye öğretmenleri	Teknik resim, genel endüstri bilgisi ve uygulaması, teknoloji.

2 — *Yukarıda belirtilen öğretim kurumlarında görevli her öğretmen kendi okulunda dolduramadığı haftalık zorunlu ders saatlerini bulunduğu yerdeki diğer okullarda tamamlamak zorundadır.*

Her okul müdürü okulun ve çevrenin öğretmen ve bina durumunu en yüksek kapasitede kullanmak suretiyle, haftalık ders programını hazırlamakla yükümlüdür.

Millî eğitim müdürleri kendi illerindeki okulların en verimli şekilde işletilmesini sağlamakla yükümlüdürler. Bu amaçla millî eğitim müdürleri çevrede bulunan her derece ve türdeki okullara ait bina ve tesislerin kullanılış tarzını saptamakla ve öğretmenlerin asil veya ek görevli olarak çeşitli okullarda en elverişli bir şekilde görevlendirilmelerini sağlamakla görevli ve yetkilidirler. Bu amaçla millî eğitim müdürünün veya görevlendireceği bir okul müdürünün başkanlığında merkezde ve ilçelerde ilgili okul müdürlerinden kurulacak komisyon veya komisyonlar, bütün olanakları aramak, bulmak ve en yüksek kapasitede kullanmak için gerekli kararları almakta millî eğitim müdürüne yardımcı olurlar.

3 — *Bir seçmeli dersin açılmasında, okul müdürü, ilgili öğretmenin önerisini de gözönünde bulundurur.*

EK: 2

FEN BİLGİSİ DERSİNİ SON DEFA, FİZİK - KİMYA - TABİAT BİLGİSİ OLARAK OKUTAN ORTAOKULLARIN SON SINIFLARINDA BU DERSTE 1974 - 1975 ÖĞRETİM YILINDA UYGULANACAK DERS PROGRAMI

F İ Z İ K

SINIF: III
(Haftada 1 saat)

1 — Ses :

a) Sesin niteliği,
b) Yayılması,
c) Yansıması,
ç) Ses veren âletler.

2 — Işık :

a) Işık kaynakları,
b) Işığın doğru boyunca yayılması, gölge,
c) Işığın yansıması, düz ayna,
ç) Çukur ve tümsek aynalar, kullanma yerleri, gerçek ve görünürdeki görüntü.

3 — Işığın kırılması :

a) Kırılma,
b) Işığın prizmada renklere ayrılması,
c) Mercekler ve merceklerde görüntü elde etme,
ç) Büyüteç, mikroskop, gök dürbünü.

4 — Mıknatıslık :

a) Tabii mıknatıs taşı, çubuk mıknatıs, sürekli ve geçici mıknatıslık,
b) Pusula ve açık arazide yön bulma,
c) Elkiyle mıknatıslanma.

5 — Elektrik akımı :

a) Elektrik üreteçleri: (Bir pil örneği verilecek elektromatör kuvveti ölçülecektir),
b) Elektrik devresi, iletken, yalıtkan maddeler,
c) Elektroliz, elektrolizde toplanan madde miktarı ile akım şiddeti ölçme, akım şiddeti birimi, ampermetre.

6 – Durgun elektrik :

a) Sürtme ile elektiriklenme,

b) İki türlü elektrik,

c) Elektroskop,

ç) Maddenin yapısı ve elektriğin niteliği hakkında kısa bilgi,

d) Etkiyle elektriklenme, bulutların elektriklenmesi, şimşek, yıldırım.

7 – Elektrik akımının etkileri :

a) Akımın ısıtıcı etkisi,

b) Elektrik ütüsü, sigorta, elektrik lâmbası, akımın mıknatıslık etkisi,

c) Elektromıknatıs, elektrik motoru.

8 – İletkenlerin direnci :

a) İletkenin direnci, direnç birimi,

b) Direnç ölçme,

c) Reosta,

ç) Direncin nelere bağlı olduğu,

d) Voltmetre.

9 – Endüksiyon olayı :

a) Endüksiyonun denel incelenmesi,

b) Telefon,

c) Akım jeneratörü olarak dinamonun prensibi,

ç) Alternatif akım hakkında kısa bilgi,

d) Transformatör, sağladığı faydalar, elektrik enerjisinin uzaklara taşınması ve bunun ekonomi bakımından önemi.

K İ M Y A

SINIF: III

(Haftada 1 saat)

Ünite 1: Yeryüzünü ve kullandığımız eşyayı meydana getiren maddeler :

1. Madde deyince ne anlarız?
2. Ne türlü maddeler biliyoruz? Bunları birbirinden nasıl ayırt ederiz?
3. Maddelerin niçin ağırlıkları vardır?
4. Bütün maddeler hangi bakımlardan birbirine benzerler?
5. Bileşik maddeler ve karışım deyince ne anlarız?

Ünite 2: Maddenin Yapısı :

1. Bir cismi ne kadar küçük parçalara ayırabiliriz?
2. Atom deyince ne anlarız?
3. Bir atomun yapısı nasıldır?
4. Bir molekülün yapısı ve çeşitleri nasıldır?

Ünite 3: Çevremizi saran hava :

1. Hava :

a) Havanın içinde hangi gazlar vardır?

b) Havanın ağırlığı.

c) Havanın cisimler üzerine olan basıncı ve ölçülmesi.

2. Hava ve ateş :

a) Ateş havasız yanar mı?

b) Ateş nasıl söndürülür?

Ünite 4: Hayat için gerekli olan su :

1. Yeryüzünün ne kadarı su ile kaplıdır?
2. Su kaynaklarımızın meydana gelişinde güneşin etkisi nedir?
3. Su her zaman sıvı halinde midir?
4. Havada su buharı var mıdır?
5. Toprakta su var mıdır?
6. Neden su içeriz?
7. Bütün canlılar suya muhtaç mıdır?
8. İçme suyumuzu nereden buluruz?
9. İçtiğimiz su nasıl olmalıdır?
10. Hangi nedenlerle su içilmez hale gelir?
11. Su nasıl temizlenir?
12. Suyumuzun iyi özelliğini nasıl koruruz?

Ünite 5: Mineraller :

1. Mineral nedir?
2. Mineraller hangi basit maddelerden meydana gelmişlerdir?
3. Bazı önemli mineraller nelerdir?
4. Kireç, harç, alçı, çimento, harç ve beton nasıl yapılır?

Ünite 6: Yakacaklar :

1. Yakacak olarak ne gibi maddeler kullanırız?
2. Yakacakların oluşunda güneşin etkisi nedir?
3. Katı yakacaklar: Odun, odun kömürü, linyit, taşkömürü, (Ereğli kömürleri, Garp linyitleri ve Orman İşletmeleri).
4. Akaryakıtlar: Petrol ve damıtma ürünleri (benzin, gazyağı, mazot, maden yağları, vazelin, petrol zifti), memleketimizde petrol araştırması,
5. Gaz yakacaklar: Havagazı, jeneratör gazı, su gazı, asetilen.
6. Yakacakların ısı değerleri nedir?

Ünite 7: Önemli metaller :

1. Evlerimizde ve endüstride kullandığımız önemli metaller nelerdir?
2. Memleketimizde hangi madenleri işletmekteyiz?
3. Madenlerimizin yaşamamız üzerindeki ve yurt ekonomisindeki etkileri nelerdir?

Ünite 8: Eşyamızın korunması :

1. Hava etkilerine maruz kalan metaller, araç ve gereçler işe yaramaz hale nasıl gelirler?
2. Yağlıboya ve metal kaplama ile havanın zararlı olan etkileri nasıl önlenir?

Ünite 9: İnsan tarafından yapılan maddeler "sentetik maddeler" :

1. Kimyager kauçuk gibi maddeleri nasıl yapar?
2. Hangi plâstik maddeler ve giyecek maddeleri kimyagerler tarafından yapılmıştır?
3. Hangi yeni ilâçlar kimya lâboratuvarlarında yapılmıştır?
4. Günlük hayatımızda kullanılan ne gibi yeni alaşımlar meydana getirilmiştir?

TABİAT BİLGİSİ
SINIF: III
(Haftada 1 saat)

A. Hayvanlar :

1 — Eklembacaklılar :

Bal arısı: Vücudunun kısımları, beslenme şekli, arı topluluğu, kovan, bal (bileşimi ve besin değeri), balmumu, çoğalması, hayat devreleri, düşmanları, arıcılık ve faydaları.

2 — Yumuşakçalar:

Salyangoz: Yaşadığı yerler, vücut yapılışı, beslenmesi, üremesi.

3 — Solucanlar:

Yer solucanı: Vücut yapılışı, beslenme ve üremesi.

4 — Hücresel hayvanlar:

a) Kökbacaklardan amip: Yapısı, hareketi, beslenmesi, solunumu, boşaltımı, çoğalması ve duyarlığı,

b) Hastalık yapan amipler,

c) Yerey teşkil eden hücresel hayvanlara toplu bir bakış,

ç) Haşlamlılardan terliksi hayvan: Yapısı, amipten farkı, hareketi, beslenmesi, solunumu, boşaltımı, çoğalması, duyarlığı.

C. Bitkiler :

1 — Çiçeksiz bitkiler:

Damarlı çiçeksiz bitkilerden Eğreltiotu: Yaşadığı yer, kökü, gövdesi, yaprakları, üremesi.

2 — Yosunlar (kara yosunları) ve mantarlar (küf mantarları) hakkında kısa bilgi verilecek.

3 — Bitkilerin anatomisi, fizyolojisi ve biyolojisine toplu bir bakış:

a) Hücre, bitkisel dokular,

b) Kök, gövde ve yaprağın anatomisi hakkında kısa bilgi,

c) Bitki ve su:
— Bitkinin suya olan ihtiyacı,
— Bitkinin suyu emmesi,
— Bitkinin terlemesi.

ç) Bitki ve hava:
— Bitkinin solunumu,
— Bitkide özümleme (fotosentez),
— Özümlemede meydana gelen maddelerin bitki tarafından kullanılması.

2 — Sıhhatsizliğin nedenleri:

a) — Hastalık yapan mikroplara toplu bir bakış,
— Hastalık yapan mikropların insan vücuduna girmeleri.
— Bulaşıcı hastalıklar.

b) Vücudun bazı organlarının bozulması,

c) Endüstride sağlık şartları ve tehlikeleri,

ç) Kazaların yol açtığı ölümler, zehirlenme ve kazalara karşı alınacak tedbirler.

3 — Sağlık için savaş:

a) İnsan vücudunun hastalıklara karşı gösterdiği direnç,

b) Bazı hastalıklara karşı vücutta bağışıklık yaratılması. Aşı ve serom,

c) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasına engel olmak,

ç) Hastalıklara karşı yapılan savaşta kullanılan yeni ilâçlar,

d) Erken teşhisin sağlık savaşındaki önemi.

NOT: Ortaokul son sınıflarda, Fen Bilgisi dersinin, yukardaki esaslara göre okutulmasında, 1807 sayılı Tebliğler Dergisinde de açıklandığı gibi, daha önce Bakanlığımızca kabul edilmiş ve adları 20 Mayıs 1974 gün ve 1790 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmış bulunan Fizik - Kimya - Tabiat Bilgisi ders kitaplarından yararlanılacağı tabiidir.

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TALİM VE TERBİYE DAİRESİ BAŞKANLIĞI

19 Eylül 1974

Sayı : 6037

KONU : *Ortaokul yönetmelik taslağının uygulama okullarında bir yıl süre ile geliştirilmesi ve yönetmeliğin 1975 - 1976 öğretim yılında bütün ortaokullarımızda yürürlüğe konması.*

İlgi : *16 Eylül 1974 gün ve 1805 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan :*
a) *5 Eylül 1974 gün ve 402 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararı.*
b) *9 Eylül 1974 gün ve (z b) 5000 sayılı genelge.*

VALİLİKLERE

1. Sekiz yıllık temel eğitimin ikinci kademesi olan yeni ortaokul için, Millî Eğitim Temel Kanunu ve IX. Millî Eğitim Şûrası kararları uyarınca hazırlanan yönetmelik taslağı eklidir. Bu taslak, Bakanlıkça seçilen bazı illerde, 1974-1975 öğretim yılında, aşağıdaki esaslara göre bir yıl süre ile uygulanarak geliştirilecek ve 1975 - 1976 öğretim yılı başında yönetmelik olarak yayınlanmak suretiyle, bütün okullarımızda yürürlüğe konacaktır.

2. Bir yıl süreli bu sınırlı uygulamanın amacı,

a) Bir yandan, uygulama sonuçlarına göre gerekli görülecek değişiklikleri yaparak taslağı geliştirmek;

b) Öte yandan, yönetmeliğin 1975 - 1976 öğretim yılında bütün okullarımızda uygulamaya geçilmesi için yurt düzeyinde tüm ilgililere hazırlanma fırsat ve olanağı vermektir.

3. Uygulamaya yurdun çeşitli bölgelerinden Bakanlıkça seçilen İstanbul, Edirne, Bursa, Samsun, Trabzon, Bolu, İzmir, Muğla, Uşak, Ankara, Eskişehir, Konya, Antalya, Adana, Isparta, Sivas, Elâzığ ve Erzurum illerinden birer

ortaokul ile Hasanoğlan, Beşikdüzü ve Bolu Kız İlköğretmen Okulları (öğretmen liseleri) bünyesindeki ortaokullar katılacaktır.

Bu illerin herbirinde uygulamaya katılacak ortaokul milli eğitim müdürlüğünce seçilecektir. Bu okullar, hem uygulamanın başarı ile yürütülebilmesi hem de o bölgedeki öteki ortaokulların yönetici ve öğretmenlerine bölge düzeyinde hizmetçi kurs ve seminerleri düzenlenebilmesi için gerekli olanaklara sahip bulunan ortaokullar arasından seçilecektir.

4. Milli eğitim müdürleri, kendi illeri içinde, uygulamanın gereği gibi düzenlenip başarı ile yürütülmesinden Bakanlığa karşı sorumludurlar.

Milli eğitim müdürleri, uygulama okulu müdürleri ile yakın temas kurarak, okulun eksiklerini tamamlamak, uygulayıcılara rehberlikte bulunmak, gerektiğinde okulun öğretmenler kuruluna başkanlık etmek, okul-aile birliği toplantılarına katılmak ve uygun görecekleri başka tedbirleri almak suretiyle uygulamanın başarı ile gerçekleştirilmesi için bir yandan okul içinde yönetici ve öğretmenler arasında, öte yandan okul ile çevre arasında karşılıklı tam bir anlayış ve işbirliği ortamının yaratılmasına, her yönetici ve öğretmenin huzur ve güven içinde görevine sarılmasına yardımcı olacaklardır.

Milli eğitim müdürleri, ayrıca, kendi illeri içindeki ortaokullar arasında genel toplantılar, yönetici toplantıları, zümre öğretmenleri toplantıları, konferanslar ve seminerler gibi mesleki çalışmalar düzenlemek suretiyle uygulama okullarındaki çalışmaları tanıtmağa ve 1975 - 1976 öğretim yılı uygulaması için kendi illeri içinde bulunan yönetici ve öğretmenlerin daha iyi hazırlanmalarına; böylece kendi illeri içinde öğretmenler arasındaki mesleki birlik ve dayanışmanın gelişmesine yardımcı olacaklardır.

5. Okul müdürleri, kendi okullarında uygulamanın düzenlenmesi ve başarı ile yürütülmesi amacı ile gerekli gördükleri her türlü tedbirleri almakla görevli ve yetkili olup bu görevlerinden milli eğitim müdürüne karşı sorumludurlar.

Okul müdürleri okullarına tevdi edilen her Türk çocuğunun yeni ortaokul amaçlarına göre normal öğrenim süresi içinde yetenekleri ölçüsünde yetiştirilmesini sağlamak için, her öğrencinin yalnızca herhangi bir dersteki başarısına veya başarısızlığına bakarak değil, fakat tüm yıl içi çalışmalarının sınıf öğretmenler kurulu tarafından bir bütün halinde ve bir arada değerlendirilerek sonucun öğrenci velisine duyurulmasından okul adına aileye karşı birinci derecede sorumludurlar. Bu görevi başarabilmek için okul müdürü, okulun bütün olanaklarını kullanmağa yetkilidir. Bu yolda, okulun bütün öğretmenleri ve öteki görevlileri okul müdürünün her bakımdan en yakın yardımcıları olup yönetmelikte belirtilen veya okul müdürü tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getirmekle yükümlü ve bundan okul müdürüne karşı sorumludurlar.

Unutulmamalıdır ki her okul müdürü, tek tek her öğrencinin yetişmesi yolunda okulundaki yönetici ve öğretmenlerin birbirine karşı tam bir saygı, anlayış ve güven içinde isteyerek, severek, inanarak ve bütün güçlerini kullanarak çalışmaları ve işbirliği yapmaları için gerekli ortam yaratabildiği ölçüde başarılıdır. Yeni uygulamanın yönetici, öğretmenler ve aileler arasında tam bir anlayış ve işbirliği içinde düzenlenip yürütülebilmesi ve okul içinde özlenen birlik ve uyumu sağlayıcı tedbirlerin alınabilmesi için, uygulama okulu müdürleri, okul öğretmenler kurutunu, sınıf öğretmenler kurulunu, zümre sınıf ve eğitsel kol öğretmenlerini, öğrenci velilerini, gerekli gördükçe toplantıya çağıracak ve her öğretmenin görevinde daha başarılı olması için çalışmalarını yakından izliyecek, denetleyecek ve ona her bakımdan yardımcı olmağa çalışacaktır.

Okul ile çevre ilişkilerinin geliştirilmesi okul müdürünün başta gelen görevlerinden biridir. Ortaokulda öğrenciyi hayata hazırlama görevinin yerine getirilebilmesi amacıyla yeni programda oldukça geniş yer verilen uygulamalı nitelikteki seçmeli derslerin düzenlenmesinde, çevrenin olanaklarından yararlanmak gerekmektedir. Bu işte okul müdürüne ve öğretmenler kuruluna yeni görevler düşmektedir. Seçmeli derslerin hayata, çevreye ve üretime dönük olduğu ölçüde başarılı olacağı asla gözden uzak tutulmamalıdır. Bu alanda başarı sağlanabilmesi için çevrenin olanaklarının iyice araştırılması, bunlardan yararlanma yollarının bulunması, böylece okul ile çevre arasında sıkı bir işbirliği kurulması, kısacası okulun çevre ile bütünleşmesi gerekmektedir.

Okul müdürü, iş yeri gezileri düzenlemek, okul içinde ve dışında toplantılar yapmak, çevrede mevcut olup okula yararlı olabilecek uzman ve usta öğreticileri bularak bunların okul çalışmalarına katılmalarını sağlamak gibi yollara başvurmak suretiyle çevrenin olanaklarına bağlı bazı seçmeli derslerin düzenlenmesini sağlayacaktır. Böylece öğrencilerin iş alanlarını tanımalarına ve ortaokuldan sonra isteyerek ve severek hayata atılacak öğrencilerin kendilerini ve ailelerini tatmin edecek nitelikte bir işe girebilmelerine yardım edilmiş olacaktır. Okul müdürü ve öğretmenler bu yoldan hayata atılan veya üst öğrenime geçen mezunlarını izleyecek, hem onların okulları ile ilişkilerini sürdürmelerine hem de eğitim programlarını her yıl bir öncekinden daha başarılı kılmağa, böylece okul ile çevre ilişkilerinin zaman içinde kökleşmesine çalışacaklardır.

6. Uygulama okulunda görevli her öğretmen, asıl görevinin kendi dersinden başarısız saydığı öğrenciyi sınıfta bırakmak veya belge vererek okul dışına atmak değil, fakat her öğrencisini, normal öğrenim süresi içinde, ders programından yararlanarak, ilgi ve yetenekleri ölçüsünde yetişebildiği kadar yetiştirmek olduğunu her zaman gözönünde bulunduracaktır. Her öğretmen, öğrencisinin yıllık genel başarı durumunu, yalnızca kendi dersindeki başarı veya başarısızlığına bakarak değil fakat onun ders içi ve dışı diğer çalışmalarını da tümüyle değerlendirerek saptamaya önem verecektir.

7. Öğrencilerin ortaokul döneminde ilgi ve yeteneklerine göre yetiştirilmesinde rehberlik ve eğitsel çalışmalar büyük bir önem kazanmaktadır. Bu alanda rehberlik örgütüne, sınıf öğretmenlerine ve eğitsel kol öğretmenlerine yeni görevler düşmektedir. Bu nedenle rehberlik ve eğitsel çalışmalar okullarımızda yeniden düzenlenecek ve bu çalışmalarla görevlendirilecek her öğretmene, branş dışı olarak, haftada üç saat ek ders ücreti ödenecektir.

8. Uygulama sırasında aksama olmaması için karşılaşılan güçlükleri giderici tedbirlerin en etkili bir şekilde zamanında ve yerinde alınabilmesi gerekir. Bu amaçla, okul öğretmenler kurulu, bu gibi durumlarda, gerektiğinde milli eği-

tim müdürünün başkanlığında yapılacak olağanüstü toplantılarda, yönetmelik taslağı hükümlerini yorumlamakla ve uygulamada karşılaşılabilecek eksiklik veya boşlukları okul çerçevesinde giderici kararları almakla yetkilidir. Okul müdürlüğünce hemen yürürlüğe konulacak bu gibi kararların birer örneği, değerlendirilmek üzere, millî eğitim müdürlüğünce en kısa zamanda Bakanlığa gönderilecektir.

9. Uygulamanın yurt çapında düzenlenmesi, yürütülmesi ve değerlendirilmesi Bakanlıkta ilgili Dairelerin işbirliği ile Orta Öğretim Genel Müdürlüğünce sağlanacaktır.

10. Uygulama okulu müdürleri derslerin başlamasından önce okulların her bakımdan uygulamaya hazır bir duruma gelmesini sağlamak için öğretmenler kurulu, zümre ve eğitsel kol öğretmenleri toplantıları düzenleyeceklerdir.

11. 1974 - 1975 öğretim yılı uygulaması için yurt çapında düzenlenen bölge toplantılarına katılacak Bakanlık ekipleri, bölgelerindeki uygulama ortaokullarının ilgili yönetici ve öğretmenleriyle toplantılar yaparak onlara gereken rehberlikte bulunacaklardır.

12. Uygulamaya katılan okulların müdürleri için ayrıca birisi öğretim yılı içinde, diğeri yaz aylarında olmak üzere iki seminer tertiplenecek ve bu seminerlerde uygulama çalışmaları değerlendirilerek yönetmelik taslağı geliştirilecektir.

13. Bakanlık müfettişleri, yeni ortaokul yönetmeliği ile ilgili uygulamanın başarı ile yürütülmesi için, her fırsattan yararlanarak millî eğitim müdürlerine ve uygulama okulları müdür ve öğretmenlerine rehberlik edecekler, gerektikçe onları aydınlatacaklar, güçlükleri yenmelerine yardım edecekler ve yönetmelik taslağının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerilerini Bakanlığa ileteceklerdir.

14. Yeni ortaokul yönetmeliğinin 1975 - 1976 öğretim yılında bütün ortaokullarımızda uygulanmağa geçilmesini sağlamak üzere Bakanlıkça alınması gereken tedbirler Bakanlıkta ilgili öğretim Dairelerince yerine getirilecek ve izlenecektir. Aynı amaçla 1974 - 1975 deneme uygulaması süresince millî eğitim müdürleri kendi illeri düzeyinde, bütün ortaokul müdürleri de kendi okulları içinde gerekli hazırlıklarını tamamlama fırsat ve olanağını bulmuş olacaklardır.

15. Uygulamanın, ayrıca, bir araştırma grubunca izlenmesi de sağlanacaktır. Ortaokul yönetmelik taslağı ile ilgili uygulamanın, yukarıdaki esaslar da gözönünde bulundurularak, okul ve çevre olanaklarının bütünleştirilmesiyle en iyi şekilde düzenlenip yürütüleceğine inanıyor; bu inançla, uygulamada görev alan değerli yönetici ve öğretmen arkadaşlarıma en içten başarı dileklerimi sunuyorum.

Bu uygulama için ilinizde hangi okulun (ya da okulların) seçildiğinin en kısa zamanda Bakanlığımıza bildirilmesini ve seçilen okullarda uygulamaya hemen başlanması için Valiliğinizce gerekli tedbirlerin alınmasını önemle rica ederim.

Z. B. 16 Eylül 1974

Mustafa ÜSTÜNDAĞ
Millî Eğitim Bakanı

Talim ve Terbiye Kurulu Kararı :

Karar sayısı: 419 Tarihi: 17 Eylül 1974

Konu : Ortaokul yönetmelik taslağının geliştirilmesi Hk.

İlgi : a) 6 Mayıs 1974 gün ve 1788 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan IX. Millî Eğitim Şûrası önerileri.
b) 5 Temmuz 1974 gün ve 381 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararı ile 15 Temmuz 1974 gün ve 1797 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan IX. Millî Eğitim Şûrası kararları.
c) 16 Eylül 1974 gün ve 1805 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 5 Eylül 1974 gün ve 402 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararı.

Millî Eğitim Temel Kanunu ve IX. Millî Eğitim Şûrası kararları uyarınca hazırlanan ve bir örneği bu karara bağlı olan ortaokul yönetmelik taslağının 18 ilde (İstanbul, Edirne, Bursa, Samsun, Trabzon, Bolu, İzmir, Muğla, Uşak, Ankara, Eskişehir, Konya, Antalya, Adana, Isparta, Sivas, Elâzığ ve Erzurum) seçilecek birer ortaokul ile Hasanoğlan, Beşikdüzü ve Bolu Kız İlköğretmen okulları bünyesindeki ortaokullarda 1974 - 1975 öğretim yılında, bir yıl süre ile uygulanarak geliştirilmesi ve bu uygulama sonunda kesin şeklini alacak olan yönetmeliğin 1975 - 1976 öğretim yılı başında bütün ortaokullarımızda yürürlüğe konması uygun görülerek durumun Bakanlık Makamının onayına arzı kararlaştı.

Uygundur
17/9/1974
MUSTAFA ÜSTÜNDAĞ
Millî Eğitim Bakanı

ORTAOKUL YÖNETMELİK TASLAĞI
GEREKÇE

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ İÇİNDE YENİ ORTAOKULUN YERİ

Türk eğitim sisteminde "eleyici" düzen yerine "yöneltici" düzen gerçekleştirilecektir.

Bilindiği gibi, eğitim reformu amacı ile sürdürülen çalışmalar, Türk eğitim sisteminin, bir yandan, Türk vatandaşlarının ilgi, istidat ve yeteneklerine; öte yandan, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmamızın ihtiyaçlarına dengeli olarak cevap verecek biçimde yeniden düzenlenmesi zorunluğunu ortaya koymuş ve bu amaçla yapılan hazırlıklar, IX. Millî Eğitim Şûrası kararları ile yeni ve hızlandırıcı bir aşamaya ulaşmış bulunmaktadır. Getirilen yeniliklerin özünü, kısaca, "yöneltme" teşkil etmektedir.

Eğitim sistemimizde, özellikle, ortaokul üstünde birbirlerine kapalı dikey kuruluşlardan oluşan, yüksek öğretim önüne öğrenci yığan ve başarısız sayılan öğrencileri eleyen bugünkü ortaöğretim sistemimiz, öğrencileri ilgi, istidat ve yeteneklerine ve toplum ihtiyaçlarına göre yüksek öğretimin çeşitli temel öğrenim alanlarına veya çalışma hayatının çeşitli alanlarına yönelten ve aralarında öğrencilere yeteneklerine göre yatay ve dikey geçiş yollarını açık tutan çeşitli programlardan oluşmuş bir sistem bütünlüğü içinde yeniden düzenlenecektir. Bu amaçla

Millî Eğitim Temel Kanunu ile gerekli hükümler getirilmiş bulunmaktadır. Bugünkü ilkokul ve ortaokul temel eğitim halinde bütünleştirilecek; ortaöğretim (a) yüksek öğretime hazırlayan programları, (b) hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayan programları, (c) hayata ve iş alanlarına hazırlayan programları kapsayacak; öğrenciler, istek ve yeteneklerine göre bu programlara yönelerek yetişme olanağı bulacaklar ve (a) ve (b) programlarını bitiren öğrenciler yetiştirildikleri yönde üniversitelere, akademilere ve yüksek okullara girmek için aday olma hakkını kazanacaklardır. Böylece, ortaöğretim ile yükseköğretim arasındaki normal geçiş kanalları kurulmuş ve bugünkü kopukluk giderilmiş olacaktır. Hangi fakülte, akademi ve yüksek okullara hangi programları bitirenlerin nasıl girecekleri ilgili kurumlarca kararlaştırılarak önceden ilân edilecektir. Yani, öğrenciler, girmek istedikleri yüksek öğrenime ulaşabilmek için bütün umutlarını, yalnızca, yüksek öğretim önünde yapılan merkezî bir yarışma sınavına bağlamayacaklar; fakat ortaokuldan itibaren uygulanacak "yöneltme" düzeni ile ortaöğrenimleri sırasında hangi programları hangi seviyede başarmakla yükümlü olduklarını bileceklerdir. Kısaca, "yöneltme" yalnızca bir noktada yapılmayacak; fakat bütün ortaokul ve ortaöğrenim süresi içinde gelişerek oluşacaktır.

Yöneltme düzeninin esasını, programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar bakımından getirilen yenilikler teşkil etmektedir:

Programlar, (a) ortak dersleri, (b) özel dersleri ve (c) seçmeli dersleri kapsayacaktır. Bakanlıkça hazırlanan ve IX. Millî Eğitim Şûrasınca kabul edilen yeni ders dağıtım çizelgelerinde (a) ortak derslerin ilkokuldan dokuzuncu sınıfın sonuna kadar okul programlarına esas olması, (b) öğrencileri ortaöğretimin üç amacından birine yönelten özel derslerin dokuzuncu sınıftan sonraki sınıflarda yer alması, (c) beceriye yönelik seçmeli derslerin veya meslek derslerinin ise altıncı sınıftan ortaöğretimin sonuna kadar bütün programlarda bulunması kararlaştırılmıştır.

Eğitim sisteminin bütünlüğü içinde öğrenci akışını düzenleyen kurallar bakımından (a) öğrencileri başarılarına göre yöneltmek ve çalışmağa teşvik etmek esas olduğundan her derste öğrenci başarısını dört ayrı notla, başarısızlığını ise tek notla değerlendiren beşli sayısal sistemin kullanılması, (b) beşli sayısal sistemin bütün eğitim kademelerinde de uygulanması, (c) ölçme işlemlerinin geçerli ve güvenilir araçlarla yapılması, (d) ölçme sonuçlarından değerlendirmeye geçişte eğitim ve öğretimin amaçları ile sınıfın başarı dağılımı ve her öğrencinin bu dağılımdaki yerinin dikkate alınması, (e) öğretim yılı sonunda yapılacak değerlendirmede bir dersin nihaî notu saptanırken ara ve dönem sonu sınavlarına, genel ilkelere uygun şekilde tanınacak ağırlıklar verilmesi, (f) öğretim yılı sonunda her dersten nihaî not olarak geçer notlardan birini alanların doğrudan sınıf geçmesi, bir ya da daha çok dersten aldığı nihaî not "geçmez" durumda olanların haziran ayında okulca açılacak yetiştirme kurslarına devam etmeleri, kurslardan sonra yapılacak bütünleme sınavlarında bir ya da daha çok dersten "geçmez" not alan öğrencilerin durumlarının sınıf öğretmenler kurulu tarafından karara bağlanması, (g) sınıf geçme ve okul bitirmede derslere verilecek bağıl önemin haftalık ders saati sayısını ayarlama yoluyle sağlanması, (h) her öğretim kademesi sonunda tek diploma verilmesi; ancak mezunların başarı durumlarındaki farklılıkların, öğrenci dosyasındaki kayıtlara dayalı olarak, alınan dersler ile başarı derecelerini ayrıntılı olarak gösteren bir belgenin de verilmesi, (i) bir öğretim kademesini bitirmek için kademe sonunda ayrıca bir bitirme sınavı yapılmaması, (k) bir öğretim kademesi mezunlarının bir üst öğretim kademesine kabulleri için "yeterli" ya da "yetersiz" olduklarının diploma üzerinde belirtilmemesi; bu husus ve giriş şartlarının üst öğrenim kurumunca karara bağlanması gibi temel ilkeler kabul edilmiştir.

İşte bu yönetmelikle, ortaokul, Millî Eğitim Sistemimizin yukarıda özetlenen bütünlüğü içinde yeniden düzenlenmektedir.

TEMEL EĞİTİMDE YENİ ORTAOKUL ANLAYIŞI

Yeni ortaokul, ortaöğretimin birinci devresi değil, temel eğitimin ikinci devresi olacaktır.

Fırsat ve olanak eşitliği bakımından Türk Millî Eğitimindeki gelişmeleri ortaya koymak amacıyle yapılan araştırmalar, son on beş yıl içinde (a) ilkokulda beş yıllık öğrenimi sınıfta kalmadan bitirme oranının en fazla yüzde 27 olduğunu, sınıf tekrar edenler de dahil olmak üzere birinci sınıfa kaydolanlardan ilkokulu bitirenlerin yüzde 50'yi geçmediğini; (b) ortaokullarda üç yıllık öğrenimi sınıfta kalmadan bitirme oranının yüzde 46 - 60 liselerde ise yüzde 53 - 69 arasında değiştiğini; (c) başarı yüzdelerinin 1968 yılında genelleştirilen yeni ilkokul programından sonra ilkokulda yüzde 90'a kadar yükseldiğini, oysaki ortaokul ve liselerde başarısızlık yüzdelerinin her yıl daha fazla arttığını; (ç) ilkokulu bitirenlerden yaklaşık olarak yüzde 45'inin hayata atıldığını; (d) ortaokulu bitirenlerin ise yaklaşık olarak yüzde 90'ının üst öğrenime geçtiğini; (e) ilkokuldan veya daha sonra hayata atılma durumunda kalanlar için onları iş alanlarına hazırlyıcı nitelikte eğitim tedbiri bulunmadığından bu çocukların kendi geleceklerı ile başbaşa bırakıldıklarını ve bu uygulamanın özellikle ortaöğretim kurumu bulunmayan veya yeterli olmayan yöreler için yurt düzeyinde olanak ve fırsat eşitliğini zedeleyici nitelikte olduğunu ortaya koymuştur. Verim düşüklüğünün, dolayısıyle ekonomik kaybın açık göstergeleri olarak değerlendirilmesi gereken bu yüzdeler, aynı zamanda, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim programları ile öğrenci akışını düzenleyen kuralların öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verecek ve toplumumuzun uzun dönemli okullaşma hedeflerini gerçekleştirecek biçimde yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Millî Eğitim Temel Kanunu ile getirilen sistem bütünlüğü içinde temel eğitim, bugünkü beş yıllık ilkokul ile üç yıllık ortaokulu içine alarak millî eğitim sistemimizin, 7 - 14 zorunlu öğrenim çağını kapsayan alt kademesini oluşturmaktadır. Zorunlu öğrenim çağı, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa göre, çocuğun altı yaşını bitirdiği yılın eylül ayında başladığına ve 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın

öğretim yılı sonunda bittiğine göre, ortaokul da yaş grubu olarak zorunlu öğrenim çağı içerisine girmiş olmaktadır. Uzun dönemli kalkınma plânında ortaokul için 1995 yılında çağ nüfusunun yüzde 75'inin okullaşması gibi ileri bir sosyal hedef öngörülmüştür.

Temel eğitimin amacı, Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak, her Türk çocuğunu hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır. Şu halde, bir temel eğitim kurumu olarak, yeni ortaokulun görevi öğrencileri ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde yetiştirmektir. Başka bir deyişle hayata ve üst öğrenime yönelme temel eğitimde, özellikle ortaokulda başlayacaktır. Ortaöğretime giriş ve çeşitli programlara yönelme ise, insangücü ihtiyaçları da gözönünde tutularak, istek ve yeteneğe göre düzenlenecektir. Nitekim Millî Eğitim Temel Kanununun "Ortaöğretimden yararlanma hakkı" başlığını taşıyan 27. maddesinde "Temel eğitimini tamamlayan ve ortaöğretime girme hakkını kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir" hükmü getirilmiş bulunmaktadır. Bu hüküm uyarınca ortaöğretimin genel mesleki ve teknik nitelikteki çeşitli programlarına yönelme için belli başarıların aranacağından şüphe yoktur. Bu amaçla ortaokul öğrenimi sonunda öğrencilere, ortaokul diploması ile birlikte her dersteki başarı durumlarını gösteren birer "başarı durumu belgesi" de verilecektir. Ortaöğretime devam etmeyen, edemeyen ya da devam etmek istemeyen öğrenciler, pratik sanat okulu, çıraklık düzeni, meslekî yaygın eğitim kursları gibi çeşitli yollardan yararlanarak iş alanlarına hazırlanma olanağı bulabilmelidirler. Bu kurumların hem sayı hem de nitelik bakımından her yerde ihtiyacı karşılayacak düzeye getirilmesi, millî eğitim sistemimizin bütünlüğü içinde yöneltme düzeninin işlemesi bakımından zorunludur. Görülüyor ki ortaokul, yeni amacı bakımından, bundan böyle, liseye ve lise dengi okullara öğrenci hazırlayan, ortaöğretimin birinci kademesi niteliğinde bir kurum olmayacak; fakat genel hedefi, Türk çocuğunu çalışma hayatına ve üst öğrenime hazırlamak olan temel eğitimin ikinci kademesi olacaktır. Program ve öğrenci akış düzeni bakımından, belli bir programı yerine getirmekle görevli olan ve bu yolda "başarısız sayılan" öğrencileri sınıfta bırakma ve belge verme suretiyle okuldışında bırakan "eleyici" ortaokul kalkacak; bunun yerini, her öğrenciye ortak genel kültür veren temel dersler ile çevreye, okula ve öğrencilere göre farklı seçmeli dersleri kapsayan, çocuğa göre esnek bir programla, öğrencileri çalışma hayatına ve üst öğretime hazırlayan bir temel eğitim kurumu olacaktır. Daha açık bir deyişle, ortaokul kademesinde amaç, her çocuktan programa dahil on üç dersin her birini ve her yıl mutlaka başarmasını istemek değil; fakat öğrencileri üç yıl içinde yetenekleri ölçüsünde mümkün olduğu kadar yetiştirerek onlara temel bir eğitim sağlamak olacaktır. Bu eğitimin sonunda temel eğitimin sonuçlandığını gösteren bir diploma (ortaokul diploması) verilecektir. Bu diploma, isteğe bağlı eleyici bir öğretim sonunda verilen bugünkü ortaokul diplomasından farklı olacaktır. Uzun dönemde vatandaşların, fırsat eşitliği ve sosyal adalet ilkeleri uyarınca, temel eğitimden geçmeleri sosyal bir hedef olarak kabul edildiğine göre, bu diploma, temel eğitim döneminin ve Devletin bu alandaki sorumluluğunun sonuçlandığını gösterir bir belge niteliğinde olacaktır. İstihdamda bu diploma sahiplerine bazı haklar tanınması, daha çok, ortaokul öğrenimini özendirmek içindir. Kısaca, Devlet, Türk çocuğuna temel eğitim vermekle ve uzun dönemde bu eğitimi, bütün yurt düzeyinde genelleştirmekle yükümlüdür. Artık, ortaokul döneminde de, ilkokul döneminde olduğu gibi, "başarısız sayılan" bir öğrencinin elenmesi genellikle söz konusu olmayacak ve her öğrenci beş yıllık bir ilkokul üzerine üç yıllık bir ortaokuldan geçmek suretiyle, isteği ve başarısı ölçüsünde, çalışma hayatına ve üst öğrenime yönelmiş olacaktır. Böylece, temel eğitim, Devlet için sosyal bir hedef olmaktadır. Bu hedefe ulaşmak için Devlet gerekli tedbirleri almak zorundadır.

Temel eğitim döneminde çocuğu kendi yaş grubu içinde arkadaşları ile birlikte yetiştirme değişmez bir hedeftir; öğretmen, programlar, öğrenci akışını düzenleyen kurallar gibi unsurların hepsi de değişkendir ve çocuğu yetiştirme görevinde birer araçtır. Temel eğitimde öğretmenin görevi her çocuğu kendi gücüne göre yetiştirmek olacaktır. İster okul açısından, ister öğrenci açısından olsun, gerekli şartların yerine getirilmediği ileri sürülerek "çocuk çalışmıyor" diye sınıfta bırakmak veya belge vermek suretiyle onu kaybetmek değil, imkân ölçüsünde yetiştirerek kazanmak esastır. Temel eğitim döneminde daimi başarısızlık korkusu içinde yetişen çocuğun kendine güveni olmaz, girişim yeteneği gelişmez, kişiliği daima zayıf kalır. Eğitimde esas, çocuğu başarısızlık korkusu altında yetiştirmeğe çalışmak değil; onu başarılı olmağa, çalıştıkça başarısını artırmağa ve başarısı yönünde ilerlemeye özendirmektir.

Üstelik, sınıfta bırakma suretiyle, hem sınıfta zaten kabarık olan öğrenci sayısı bir kat daha artırılarak eğitimin zararına bir durum yaratılmış, hem de Devletin yükü o ölçüde artırılmış olmaktadır. Bu koşullar altında eğitime ayrılan kaynaklar esasen sınırlı olduğundan, temel eğitimin yurdun her yanına götürülmesi ve sosyal hedefin gerçekleştirilmesi mümkün olmaz. Şu halde program ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar bakımından temel eğitimde, özellikle ortaokul kademesinde köklü bir anlayış ve uygulama değişikliği zorunlu olmaktadır. "Başarısız sayılan" öğrenci elenmeyecek; fakat yeteneği ölçüsünde mümkün olduğu kadar yetiştirilerek hayata ve üst öğrenime hazırlanacaktır. Bugüne kadar yalnız ilkokul için geçerli sayılan, ilkokul öğretmenlerimizce benimsenen ve uygulanagelen bu anlayış, bundan böyle temel eğitimin ikinci kademesi olan ortaokul kademesi için de geçerli olacaktır. Temel eğitim çağında birçok ülkelerde başarısızlıktan sınıfta kalma uygulamasının olmayışı ve bu uygulamanın uzun yıllardan beri yürürlükte olması, bu anlayışın sonucudur. Bu anlayış, "çalışmayanı" sınıf geçirerek eğitimde başarı düzeyini düşürmenin değil; aksine temel eğitim çağında, her öğrencinin daha başarılı olması için bütün olanakları seferber etme görev ve yükümlülüğünün kesin ifadesidir. Çocuk, her olanaktan yararlanılarak yetiştirilecektir. Yetiştirme okulun görevidir. Okul, aile ile de işbirliği yaparak ve çevrenin bütün olanaklarından alabildiğine yararlanarak bu görevi yerine getirecektir.

SONUÇ OLARAK, sekiz yıllık bir eğitimle öğrencileri hayata ve üst öğrenime hazırlamakla gö-

revli olan temel eğitimde her öğrencinin her sınıfta bir öğretim yılı ders görmesi esas olacaktır. Öğrenci her sınıfın programından ilgi ve yeteneği ölçüsünde yararlanacak ve ertesi yılda bir üst sınıfın programına devam edecektir. Buna göre, her öğrencinin okulda yetişmesini sağlayıcı tedbirleri almak görevimiz olacaktır. Temel eğitimde her öğrenciyi okulda yetiştirebilme görevini başarabilmek için öğretmenlerimiz,

a) Programı amaç olarak değil araç olarak kullanacak ve her öğrencinin yeteneği ölçüsünde daha ileri bir düzeye geçmesine yardım edecek;

b) Ölçme ve değerlendirmeyi, yetişmemiş sayılan öğrenciyi elemek için değil, fakat öğretimin verimliliğini ve etkinliğini artırmaya yarayan bir araç olarak kullanacaklardır.

TEMEL EĞİTİM PROGRAMI

Temel eğitim anlayışına uygun olarak ilkokul ve ortaokul programlarının yeniden düzenlenmesi zorunludur.

Yukarıda özetlenen temel eğitim anlayışına uygun olarak, ilkokul ve ortaokul programları kaynaştırılmış bir bütün halinde yeniden düzenlenecek; bu amaçla yürürlükteki ilkokul ve ortaokul programları gözden geçirilecek ve IX. Millî Eğitim Şûrası kararları gereğince, yarışma açma veya komisyon kurma yolu ile tek kitap uygulamasına gidilecektir.

Her derse ait programın modern program geliştirme yöntemlerine göre hazırlanması zaman alacağı ve program geliştirmenin sürekli bir çalışma olduğu gözönünde tutularak, yeni ortaokul ile ilgili uygulamaya hemen başlanacak ve uygulama, yürürlükteki programlardan yararlanmak suretiyle bu yönetmelik hükümleri uyarınca gerçekleştirilmeğe çalışılacaktır.

ORTAOKUL YÖNETMELİĞİ (TASLAK)

Madde 1. Millî Eğitim Temel Kanunu uyarınca hazırlanan bu yönetmelik, temel eğitimin ikinci kademesi olan ortaokulun amaç ve görevleri ile program ve öğrenci akışını düzenleyen kuralları kapsar.

BİRİNCİ KISIM

GENEL ESASLAR

Birinci Bölüm

TEMEL EĞİTİMLE İLGİLİ GENEL ESASLAR

I. KAPSAM

Madde 2. Temel eğitim genel olarak 7 - 14 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsar.

II. AMAÇ VE GÖREVLER

Madde 3. Temel eğitimin amaç ve görevleri millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak:

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu millî ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmek;

2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve yeteneklere yönünde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır.

III. KURULUŞ

1. Temel eğitim kurumları:

Madde 4. Temel eğitim okulları beş yıllık birinci kademe ile üç yıllık ikinci kademe eğitim kurumlarından meydana gelir. Birinci kademe sonunda ilkokul, ikinci kademe sonunda temel eğitim diploması (ortaokul diploması) verilir.

2. Kuruluş şekilleri:

Madde 5. Temel eğitim kurumlarının birinci ve ikinci kademeleri, bağımsız okullar halinde kurulabileceği gibi olanak ve koşullara göre, birlikte de kurulabilir.

Nüfusu az ve dağınık olan yerlerde, köyler gruplaştırılarak, merkezi durumda olan köylerde temel eğitim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplaştırmanın mümkün olmadığı yerlerde temel eğitim yatılı bölge okulları kurulur.

İkinci Bölüm

ORTAOKULLA İLGİLİ GENEL ESASLAR

I. AMAÇ VE GÖREVLER

Madde 6. Ortaokul, temel eğitimin ikinci kademesi olarak, Türk Millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri uyarınca:

1. Öğrencilerin genel eğitimlerini yaş ve gelişim seviyelerine uygun surette sağlamak; onlara günlük yaşantıları ile yakından ilgili bilgi, beceri ve tavırları kazandırmak;

2. Öğrencilere ortaöğretim programlarına geçebilmek için gerekli olan temel bilgi ve becerileri kazandırmak;

3. Çevrenin coğrafi, ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini de gözönünde tutarak, çeşitli iş ve uğraşı alanlarında ilgi ve yeteneklerini deneme ve geliştirme fırsatı vermek; böylece ileride işe yönelmede ve meslek seçiminde daha isabetli karar vermelerine yardımcı olmak ile görevli millî bir eğitim ve öğretim kurumudur.

II. ORTAOKUL PROGRAMININ GENEL NİTELİKLERİ

Madde 7. Yanlış ve erken bir yönelmeyi önlemek ve böyle bir yönelme sonucu normal öğrenim süresini uzatabilecek herhangi bir zaman kaybına yer vermemek için, bu kademede genel bir öğretim verilir. Ancak öğrencilerin seçmeli dersler, ders dışı eğitsel ve sosyal faaliyetler, öğretmen-veli ilişkileri, sürekli gözlemler ve rehberlik yolu ile istidat ve yeteneklerinin gelişmesi izlenir ve buna göre onlara ortaöğretimin çeşitli programlarına yönelme ve hayata hazırlanma bakımından yardım edilir.

Madde 8. Ortaokul programı, yukarıda sayılan amaç ve görevleri gerçekleştirmek üzere:

1. Öğrencilere temel nitelikte genel kültür kazandıran ortak dersler ile,

2. Öğrencinin ihtiyacına ve çevrenin özelliklerine cevap veren seçmeli dersleri ve

3. İlgi, istidat ve yeteneklerinin belirmesine, gelişmesine ve kişiliklerinin oluşmasına yardımcı olan rehberlik ve eğitsel çalışmaları kapsar.

III. ORTAK DERSLER

Madde 9. Ortak dersler, öğrencilere temel nitelikte genel kültür veren ve her öğrencinin alması gereken derslerdir. Bu dersler şunlardır: Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, yabancı dil, sanat ve iş eğitimi, müzik, beden eğitimi ve ahlâk.

IV. SEÇMELİ DERSLER

Madde 10. Seçmeli derslerin amacı:

1. Öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına ve geliştirmelerine olanak sağlamak;

2. Okul ve çevrenin olanaksızlıklarından doğan eşitsizlikleri gidermeğe yardımcı olmak;

3. Okul ile çevre arasında yakın bir ilişkinin kurulmasını sağlamak; böylece öğrencilerin hayata ve iş alanlarına uyumlarını kolaylaştırmak ve onları çevrelerinde etkili hale getirecek nitelikleri kazanmalarına yardımcı olmak;

4. Öğrencilerin çeşitli iş ve uğraşı alanlarına yönelmeleri için gerekli rehberlik çalışmalarına katkıda bulunmaktır.

Madde 11. Haftalık ders dağıtım çizelgesinde, hayata ve iş alanlarına yönelten seçmeli dersler için, okulun ve çevrenin olanak ve koşullarına göre kullanılmak üzere 8 ders saatlik yer ayrılır. Bu süre, seçmeli dersler için gerekli koşullar hazırlanıncaya kadar, en az 4 saat olarak uygulanır. Listede (*) işaretli derslerden birinin merkezî ders olarak alınması ve diğerlerinin bu merkez dersi destekleyici nitelikte uygulanması sağlanabilir.

Madde 12. Öğretmenler kurulu seçmeli derslerin çeşitlerini, zamanını ve programlarını, öğrencilerin de isteklerini dikkate alarak, çevre koşulları, öğretmen durumu, eldeki araç ve gereçler ve diğer olanaklara göre kararlaştırır. Bir seçmeli dersin uygulanabilmesi için en az 15 öğrencinin o dersi seçmesi gerekir. Öğrenci sayısı 15'ten az olduğu takdirde o dersin uygulanıp uygulanmaması hakkında öğretmenler kurulu karar verir. Okul müdürü, her ders yılı başında, seçmeli derslerin günlerini, saatlerini ve yerlerini haftalık ders programında gösterir.

Madde 13. Belli bir seçmeli derse çeşitli sınıflardan öğrenciler katılabilir. Aynı derse istekli olanların sayısı fazla olduğu takdirde çeşitli gruplar kurulur. Özelliğine göre aynı ders için birden fazla öğretmen görevlendirilebilir.

Süresi bir yılı geçen seçmeli derslerde yeni başlayanlarla, daha önce başlamış bulunanlar için ayrı çalışma grupları kurulur.

Madde 14. Seçmeli derslerin süresi, konunun gereklerine ve çevrenin olanaklarına göre saptanır.

Seçmeli derslerden bir kısmı belli mevsimlerde veya tatil aylarında yahut kısa bir dönemde olanak ve koşullara göre yoğunlaştırılmış şekilde yapılabilir. Bu takdirde okul müdürü, sınıf öğretmenler kurulunun görüşünü alarak, seçmeli derslerin saatlerini diğer derslere eklemeye ve yıllık toplam saatlerini azaltmadan bu derslerden alacağı saatleri seçmeli ders için bir arada toplamağa yetkilidir.

Madde 15. Bir okulun seçmeli derslerinin uygulanmasında, öteki okulların her türlü olanaklarından da yararlanılır. Bir okulun bazı seçmeli dersleri, öğretmen, atelye ve öğrenci durumu elverişli olan diğer bir okulda da, normal ya da yoğunlaştırılmış programlar halinde düzenlenebilir. Bu konuda okul müdürlerince hazırlanacak öneriler, millî eğitim müdürünün başkanlığında ilgili okul müdürlerinden kurulu bir komisyonca incelenir; uygulama plânı okulların bütün olanaklarından en geniş ölçüde yararlanacak şekilde hazırlanır ve valiliğin onayı ile yürürlüğe konur.

Madde 16. Öğretmenler kurulu Bakanlıkça kabul edilen bir seçmeli dersin programında, çevrenin özelliklerini ve okulun olanaklarını gözönünde bulundurarak, dersin amaçlarına bağlı kalmak kaydiyle, bazı konulara ağırlık vermek, bazılarını çıkarmak veya yenilerini eklemek gibi değişiklikleri yapabilir. Bu gibi değişiklikler hakkında, ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığına bilgi verilir.

Madde 17. İl danışma kurulu, okul müdürü, öğretmenler ve çevredeki resmî ve özel kuruluşlar, aşağıdaki listede bulunmayan çevrenin sosyal, ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte gördükleri seçmeli derslerin de okul programına alınmasını önerebilirler. Önerilecek bu derslerin programları ve haftalık saatleri öğretmenler kurulunun kararı ve valiliğin görüşü üzerine Bakanlıkça saptanır. Yarı yıl devam eden seçmeli ders de uygulanabilir.

Madde 18. Öğrenciler, seçmeli dersler yerine sınıf öğretmenler kurulunun kararı ile haftanın belli günlerinde iş yerlerine de gönderilebilirler. Bu takdirde öğrencinin iş yerindeki çalışması, okul müdürünce görevlendirilecek bir öğretmen tarafından izlenir. Öğrencinin bu dersteki başarı notu, iş yerinin görüşü de dikkate alınarak, bu öğretmen tarafından verilir.

Madde 19. Okul müdürü, öğretmenler kurulunun da görüşünü alarak, okulda mevcut öğretmenlerden seçmeli dersleri okutacak olanları seçer. Ayrıca bu amaçla bölgedeki okul öğretmenlerinden ve çevredeki uzman ve ustalardan yararlanmak mümkünse bunları saptar. Uzman ve usta öğreticileri, özel yönetmeliğine göre, geçici olarak görevlendirebilir.

Madde 20. Öğrenciler her yıl haftada 4 - 8 saati doldurmak üzere madde 22 deki listeden okul olanaklarına göre öğretmenler kurulunca saptanacak derslerden ilgi ve yeteneklerine göre bir veya birkaçını seçerler. Öğrenciler seçmeli dersleri öğretim yılının ilk iki haftası içinde değiştirebilirler.

Madde 21. Seçmeli derslerin hazırlığı, dersler başlamadan önce tamamlanır. Seçmeli derslerin, öğrencilerce karşılanamayacak olan uygulama giderleri okulca sağlanır.

Madde 22. Seçmeli dersler listesi aşağıdadır:

SEÇMELİ DERSLER	Yıl olarak Süresi	Haftalık saati
(*) İş ve teknik eğitimi	1–3	4
İş ve teknik eğitimini bütünü ile alamayanlar için:		
Ağaç işleri	1–3	2–4
Metal işleri	1–3	2–4
Modelaj işleri	1–3	2–4
Elektrik işleri	1–3	2–4
Mukavva işleri	1–3	2–4
Teknoloji	1–3	2–4
Motor bilgisi ve uygulaması	1–3	2–4
(*) Mahalli el sanatları (Nakış, yün işleri, dokuma, halıcılık, hasır işleri, bakır işleri, taşçılık vb.)	1–3	4
(*) Ev ekonomisi ve uygulaması	1–3	4
Ev ekonomisini bütünü ile alamayanlar için:		
Giyim	1–3	2–4
El sanatları	1–3	2–4
Ev yönetimi	1–3	2–4
Çocuk eğitimi	1	2
Beslenme bilgisi	1–3	2–4
Aile ilişkileri	1	2
(*) Uygulamalı tarım	1–3	4
Uygulamalı tarımı bütünü ile almayanlar için:		
Pratik hayvancılık	1	2
Pratik balıkçılık	1	1
Pratik arıcılık	1	1
Pratik tavukçuluk	1	2
(*) İşletmecilik	1–3	4
İşletmeciliği bütünü ile almayanlar için:		
Kooperatifçilik	1–3	1–2
Muhasebe	1–3	1–2
Pazarlama	1–3	1–2
Daktilo	1–3	1–2
Otel ve lokanta hizmetleri	1–3	1–2
Turizm ve çevre incelemeleri	1	2
(*) Güzel sanatlar eğitimi	1–3	4
Koro	1–3	1–2
Çalgı ve çalgı toplulukları	1–3	1–2
Resim çalışmaları	1–3	1–2
Spor faaliyetleri ve millî oyunlar	1–3	1–2
Dramatizasyon	1–3	1–2
Güzel konuşma ve yazma	1–3	1–2
Diğerleri:		
Fotoğrafçılık	1–3	1–2
Kampçılık ve yavrukurt	1	1–2
Trafik	1	1–2
Kütüphane bilgisi	1	1–2
Pratik sağlık bilgisi	1–3	2–4
Yabancı dil	1–3	2–4
(Yabancı dil saati takviyeli yabancı dil veya ikinci yabancı dil öğretimine ayrılabilir.)		

V – DİN BİLGİSİ

Madde 23. Din bilgisi dersi, isteğe bağlı olarak VI. ve VII. sınıflarda haftada birer saat yer alır. Bu istek kayıt sırasında veli tarafından yazılı olarak okul idaresine bildirilir. Veli bu bildirimi kayıt bildirisinde açılan özel sütuna yazmak suretiyle yerine getirir. Devam etmeyenler için bu saat serbest saat olarak kullanılır.

VI – ORTAOKUL HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ

Madde 24. Ortaokulun yukarıdaki esaslara göre görevlerini yerine getirmesini sağlayan ortak ve seçmeli derslerin çeşitleriyle bu derslerin sınıflara göre haftalık dağıtımı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir:

1812

ORTAOKUL HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ

DERSLER	SINIFLARA GÖRE DERS SAATLERİ			
	VI. Sınıf	VII. Sınıf	VIII. Sınıf	
Türkçe	5(4+1)(*)	5(4+1)	5(4+1)	15
Matematik	4(3+1)	4(3+1)	4(3+1)	12
Sosyal bilgiler	3(2+1)	3(2+1)	4(3+1)	10
Fen bilgisi	3(2+1)	3(2+1)	3(2+1)	9
Yabancı dil	3(2+1)	3(2+1)	3(2+1)	9
Sanat ve iş eğitimi	1	1	1	3
Müzik	1	1	1	3
Beden eğitimi	1	1	1	3
Ahlâk	1	1	1	3
Toplam	22	22	23	67
Seçmeli dersler listesi 22. maddedir.				
Öğrenci her yıl en az 4 saatlik seçmeli ders alır.	4–8	4–8	4–8	12–24
Din bilgisi	(1)	(1)	–	(2)
Haftalık ders saatleri toplamı	26(27)	26(27)	27	79(81)
Rehberlik ve eğitsel çalışmalar	3	3	3	9

(*) Parantez içindeki birinci rakam sınıfın bütün öğrencilerine, ikinci rakam gruplara ayrılan haftalık ders saatini gösterir. (Bakınız: Madde 109)

Madde 25. Ortak dersler için çizelgede gösterilen haftalık ders saati sayısı, bu düzeyde okullar arasında üst öğrenime hazırlama görevinde fırsat eşitliğini sağlamak amacı ile, gerek normal gerek çift öğretim yapan bütün okullarımızda aynen uygulanacak; seçmeli derslere ayrılan haftalık en az 4 saat ise, normal öğretim yapan, öğretmen, bina, tesis, araç ve gereç durumları yeterli ve çevre kaynakları elverişli olan okullarda artırılabilecektir. Bu hususta ilgili öğretmenlerin ve öğretmenler kurulunun görüşlerini de alarak, karar vermeğe okul müdürü yetkilidir.

Madde 26. Yeni ortaokul ders dağıtım çizelgesi, genel, meslekî ve teknik nitelikteki resmî ve özel ortaöğretim kurumlarına bağlı ortaokullarda da yukarıdaki esaslara göre aynen uygulanacaktır. Bu okullarda seçmeli derslerin yerini alabilecek olan meslek derslerinin çeşitleri ile bunların uygulama ve laboratuvar çalışmaları, ilgili okulun ikinci döneminin amaçları ve özellikleri gözönünde tutularak saptanacak, gerekli görülürse ders saati sayısı artırılabilecektir.

VII. REHBERLİK VE EĞİTSEL ÇALIŞMALAR

Madde 27. Rehberlik ve eğitsel çalışmalar, aşağıdaki esaslara uygun olarak yeniden düzenlenecek ve yürütülecektir:

1 — Okullarımızda rehberlik ve eğitsel çalışmaların düzenlenmesinde gözetilecek bazı genel esaslar, 6 Mayıs 1974 tarih ve 1788 sayılı Tebliğler Dergisinin 121-126 sayfalarında (230)-(263) numaralı paragraflarında ve daha önce 10 Ağustos 1970 tarih ve 1619 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır. Bunları gözönünde tutarak, her okul müdürü, öğretmen ve yönetici sayısını, öğrenci sayısını, okulun ve çevresinin öteki olanaklarını da değerlendirmek suretiyle kendi okulunda uygulanacak "Okulun rehberlik ve eğitsel çalışmalar programı" nı hazırlayacaktır. Okul müdürü bu programı hazırlarken öğretmenler kurulunun görüşünü de alacaktır.

2 — "Okulun rehberlik ve eğitsel çalışmalar genel programı" çerçevesinde olmak üzere, her okul müdürü, gerektiğinde öğretmenler kurulunun görüşünü de almak suretiyle öğretmenleri görevlendirmeğe yetkilidir.

3 — Rehberlik ve eğitsel çalışmalarla görevli her öğretmen, "Okulun rehberlik ve eğitsel çalışmalar programı" na uygun olarak, kendi uygulayacağı yıllık çalışma planını hazırlar ve bu planda çalışmalarını aylara ve haftalara dağıtmak suretiyle gösterir. Bu plan okul müdürlüğünce incelenip onaylandıktan sonra uygulanır. Planlar üzerinde yıl içinde de değişiklikler yapılabilir. Her öğretmen planında gösterilen çalışmaları yapmakla yükümlüdür. Bu çalışmaları yakından izlemek, denetlemek ve gerektiğinde yazılı rapor istemek suretiyle okul müdürü, rehberlik ve eğitsel çalışmaların okulun programına uygun olarak düzenlenmesi ve yürütülmesini sağlar ve bu yolda yönetici ve öğretmenler arasında karşılıklı tam bir anlayış ve işbirliğinin geliştirilmesi için gerekli gördüğü tedbirleri alır.

4 — Rehberlik ve eğitsel çalışmalarla görevlendirilen her öğretmene "sınıf öğretmenliği görevi" adı altında, haftalık en çok ders saati sayısını geçmemek şartı ile, branş dışı olarak, haftada üç saat ek ders ücreti ödenir.

15.7.1974 tarih ve 7/8649 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinin 3. maddesinin H fıkrasında "Öğrenci kişilik hizmetleri" başlığı altında sayılan görevler, aynı Kararnamenin 16. maddesinde belirtilen "Sınıf öğretmenliği görevi" kapsamı içindedir. Bu hizmetler, "Sınıf öğretmenliği görevi" adı altında, öğretmenlere, her okulun rehberlik ve eğitsel çalışmalar programına göre, bir veya daha çok sınıfın sınıf öğretmenliği, bir veya birkaç eğitsel kolun öğretmenliği, ya da hem sınıf hem de eğitsel kol öğretmenliği olarak verilebilir. Bu konuda, öğretmenler kurulunun görüşünü de alarak karar vermeğe okul müdürü yetkilidir. Okul müdürlüğünce verilecek bu görevler, ders dağıtım çizelgelerinde ve ek ders ücreti onaylarında "Sınıf öğretmenliği görevi" adı altında gösterilir.

Rehberlik ve eğitsel çalışmalarla görevli bir öğretmene, bu görevler karşılığında, haftada üç saatten fazla ödeme yapılmaz.

5 — Rehberlik ve eğitsel çalışmalar, her okulun olanak ve koşullarına göre, haftalık ders programında gösterilen ders saatleri içinde veya dışında yürütülebilir. Bu çalışmalar, haftalık ders saati sayısı "30" olup normal öğretim yapan okullarda haftalık ders programı içinde yürütülür. Olanak ve koşulları elverişli olan okullarda bu çalışmalar, çarşamba günü öğleden sonraya toplanabilir. Çift öğretim yapan okullarda rehberlik ve eğitsel çalışmalarla görevli öğretmenler, bu çalışmalarını okul müdürlüğünce uygun görülecek programları gereğince, haftalık ders dağıtım çizelgesi içinde gösterilmeden veya bir kısmı çizelgede gösterilerek yapabilirler. Bazı günler dersler başlamadan veya bittikten sonra ayrılacak saatlerden veya çeşitli nedenlerle boş geçen saatlerden de yararlanılabilir.

İKİNCİ KISIM

ÖĞRENCİ AKIŞINI DÜZENLEYEN KURALLAR

Birinci Bölüm

GENEL ESASLAR

I. TEMEL EĞİTİMDE YETİŞTİRME GÖREV VE SORUMLULUĞU

Madde 28. Temel eğitimde her öğrenciyi kendi yaş grubu içinde, "bütün olarak", yetiştirmek esastır. Temel eğitim dönemi öğrencinin herhangi bir dersten başarısızlığına bakılarak eleneceği bir dönem değil; fakat, programda öngörülen bütün derslerin ve ders dışı eğitsel çalışmaların ortak katkısı ile, ilgi, istidat ve yeteneği ölçüsünde yetiştirileceği bir dönemdir. Bu nedenle öğrencinin yıllık başarısı, yalnızca her bir dersteki başarı veya başarısızlığına bakılarak değil; bütün derslerde ve ders dışı eğitsel çalışmalarda elde ettiği başarı veya başarısızlıklar, bütün öğretmenleri tarafından bir arada ve bir bütün olarak değerlendirilmek suretiyle saptanacaktır. Bu görev ilkokulda bütün dersleri okutan sınıf öğretmenleri; ortaokulda ise, aynı öğrenciye not verme yetkisi olan öğretmenlerin toplandığı sınıf öğretmenler kurulunca yerine getirilecektir.

Beşi ilkokulda, üçü ortaokulda olmak üzere sekiz yıllık bir eğitimle öğrencileri hayata ve üst öğrenime hazırlamakla görevli olan temel eğitimde, her öğrencinin her sınıfta bir yıl öğrenim görerek yetişmesi esastır. Öğrenci her sınıfın programından ilgi, istidat ve yeteneği ölçüsünde yararlanacak ve ertesi yıl bir üst sınıfın programına devam edecektir. Buna göre öğretmen, her öğrencinin okulda yetişmesini sağlayıcı tedbirleri almakla görevli ve yükümlüdür.

II. AMAÇ, PRORAM VE ÖLÇME - DEĞERLENDİRME İLİŞKİSİ

Madde 29. Temel eğitimde her öğrenciyi okulda yetiştirebilme görevini başarabilmek için öğretmen,

1. Programı amaç olarak değil, araç olarak kullanılacak ve her öğrencinin yeteneği ve başarısı ölçüsünde daha ileri bir düzeye geçmesine yardım edecek ;

2. Ölçme ve değerlendirmeyi kendi dersinden yetişmemiş saydığı öğrenciyi elemek için değil, öğretimin verimliliğini ve etkinliğini artırmaya yarayan bir araç olarak kullanacaktır.

İkinci Bölüm

ÖĞRENCİ BAŞARISININ ÖLÇÜLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ GENEL ESASLAR

I. BEŞLİ NOT VERME DÜZENİ

Madde 30. Öğrencileri yeteneklerine ve başarılarına göre yöneltmek ve sürekli çalışmağa özendirmek esastır. Bunu sağlamak için, öğrenci başarısının değerlendirilmesinde başarısızlık değil, başarı derecelendirilir. Bu amaçla her derste öğrenci başarısını dört ayrı notla; başarısızlığını ise tek notla değerlendiren "beşli not verme düzeni" uygulanır.

Verilecek notların sayısal değeri ile bu notları niteleyen sıfatlar aşağıdadır:

Ölçek değeri	Değer Hükmü	Sıfat karşılığı
5	Geçer	Pekiyi
4	Geçer	İyi
3	Geçer	Orta
2	Geçer	Geçer
1	Geçmez	Geçmez

Madde 31. Notlar, sınav kâğıtlarına, not çizelgesine, karnelere, sınıf geçme ve diploma defterlerine "sıfatlar" halinde yazılır. Ortalamaların saptanabilmesi için yalnızca öğretmen not defterinde "sayısal değerler" kullanılır.

Madde 32. Bir dersin dönem ve yıl sonu notları hesaplanırken çıkan sayıların nota dönüştürülmesinde yarım ve yarımdan büyük kesirler tama çıkarılır.

II. SINAVLARIN NİTELİĞİ

Madde 33. Bir sınavın başarıyı ölçecek nitelikte sayılabilmesi için, o sınavın geçerli, güvenilir ve objektif esaslara uygun olması gerekir.

Yazılı sınavlar için sorularla birlikte bir cevap anahtarı hazırlanır ve bu anahtarda her sorunun değeri ayrıntılı olarak gösterilir.

III. SINAV KÂĞITLARIN PUANLANMASI VE PUANLARIN NOTA ÇEVRİLMESİ

Madde 34. Toplu yapılan sınavlarda her öğrenciye verilen puanlar nota çevrilirken eğitim ve öğretimin amaçları ile sınıfın başarı dağılımı ve her öğrencinin bu dağılımdaki yeri gözönünde tutulur.

Sınav kâğıtlarının puanlanması ve puanların nota çevrilmesi ile ilgili esaslar, ders yılı başında toplanan öğretmenler kurulunca kararlaştırılan genel esaslara göre zümre öğretmenlerince saptanır ve uygulama bu esaslara göre yürütülür.

IV. SINAV SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÖĞRENCİLERE DUYURULMASI

Madde 35. Öğretmen, her sınav sonunda,

a) Her öğrencinin hangi soruları doğru olarak cevaplandırdığını,

b) Her sorunun kaç öğrenci tarafından doğru olarak cevaplandırıldığını,

c) Öğrencilere verilen notların sınıf ortalamasını inceler, anormallikler varsa nedenlerini araştırır ve gerekli tedbirler alır.

Madde 36. Ölçme sonuçları, yalnız not vermek ve eksiklik aramak için değil, eğitim ve öğretimin amaçlarına ne ölçüde ulaştığını saptamak; özellikle, öğrencilerin güçlü ve güçsüz yönlerini görerek öğretmenin ne gibi tedbirler alması gerektiğini ortaya çıkarmak amacı ile de kullanılır. Bu nedenle öğretmen cevapları, etkili olabileceği en kısa sürede, en çok iki hafta içinde, inceler ve değerlendirme sonuçlarını ilk derste öğrencileriyle birlikte gözden geçirir.

V. SINAVIN YENİLENMESİ

Madde 37. Öğretmen tarafından yapılan sınavın, değerlendirilmesi sonunda, öğretmen yukarıdaki nitelikleri taşımadığı kanatına vardığı takdirde, ya sınavı yenileme ya da buna ek olarak ayrı bir sınav yapma yoluna gidebilir. Komisyon tarafından yapılan sınavlar yenilenmez.

VI. KARŞILAŞTIRMALI SINAVLAR

Madde 38. Aynı sınıfı veya aynı dersi ayrı şubelerde okutan öğretmenlerin ortak değerlendirme yapabilmelerine olanak vermek üzere sınavların bir veya birkaçı birlikte düzenlenebilir. Zümre öğretmenleri veya aynı sınıfı okutan öğretmenler bu ortak sınavların sorularını birlikte hazırlar, yapılış zamanını ve değerlendirme esaslarını kararlaştırırlar.

Aynı çevrede ayrı okulların ayrı sınıflarında ortak değerlendirmeler de yapılabilir; böylece okullararası sınıf seviyeleri arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak ve öğretmenlere değerlendirmeleri hakkında karşılaştırma yapmak olanağı sağlanır. Bu sınavlar, ilgili okullarla işbirliği yapılarak, millî eğitim müdürlüğünce düzenlenir.

Bakanlık tarafından zaman zaman gönderilecek testler ve başka ölçme araçları ile de başarı seviyesi ölçülür ve bunlarla öğretmenlerin kendi ölçme ve değerlendirme sonuçları karşılaştırılır. Öğretmenler bu karşılaştırma sonuçlarından yararlanarak sonraki ölçme ve değerlendirme faaliyetleri için gerekli değişiklikleri yapabilirler.

Ölçme ve değerlendirme ile ilgili problemler, bu amaçla gerekli görülen zamanlarda toplanacak olan öğretmenler kurulunda görüşülür ve ortak çözüm yolları araştırılır.

VII. BAŞARI DAĞILIMININ DENETLENMESİ

Madde 39. Zümre toplantılarında, sınıf öğretmenler kurulunda ve okul öğretmenler kurulunda, yerine göre, her dersin, her sınıfın ve okulun başarı dağılımı incelenir: Anormallikler varsa nedenleri tartışılır ve gerekli tedbirler alınır.

Denetlemelerde, örnekleme yoluyla, sınavların başarı dağılımı incelenir ve öğretmenlerden her sınıfın başarı durumunu açıklaması istenir.

Üçüncü Bölüm

ÖĞRENCİNİN BİR DERSTEN YILLIK BAŞARISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

I. HER DÖNEMDE YAPILACAK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMELER

Madde 40. Bir öğretim yılında iki dönem vardır. Öğrenci, her dönemde her dersten,

a) En az iki ara sınavı ile bir dönem sonu sınavlarına;

b) Sözlü yoklama, ödev, uygulama ve benzeri çalışmalara tabi tutulur.

Madde 41. Ara ve dönem sınavları, kısa cevaplı çok sorulu ölçme araçlarıyla yazılı olarak yapılır. Bu tür araçlarla ölçülmesi güç olan (kompozisyon yapabilme, tartışma, yaratıcı güç gibi) yeteneklerin ölçülmesinde de kompozisyon (klâsik yazılı yoklama) türü yazılı sınavlara başvurulur. Ayrıca dersin özelliğine göre yabancı dil, müzik, beden eğitimi, sanat ve iş eğitimi, iş ve teknik eğitimi ve uygulamalı nitelikteki seçmeli derslerin ara ve dönem, sonu sınavları hem yazılı hem sözlü, hem sözlü hem uygulamalı, ya da yazılı hem uygulamalı olarak veya bunlardan yalnızca biri ile yapılabilir; ancak sınav sonucu tek not olarak değerlendirilir.

Bu konuda uyglanacak genel esaslar öğretim yılı başında toplanacak olan öğretmenler kurulunda kararlaştırılır. Her dersin zümre öğretmenleri o dersten bu madde gereğince yıl içinde ypılacak ara ve dönem sonu sınavlarının, hafta olarak, zamanını ve dersin özelliğine göre sınav şeklini saptarlar.

Bu karar öğretmenin "yıllık ders dağıtım planın" da gösterilir ve okul müdürlüğünce okulda ilân edilir.

Madde 42. Her ara sınavı, o sınav dönemine giren zaman içinde öğrenilen konuları; dönem sonu sınavları ise, sınav dönemine giren zaman içinde öğrenilen konular ile aynı zamanda, genel çizgileriyle olmak şartiyle, o dönem konularını kapsar.

Madde 43. Her ders için, ara ve dönem sonu sınavlarının kesin günü, dersin öğretmeni tarafından en az bir hafta önce öğrencilere duyurulur. Aynı günde bir veya en çok dersten sınav yapılır. Sınav günlerinin saptanması için öğretmenler, sınıf öğretmeni ile işbirliği yaparlar.

Madde 44 Her iki dönemde de, ara ve dönem sonu sınavları dışında dersin gereğine göre yapılan sözlü yoklamalara, ödevlere ve uygulamalara da notlar verilir. Ve her dönem sonunda bu notlar tek nota çevrilir. Hangi derste bu ölçme faaliyetlerinden hangilerinin yapılacağı ve bunlara nasıl not verileceği zümre öğretmenlerince kararlaştırılır.

Madde 45. Okullarda ve evde yaptırılacak ödevlerin, öğrencinin emek ve zaman bakımından gücünü aşmayacak ölçüde düzenlenebilmesi için o sınıfta dersi olan öğretmenler aralarında işbirliği yaparlar. Bu işbirliği okul müdürü tarafından sağlanır.

Madde 46. Öğrenci, öğretmen tarafından yıl içinde yapılan bütün sınavlara girmek zorundadır. Özürsüz olarak sınava girmeyen öğrenciye "boş" (0) verilmek suretiyle öğrenci bu sınav hakkını kullanmış sayılır ve dönem notunun saptanmasında "sıfır" (0) olarak işlem görür. Özürleri okul müdürlüğünce kabul edilen öğrenciyi öğretmen ayrıca engel sınavına alır. Bu amaçla her yıl içi sınavının kendi ağırlığı içinde geçerli olmak üzere engel sınavı vardır. Ara veya dönem sonu sınavının engeli,önceki sınavla denk olabilecek sorularla öğretmenin tayin edeceği bir zamanda yapılır.

Madde 47. Ara ve dönem sonu sınavlarında kopya yapan veya yapılmasına yardım eden öğrenciler, hemen sınıftan çıkartılır ve kendilerine o sınava ait, boş anlamına gelen (0) verilir. Bu gibi öğrenciler bu sınav hakkını kullanmış sayılır ve dönem notunun saptanmasında (0) olarak işlem görür. Ayrıca durumları okul müdürlüğüne bildirilir.

Madde 48. Ara ve dönem sonu sınavlarının notları, olanak ve koşulları elverişli olan okullarda, öğrenciye yazılı olarak duyurulmalıdır.

II. BİR DERSİN DÖNEM NOTUNUN SAPTANMASI

Madde 49. Bir dersin dönem notu, öğrencinin bu dersten dönem içinde aldığı notların ağırlıklı ortalamasıdır.

Her dönemde her ders için yapılacak çeşitli ölçme faaliyetlerine aşağıdaki ağırlıklar tanınır:

Ölçme faaliyetleri	Ağırlığı
Birinci ara sınavı notu	1
İkinci ara sınavı notu	1
Dönem sonu sınavı notu	2
Birleştirilmiş sözlü, ödev, uygulama notu	1

Ağırlıklı ortalama ölçme faaliyetlerine tanınan ağırlıklarla bu faaliyetlerden alınan notların çarpımları toplamının ağırlıklar toplamına bölünmesiyle bulunur. Bölme, virgülden sonra iki basamak yürütülür.

Dönem notunun bulunmasına ait bir örnek aşağıdadır:

Ölçme faaliyetleri	Her ölçme faaliyetinin ağırlığı	Öğrencinin aldığı not	Ağırlıkların notlarla çarpımları (ağırlıklı not)
Birinci ara sınavı	1	1	1×1=1
İkinci ara sınavı	1	2	1×2=2
Birleştirilmiş sözlü, ödev, uygulama notu	1	1	1×1=1
Dönem sonu sınavı	+ 2	2	2×2=4
Ağırlıkların toplamı	5	Ağırlıklı notlar toplamı	8

$$\text{Ağırlıklı Ortalama} = \frac{\text{Ağırlıklı notların toplamı}}{\text{Ağırlıkların toplamı}} =$$

$\frac{8}{5}$ = 1,60'dır. 32. madde gereğince yarım ve yarımdan büyük kesirler tama çıkarılacağından öğrencinin dönem notu = 2'dir (geçer).

III. ÖĞRETMEN NOT DEFTERİ

Madde 50. Her öğretmen, öğrencilere vereceği dönem notlarına esas olmak üzere bir not defteri tutar ve bu deftere öğrenciye verilen bütün notları ayrı ayrı yazar.

IV. ÖĞRENCİ GELİŞİM KARNESİ

Madde 51. Her dönem sonunda öğrencilerin o döneme ait başarı, gelişme, devam ve disiplin durumları karne ile velilerine bildirilir.

Karnede her dersin başarı notu ve sınıf öğretmeninin öğrenci hakkındaki genel görüşü belirtilir. Bu görüş öğrencinin öğrenim durumu, karşılaştığı güçlükler, okul içi ve dışı tavır ve hareketleri, arkadaşları ile geçimi, okulu ve ders araç - gereçlerini temiz tutma ve korumada gösterdiği özen, derslere karşı ilgi ve gayreti, uyarmalardan yararlanma derecesi ve benzeri hususların bir bütün halinde değerlendirilmesini kapsar. Bu hususlardaki gözlemler sınıf öğretmeni tarafından değerlendirilerek karnelere işlenir ve gerektiğinde, ayrıca yazılı olarak öğrenciye ve öğrenci velisine duyurulur. Bu gözlemlerin isabetli olması için sınıf öğretmenleri, gerektiğinde öğrencilerin durumu hakkında ders öğretmenleri ile işbirliği yaparlar.

Madde 52. Her sınıf öğretmeni okul müdürlüğü ile işbirliği yaparak sınıfındaki öğrencilerin karnelerini doldurur ve öğrencinin okul dosyasına ve ilgili defterlere işler. Karneler sınıf öğretmeni ile okul müdürü tarafından imzalanır.

Sınıf öğretmenlerince tutulan kayıtlar, okul müdürlüğünce saklanır.

Dördüncü Bölüm
ÖĞRENCİNİN YIL SONU BAŞARISININ SAPTANMASI

Madde 53. Öğrencinin bir dersten ve bütün derslerden yıl sonu başarı durumu aşağıdaki esaslara göre saptanır.

I. BİR DERSİN YIL SONU NOTU VE YIL SONU BAŞARI NOTU

1. YIL SONU NOTU

Madde 54. Bir dersin yıl sonu notu, öğrencinin o dersten aldığı birinci ve ikinci dönem notlarının aritmetik ortalamasıdır.

2. YIL SONU BAŞARI NOTU

Madde 55. Bir dersin yıl sonu başarı notu, yıllık genel başarı ortalamasının ve diploma notunun saptanmasında esas olan nottur.

3. YIL SONU BAŞARI NOTUNUN SAPTANMASI

Madde 56. a) Doğrudan geçilen bir dersin yıl sonu notu, o dersin "yıl sonu başarı notu" sayılır.

b) Bütünleme, sorumluluk ya da engel sınavında alınan not ile yıl sonu notunun aritmetik ortalaması "yıl sonu başarı notu" kabul edilir.

c) Öğretmenler kurulunca karar verilen bir dersin "yıl sonu başarı notu", ile sorumluluğu kalkmış sayılan bir dersin "yıl sonu başarı notu" bir önceki b) fıkrasına göre saptanır.

II. ÖĞRENCİNİN BÜTÜN DERSLERDEN YIL SONU BAŞARI DURUMU

Madde 57. Öğretim yılı sonunda öğrenci, bütün derslerden başarı durumuna göre:

a) Ya doğrudan sınıf geçer;

b) Ya da bütünleme kurslarına ve bütünleme sınavlarına girer.

1. DOĞRUDAN SINIF GEÇME

Madde 58. Öğrencinin doğrudan sınıf geçebilmesi için her dersten ikinci dönem notunun en az "geçer" olması gerekir.

2. BÜTÜNLEMEYE KALMA

Madde 59. Bir dersten birinci dönem notu kaç olursa olsun, ikinci dönem notu "geçmez" olan öğrenci, o dersten bütünlemeye kalır.

III. BÜTÜNLEME KURSLARI

Madde 60. Her öğrenciye öğretim yılı içinde yetişme olanağının okul tarafından sağlanarak başarı durumunun öğretim yılı sonunda saptanması ve yaz tatilinden yararlanmış ve dinlenmiş olarak yeni öğretim yılına başlama olanağının tanınması esastır. Bunun için, aşağıdaki esaslar uyarınca, bütünleme kursları düzenlenir ve bütünleme sınavları bu kurslardan hemen sonra yapılır:

a) İkinci dönem sonunda bütünlemeye kalan öğrenciler için başarısız oldukları derslerden ek bir çalışma ile eksiklerini tamamlamalarına yardım etmek üzere, derslerin kesilmesinden sonra, en az dört hafta süren yoğunlaştırılmış bütünleme kursları düzenlenir. Bu kurslarda, öğrenciler bütünlemeye girecekleri derslerden kendi öğretmenleri ya da okul müdürünün görevlendireceği öğretmenler tarafından yetiştirilirler.

b) Bütünleme kurslarında bir derse ayrılacak haftalık toplam ders saati sayısı, haftalık ders dağıtım çizelgesinde o derse ayrılan saftalık ders saatinden az olmamak üzere, okulun ve çevrenin öğretmen durumu, kurslara katılacak öğrenci sayısı, okulun öteki olanak ve koşulları gözönünde tutularak okul müdürlüğünce saptanır.

c) Bütünleme kurslarına devam eden öğrenciler için, kurs saatleri dışında ve günlük çalışma saatleri içinde, öğrencilerin ders hazırlığı, ders tekrarı, ödev ve uygulama gibi çalışmalar için yeteri kadar zorunlu çalışma (etüt) saatleri düzenlenir. Kurs görevi bulunmayan öğretmenler, bu saatlerde belleticilik ve nöbet görevi yapmak üzere okul müdürlüğünce görevlendirilirler.

Çalışma (etüt) saatleri, okulun öğretmen sayısına, bütünleme kurslarına katılacak öğrenci sayısına ve okulun öteki olanak ve koşullarına göre okul müdürlüğünce saptanır.

c) Bütünleme kurslarında ve çalışma (etüt) saatlerinde görevli olan öğretmenlere, hafta da en çok 30 saat kadar görev verilebilir.

d) Bütünleme kursları ve sınavları süresince yapılacak nöbet görevleri, okul müdürü tarafından, öğretmenlerin bütünleme kurslarındaki haftalık ders saati sayısı da gözönünde tutularak ayarlanır.

e) Öğrencilerin bütünleme kurslarına ve çalışma (etüt) saatlerine devam etmeleri zorunludur. Bunlara özürsüz olarak katılmayan öğrenciler için devamsız öğrenciler gibi işlem yapılır.

f) Beklemeli öğrencilerin bütünleme kurslarına katılıp katılmayacaklarına okul müdürü karar verir.

g) Bütünleme kursları için öğrencilerden hiç bir surette ücret alınmaz.

IV. BÜTÜNLEME SINAVLARI İLE İLGİLİ ÖZELLİKLER

Madde 61. Bütünleme sınavları, bütünleme kurslarını izleyen on gün içinde yapılır. Bütünleme sınavlarının süresi, gerektiğinde, 10 temmuz'a kadar uzatılabilir.

Bu konuda, okulun olanak ve koşullarına göre, karar vermeğe okul müdürü yetkilidir.

Sorumlu derslerin sınavları, bütünleme sınavları ile birlikte yapılır.

Derslerin kesimi tarihinden bütünleme sınavları sonuna kadar öğrenci nakli yapılamaz.

Madde 62. Bütünleme sınavları genellikle yazılı olarak yapılır. Ancak dersin özelliğine göre, yabancı dil, sanat ve iş eğitimi, müzik, beden eğitimi dersleri ile uygulamalı seçmeli derslerin ve uygulamalı meslek derslerinin sınavları, hem yazılı hem sözlü, hem sözlü hem uygulamalı ya da hem yazılı hem uygulamalı olarak veya bunlardan biri ile yapılabilir. Bu konuda sınav komisyonu karar verir.

Madde 63. Bütünleme sınavları okul müdürünün başkanlığında, dersin öğretmeni ile okul müdürünün seçeceği en az bir üyeden kurulan komisyonlar tarafından yapılır.

Sınav komisyonlarının teşkilinde, okullarda yeter sayıda öğretmen bulunmaması halinde çevredeki diğer okul öğretmenlerinden yararlanılır. Bu düzenlemenin yapılabilmesi için okul müdürleri, il merkezlerinde millî eğitim müdürünün başkanlığında, ilçelerde ise aralarından seçecekleri bir müdürün başkanlığında toplanırlar.

Müdürler toplantısı sınavlar başlamadan en geç bir hafta önce yapılır.

Okul müdürleri, sınavlar için yeteri kadar öğretmeni gözcü olarak görevlendirebilirler.

Sınav komisyonlarında üye olarak görevlendirilecek öğretmenlerin, sınavı yapılan dersle ilgisi gözönünde bulundurulur.

Sınavlardan en geç bir gün önce, öğretmenler kurulu toplanarak yönetmelik hükümlerine göre sınavlara ait ayrıntıları görüşüp kararlaştırır.

Madde 64. Bütünleme sınavlarının programları sınavlardan en geç bir hafta önce düzenlenerek öğrencilere duyurulur.

Programın onaylı bir örneği millî eğitim müdürlüğüne gönderilir.

Madde 65. Sınav soruları ve cevap anahtarlarının, sınav komisyonunca, sınavların başlama saatinden önce hazırlanmış ve okul müdürlüğünce onaylanmış olması gerekir. Uzun bir çalışmayı gerektiren derslerin sınav hazırlıkları, istisnai olarak, okul müdürlüğünce uygun görülen hallerde, komisyonca bir gün önceden yapılabilir. Bu konuda tam bir gizliliğe uyulur.

Madde 66. Sınavlarda soruların açık ve anlaşılır bir şekilde hazırlanmasına dikkat edilir. Sözlü sınavlarda öğrenci cevap verirken sözü kesilmez. Ancak alınan cevaplarda açıklanması gereken hususlar bulunursa o noktaların açıklanması öğrenciden istenebilir. Öğretmenler soruların cevabını sezdirecek, öğrenciyi şaşırtacak, kıracak ve korkutacak söz ve hareketlerden sakınmalıdırlar.

Madde 67. Yazılı sınavlar için sorularla birlikte bir cevap anahtarı hazırlanır, bu anahtarda her sorunun puan değeri ayrıntılı olarak belirtilir ve sınav süresi saptanır. Sınav kâğıtları okunurken cevap anahtarına göre değerlendirilir. Kâğıtlar okunurken raslanan yanlışlıkların altı aslı bozulmaksızın renkli kalemle çizilebilir.

Madde 68. Yazılı sınavlara saat 10.00 da başlanır. Bu sınavlarda soruların cevaplarını yazmak üzere öğrencilere en çok iki saatlik bir zaman tanınır. Sözlü ve uygulamalı olarak yapılan bütünleme sınavlarına sabah saat 8.00 de başlanır. 12.00 den 13.30 a kadar ara verilir. 13.30 dan 19.30 a kadar sınava devam edilir. Ancak, 19.30 da sınavı yapılmamış öğrenci sayısı mevcudun onda birinden çok değilse, kalan öğrencilerin sınavlarının o gün bitirilmesi için bu süre uzatılır. Sınavı yapılmamış öğrenci sayısı mevcudunun onda birinden çok ise sınav ertesi güne bırakılır.

Okul idaresi gerekli görürse sözlü ve uygulamalı sınavları en geç saat 9.00 da başlatabilir.

Madde 69. Sınavlar için ayrılan günlerin azlığı halinde, bir teorik dersle uygulamalı bir dersin sınavı biri öğleden önce diğeri öğleden sonra olmak üzere aynı günde yapılabilir.

Madde 70. Sınav odasına okul müdürü ve müdür yardımcıları ile okulu denetleme yetkisi olanlardan başka kimse giremez.

Madde 71. Cevapların değerlendirilmesine sınav komisyonu üyelerinden başka kimse karışamaz. Not takdirinde anlaşmazlık olursa üyeler notlarını ayrı ayrı verirler. Bu notlarla gerekçeleri bir tutanak halinde not çizelgesine eklenir. Ayrı ayrı verilen notların ortalaması öğrencinin sınav notu olarak çizelgeye geçirilir.

Okul müdürü, sınav komisyonunun verdiği notu yerinde görmez ya da ortalamaları alınan notlar arasında büyük farklar bulursa sınavı durdurup olayı gerekçesiyle birlikte hemen valiliğe ve varsa Bakanlık müfettişine bildirir. Bir taraftan da kendi başkanlığında kurulan takviyeli bir komisyonla sınavın devamını sağlar.

Madde 72. Sözlü sınavlarda, sınav odasına giren öğrenciye sınav komisyonu uygun gördüğü soruları yazdırır, veya yazılı olarak verir. Sorular verildikten sonra her öğrenciye düşünmek için 10 dakikalık bir zaman bırakılır. Bir öğrenci soruları cevaplandırırken içeriye alınan ikinci öğrenci kendisine verilen soruların cevaplarını hazırlar. Öğrenci soruların cevaplarını düşünürken bir kâğıda not alabilir.

Madde 73. Bütünleme sınavlarında kopya yapan veya yapılmasına yardım eden öğrenciler, hemen sınav salonundan çıkartılır ve kendilerine o sınava ait, boş anlamına gelen (0) verilir. Kopya olayı komisyonca bir tutanakla saptanır. Bu gibiler o der-

sin sınavından başarısız sayılır. Kopya yapma veya yapılmasına yardım etme tekrarlanırsa ilgililer sınıf geçmede yıllık genel başarı notu ortalamasından yararlanamazlar.

V. BÜTÜNLEME SINAVI SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Madde 74. Bütünleme sınavlarında bir dersten "geçer" ya da daha yukarı not alan öğrenci bu dersten başarılı sayılır.

Madde 75. Başarısız derslerin her birinden en az "geçer" ya da daha yukarı not alan öğrenci sınıf geçer. Bu gibi öğrencilerin kayıtlarına "bütünleme ile sınıf geçti" yazılır.

Madde 76. Bütünleme sınavları sonunda, kaç dersten olursa olsun, başarısız notu olan her öğrencinin durumu hakkında sınıf öğretmenler kurulu karar verir.

VI. BAŞARISIZ NOTU OLAN ÖĞRENCİLERİN DURUMU VE SINIF ÖĞRETMENLER KURULU KARARI

Madde 77. Başarısız notu olan bütün öğrencilerin (son sınıflar dahil) durumları, bütünleme sınavları sonunda, okul müdürünün ya da görevlendireceği müdür yardımcısı veya sınıf öğretmeninin başkanlığında toplanacak olan sınıf öğretmenler kurulunda ayrı ayrı görüşülür. Sınıf öğretmenler kurulu, bu toplantıda, sınıf öğretmenleri tarafından tutulan öğrenci dosyasındaki bilgilere göre, her öğrencinin diğer dersleri ve geçen yıllardaki başarıları ile devam ve disiplin durumlarını inceler; eğitsel kol çalışmalarına katılmasını ve bu çalışmalardaki başarısını gözden geçirir; yıllık başarı durumunu bütünü ile değerlendirerek öğrencinin,

a) Ya bir üst sınıfa geçmesine karar verir. (Bu karar, yıllık genel başarı ortalaması kaç olursa olsun tek dersten başarısız olan öğrenciler ile, başarısız ders sayısına bakılmaksızın, yıllık genel başarı ortalaması en az "2.50" veya daha yukarı olan öğrenciler için verilebilir. Bu fıkra uyarınca, kurul bir ya da birden fazla dersten başarısız olan bir öğrencinin bir üst sınıfa geçmesine karar verebileceği gibi tek dersten sorumlu olarak bir üst sınıfa devam etmesine de karar verebilir. Tek dersten başarısız olup kurul tarafından bir üst sınıfa geçmesine karar verilmeyen öğrenciler o dersten sorumlu olarak üst sınıfa devam ederler.);

b) Ya da şu dört yoldan birine yönelmesi hususunda öğrenci velisine yapılacak tavsiyeyi kararlaştırır:

1) Öğrenci dışarıda beklemek suretiyle gelecek öğretim yılında başarısız olduğu derslerden sınava girmelidir;

2) Öğrenci başarısız olduğu derslere devam etmelidir;

3) Öğrencinin aynı sınıfı tekrarlaması, yetişmesi bakımından yararlıdır;

4) Öğrenci yaygın eğitim kurumlarına geçmelidir.

Sınıf öğretmenler kurulu bu kararı oy çokluğu ile alır. Oyların eşit olması halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta sayılır. Sınıf öğretmenler kurulunun öğrenci hakkındaki bu kararı öğrencinin velisine yazı ile duyurulur. Öğrenci velisi yapılan tavsiyeye uymadığı takdirde öteki üç yoldan birini seçebilir ve kararını en geç eylül ayının ilk haftası içinde okul müdürlüğüne yazılı olarak bildirir.

Madde 78. Öğretmenler kurulu kararı ile sınıf geçen öğrencinin notları değiştirilmez; okul kayıtlarında ve karnesinde "öğretmenler kurulu kararı ile sınıf geçti" yazılır.

Madde 79. Bir sınıfta birden fazla dersten başarısız duruma düşerek kendisine 77. maddenin b) fıkrası uygulanan öğrencilerden, ikinci yıl bütünleme sınavlarına girerek başarısız duruma düşen ve 77. maddenin a) fıkrası uyarınca bir üst sınıfa geçme koşullarını taşımayanlar hakkında sınıf öğretmenler kurulu 77. maddenin b) fıkrasının ya birinci ya da dördüncü bendlerinden birini tavsiye eder. Öğrenci velisi bu tavsiyelerden birini seçebilir.

Bu gibiler öğrencilik haklarından yararlanamazlar.

VII. SORUMLULUĞUN KALKMASI

Madde 80. Bir dersten başarısız duruma düşen ve bir üst sınıfa bu dersten sorumlu olarak devam eden öğrencilerin sorumluluk sınavları, bütünleme sınavları ile birlikte yapılır. Sınavda başarı gösteren öğrencinin tek dersten sorumluluğu kalkar.

Bunun dışında, tek dersten sorumlu olarak bir üst sınıfa devam eden öğrencinin sorumluluğunun kalkması için,

a) Ya devam ettiği üst sınıfta okutulan aynı dersten öğretim yılı sonunda başarılı olması,

b) Ya da bu üst sınıfta doğrudan doğruya veya sınıf öğretmenler kurulu kararı ile sınıf geçmesi gerekir.

VIII. BAŞARI GÖSTEREMEYEN ÖĞRENCİLER İÇİN SINAV HAKKI

Madde 81. 77. maddenin b) fıkrasının 1) ve 2) numaralı bendleri ile 79. madde gereğince başarısız duruma düşen öğrenciler, başarısız oldukları derslerin sınavlarına, isterlerse, ertesi yılların bütünleme sınav dönemlerinde sınırsız olarak girebilirler. Ancak bu gibiler için 77. maddenin a) fıkrası hükmü uygulanamaz.

IX. BÜTÜNLEME SINAVLARININ ENGELİ

Madde 82. Genel kural olarak bütünleme sınavlarının engeli yoktur. İstisnai olarak yatakta tedaviyi gerektiren bir hastalık nedeni ile bütünleme sınavına girecek durumda olmadığını resmi hastane, hükümet tabibi veya okul doktorundan alınacak bir sağlık raporu ile sınavdan önce okul müdürlüğüne belgelendirmiş ve raporu okul müdürlüğünce kabul edilmiş bir öğrenci için engel sınavı düzenlenebilir. Engel sınavları bütünleme sınavı esaslarına göre yapılır.

Engel sınavı, raporun bitiş tarihinden itibaren bütünleme sınavları sırasında, okul müdürlüğünce saptanacak bir günde yapılır. Engel sınavlarına giren öğrencilerin durumları da bütünlemeli öğrenciler için olduğu gibi, sınıf öğretmenler kurulunda görüşülerek karara bağlanır.

X. BÜTÜN DERSLERİN YILLIK GENEL BAŞARI ORTALAMASI

Madde 83. Bütün derslerden yıllık genel başarı ortalaması, o yıl okunan derslerin yıl sonu başarı notlarının ağırlıklı ortalamasıdır. Ağırlıklı ortalama şöyle bulunur:

a) Bir dersin ağırlığı, o dersin haftalık ders saati sayısına eşittir.

b) Bir dersten alınas yıl sonu başarı notu ile o dersten haftalık ders saati sayısı çarpılır. Çıkan sayı o dersin "ağırlıklı yıl sonu başarı notu"dur.

c) Aynı yılda okunan bütün derslerin ağırlıklı yıl sonu başarı notları toplamı, aynı derslerin haftalık ders saatleri toplamına bölünür. Çıkan sayı, öğrencinin "yıllık genel başarı ortalaması"dır. Yıllık genel başarı ortalaması hesaplanırken bölme, virgülden sonra iki basamak yürütülür.

Madde 84. Yıllık genel başarı ortalaması öğrencinin karnesinde, dosyasında, sınıf geçme ve diploma defterinde gösterilir.

Yıllık genel başarı ortalamasının saptanmasına örnek:

Bir öğrencinin ders kesimi sonunda okuduğu derslerden aldığı notlar aşağıdaki gibi olsun:

DERSLER	Haftalık ders saati	Yıl sonu başarı notu	Dersin ağırlıklı yıl sonu başarı notu
Türkçe	5	3	5×3 = 15
Matematik	4	2	4×2 = 8
Sosyal bilgiler	3	4	3×4 = 12
Fen bilgisi	3	3	3×3 = 9
Yabancı dil	3	2	3×2 = 6
Sanat ve iş Eğitimi	1	3	1×3 = 3
Müzik	1	4	1×4 = 4
Beden eğitimi	1	4	1×4 = 4
Ahlâk	1	4	1×4 = 4
Seçmeli I	2	2	2×2 = 4
Seçmeli II	2	4	2×4 = 8
Din bilgisi	1	4	1×4 = 4
TOPLAM	27		81

$$\text{Yıllık genel başarı ortalaması} = \frac{\text{Derslerin ağırlıklı yıl sonu başarı notları toplamı}}{\text{Haftalık ders saatleri toplamı}} = \frac{81}{27} = 3{,}00$$

Bu öğrencinin yıllık genel başarı ortalaması = 3,00'tür.

XI. ORTAOKUL DİPLOMASI

Madde 85. Ortaokul bitirme sınıfı olan sekizinci sınıf sonunda,

a) Doğrudan sınıf geçen,

b) Bütünleme ile sınıf geçen,

c) Öğretmenler kurulu kararı ile sınıf geçen her öğrenciye okul müdürlüğünce "ortaokul diploması" verilir.

Diploma üzerinde "diploma notu" gösterilir.

XII. DİPLOMA NOTU

Madde 86. Diploma notu, öğrencinin üç yıllık genel başarı ortalamalarının aritmetik ortalamasıdır. Diploma notu hesaplanırken bölme, virgülden sonrai ki basamak yürütülür.

Diploma notu diploma üzerinde gösterilir.

XIII. DİPLOMAYA EKLİ BAŞARI DURUMU BELGESİ

Madde 87. Diploma ile birlikte her öğrenciye bir de başarı belgesi verilir. Bu belgede, öğrencinin bitirme notları ayrı ayrı gösterilir ve her dersten başarı durumu "doğrudan geçti", "bütünleme ile geçti" ya da "öğretmenler kurulu kararı ile geçti" şeklinde belirtilir. Bu belgeye diploma notu da işlenir.

Madde 88. Başarı durumu belgesinin aslı, öğrencinin okul dosyası içinde, üst öğrenim kurumuna gönderilir.

XIV. ORTAOKUL YÖNELTME TAVSİYESİ

Madde 89. Sınıf öğretmenler kurulu, sekizinci sınıf sonunda diploma almağa hak kazanmış her öğrencinin sekiz yıllık okul hayatını bütünü ile değerlendirerek ortaokuldan sonraki hayatı için yapılacak yöneltme tavsiyesini kararlaştırır.

Bu tavsiye,

1. Öğrencinin,

a) Ortaokulu kaç yılda başardığı,

b) Varsa başaramadığı dersler,

c) Tekrarladığı sınıflar,

ç) Son sınıfın yıllık genel başarı ortalaması,

d) Üç yıllık genel başarı ortalaması,

e) Son sınıfın genel başarı dağılımındaki yeri;

2. Öğrenci hakkında,

a) Sınıf öğretmeninin görüşleri,

b) Okul rehberlik örgütü tavsiyeleri,

c) Eğitsel kol öğretmenlerinin görüşleri;

3. Öğrencinin sınıf öğretmenine bildirdiği yönelme isteği, gibi hususlar, bir arada ve bütünüyle, sınıf öğretmenler kurulunca değerlendirilerek kararlaştırılır.

Yukarıdaki hususlarda gerekli bilgiler sınıf öğretmeni tarafından sağlanır.

Yöneltme tavsiyesi, doğrudan geçen öğrenciler için ders kesiminden sonra toplanan sınıf öğretmenler kurulu; bütünleme ya da kurul kararı ile geçen öğrenciler için ise, bütünleme sınavları sonunda toplanan sınıf öğretmenler kurulu tarafından kararlaştırılır.

Yöneltme tavsiyesinde öğrencinin ortaöğretim-

de izleyeceği program hakkında sınıf öğretmenler kurulunun görüşü açık olarak belirtilir. Bu karar öğrencinin okul dosyasına, sınıf öğretmeni tarafından işlenir.

Yöneltme tavsiyesi, öğrenci velisine, okul müdürlüğü tarafından yazılı olarak duyurulur.

Öğrencinin okul dosyası üst öğrenim kurumuna gönderilir.

Beşinci Bölüm

DEVAM ZORUNLULUĞU

Madde 90. Öğrencinin okula devamı zorunludur; devamsızlık rehberlik konusu ve disiplin olayıdır. Özürü kabul edilmeyen öğrenci için disiplin olayı olarak rehberlik ve disiplin örgütleri çerçevesinde gerekli tedbirler alınır.

Okula devam ederken yangın, deprem gibi afetler yüzünden veya ana, baba, kardeş gibi yakınlarından birinin ölümü üzerine kendilerine okul müdürlüğünce izin verilenlerle, yatakta tedavi veya ameliyatı gerektiren bir hastalıktan dolayı devam edemeyen öğrencilerin özürleri resmî rapor veya resmî belgelere dayalı olarak, okul müdürlüğünce kabul edilebilir.

Okul müdürü, öğrenci velisinin yazılı müracaatı üzerine, yılda toplam 10 günü geçmemek üzere önemli özürleri kabul edebilir. Özürleri bu yoldan kabul edilmiş öğrenciler için disiplin işlemi yapılmaz.

Özürleri usulüne uygun olarak okul müdürlüğünce kabul edilen öğrencilerden iki dönem notu almış ve gerekli başarıyı sağlamış olanlar doğrudan doğruya bir üst sınıfa kabul edilirler.

Özürleri okul müdürlüğünce kabul edilen öğrencilerden yalnız bir dönem notu almış olanlar ile iki dönem notu aldığı halde gerekli başarıyı gösteremeyenler, başarısız oldukları derslerden, diğer öğrenciler gibi bütünleme kurslarına ve bütünleme sınavlarına alınırlar.

Madde 91. Okula zamanında gelemeyen ve özürleri okul müdürlüğünce kabul edilen öğrenciler derse alınmakla beraber o gün için geç gelmiş sayılırlar.

Geç gelmeyi alışkanlık haline getirenler için disiplin işlemi yapılır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

YILLIK ÇALIŞMA TAKVİMİ

Madde 92. Ortaokullar eylül ayının ilk pazartesi günü açılır. Dersler eylül ayının ikinci pazartesi günü başlar ve 21 mayıs akşamı kesilir.

Madde 93. Açılışı izleyen ilk hafta içinde öğrenci kayıtları, sınıfların teşkili, yıllık çalışma plan ve programlarının hazırlanması, öğretmenler kurulu ve zümre öğretmenler toplantısı gibi çalışmalar yapılır. Öğrenci kayıtları derslerin başladığı gün sona erer. Öğrenci mevcudu kalabalık okullarda kayıtlara, ağustos ayının son haftasında başlanabilir.

Madde 94. Bir ders 40 dakikadır. Günlük zaman çizelgesi, okulun normal öğretim veya çift öğretim uygulaması ve iklim koşulları gözönünde tutularak okul müdürlüğünce saptanır.

Madde 95. Öğretim yılı iki döneme ayrılır. Birinci dönem ile ikinci dönem arasında yarı yıl tatili verilir. Yarı yıl tatili aralık ayının son pazartesi günü başlar ve iki hafta sürer.

Madde 96. Resmi tatiller dışında verilecek olağanüstü tatiller dolayısiyle yapılamayan dersler okul müdürlüğünce hazırlanacak bir ek programa göre yıl içinde telâfi edilir.

Madde 97. Birinci döneme ait not çizelgeleri, dönem sona ermeden en geç üç gün önce, ikinci dönem not çizelgeleri ise derslerin kesildiği günün akşamına kadar okul müdürlüğüne verilir.

Madde 98. Birinci dönem karneleri ara tatilinden önce verilir ve öğrenci velisi tarafından imzalandıktan sonra, ara tatili sonunda, sınıf öğretmenine iade edilir.

Madde 99. İkinci dönem sonunda not çizelgeleri okul müdürlüğüne verildikten sonra, öğretmenler kurulu toplanır. Bu toplantıda, doğrudan geçen sekizinci sınıf öğrencileri için "yöneltme tavsiyesi" saptanır ve öğretim yılı içinde disiplin kurulunca davranış notu indirilmiş öğrencilerin durumları incelenerek Disiplin Yönetmeliğinin 41. maddesine göre gerekli kararlar alınır.

Madde 100. Bütünlemeye kalan öğrencilere durumları ders kesiminden hemen sonra listeler asılmak suretiyle okul müdürlüğünce duyurulur.

Madde 101. Doğrudan geçen öğrencilere karneler, ders kesiminden sonra yapılan öğretmenler kurul toplantısını izleyen hafta içinde; bütünlemeli öğrencilere ise, bütünleme sınavının sonunda yapılan sınıf öğretmenler kurulu toplantısından sonra verilir.

İkinci karneler okula geri verilmez.

DÖRDÜNCÜ KISIM

ORTAOKULDA ÖZEL EĞİTİME MUHTAÇ ÇOCUKLAR

Madde 102. Beden, zihin, duygu ve sosyal gelişmeleri yönünden normal olarak ortaokul programına devam edemeyen öğrencilerle bu öğretim kademesi sonunda hayata atılmak isteyenlerin ondört yaş sonuna kadar okul çatısı altında yetişmelerine olanak sağlamak ve okul programlarından ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde yararlanabilmelerini sağlamak amacıyla özel sınıflar kurulabilir.

Madde 103. Özel sınıfa ayırma kararı altıncı sınıf sonunda sınıf öğretmenler kurulunun görüşü ve önerisi üzerine, öğrenci velisi ile de işbirliği yapılmak suretiyle, okul rehberlik örgütü ile Rehberlik Araştırma Merkezi veya Millî Eğitim Müdürlüğü Eğitim uzmanları Bürosu tarafından yapılacak inceleme raporuna dayanarak verilir ve bu karar okul müdürlüğünce uygulanır.

Madde 104. Bu sınıflarda uygulanacak programın haftalık ders saatleri normal sınıfların aynı, muhteva ve metotları farklıdır.

Özel sınıflarda öğrenciler, yetersiz oldukları ortak dersler yerine kendilerini hayata ve iş alanlarına hazırlayan uygulamalı dersler alabilirler.

Bu öğrenciler uygulamalı dersler yerine, haftanın belli günlerinde iş yerlerine de gönderilebilirler.

Madde 105. Özel sınıf açılabilmesi için en az 10 öğrencinin bulunması gerekir. Öğrenci sayısının daha az olması halinde bu öğrenciler normal sınıflar içinde ayrı seviye grupları halinde ve ihtiyaçlarına uygun programlarla yetiştirilirler.

Olanak ve koşulları elverişli yerlerde özel sınıf öğrencileri millî eğitim müdürlüğünce uygun görülen ayrı bir okulda toplanabilir.

Madde 106. Özel yedinci sınıf sonunda sınıf öğretmenler kurulu genel başarı durumu yeterli sayılan bir öğrencinin normal sınıfa geçebilmesini önerebilir. Bu öneri okul rehberlik örgütü ile Rehberlik ve Araştırma Merkezi veya Millî Eğitim Müdürlüğü Eğitim Uzmanları Bürosu tarafından incelenir; düzenlenecek rapora göre okul müdürlüğü öğrenciyi normal sınıfa geçirebilir.

Madde 107. Özel sekizinci sınıf sonunda kendileri için düzenlenmiş bulunan programı en az "geçer" derecede başaranlara da ortaokul diploması verilir ve özel durumu, diplomaya ekli başarı belgesinde belirtilir. Bunlardan ortaöğretime geçiş hakkı almak isteyenler, normal sekizinci sınıfın Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi ve yabancı dil derslerinden bitirme sınavlarına alınırlar.

BEŞİNCİ KISIM
SINIF MEVCUTLARI VE SINIFI İKİ GRUBA AYIRMA DÜZENİ

I. SINIF MEVCUTLARI

Madde 108. Sınıf mevcutlarının 40 öğrenciyi geçmemesi esastır. Sınıflar kurulurken, bu sayıyı geçmemek için önce bütün yollara başvurulur ve gerekli bütün tedbirler alınır. Bu sayının üstüne, bütün tedbirlere rağmen başarılamayan durumlarda, ancak istisnaî olarak çıkılabilir.

II. SINIFI İKİ GRUBA AYIRMA

Madde 109. Bütün okullarımızda, kalabalık sınıflar sorununun az da olsa hafifletilmesinde ve sınıf mevcudu ne olursa olsun öğretimin iyileştirilmesi amacı ile "sınıfı iki gruba ayırma düzeni" uygulanabilir.

Öğrencilerin her dersten sınıf içinde yeterli bir düzeyde yetişebilmeleri için onlara hem bireysel olarak, hem de küçük kümeler halinde çalışma olanaklarının verilmesi gerekir. Kalabalık sınıflarda bireysel çalışmalar ve küme çalışmaları düzenlemek mümkün olmadığından, öğretmen haftalık ders saatinin bir kısmını sınıfın bütün öğrencileriyle birlikte topluca, bir kısmını da (genellikle haftada bir saatini) öğrencilerini iki gruba ayırarak öğrenci seviyelerine göre farklı olarak kullanabilir. İkiye ayırdığı gruplarda öğretmen ortak saatte konuları bütün öğrencileriyle birlikte topluca işler; sınıfı iki gruba ayırarak yapacağı grup çalışmalarında ise daha önce topluca işlenmiş olan konular üzerinde öğrencilerin bireysel çalışmalar veya küme çalışmaları yaparak birbirleriyle etkileşebilmelerine, pratik çalışma, uygulama, alıştırma ve benzeri faaliyetlerde bulunmalarına, böylece zayıf öğrencilerin en azından yeterli, başarılı öğrencilerin de daha başarılı olmalarına yardımcı olur. Ancak bu uygulamanın yıllık öğretim programını aksatmamasına dikkat edilir.

(Örnek olarak, ortaokullarda haftada üç saat olan fen bilgisi dersi (2+1) olarak işlenebilir. 2 saat sınıfın bütün öğrencileriyle topluca işlenir. Bir saat de sınıf iki gruba ayrılarak daha çok bireysel ve küme çalışmaları yaptırılarak işlenir. Böylece 3 saatlik fen bilgisi dersinde öğrenciler ikisi topluca biri gruplar halinde olmak üzere 3 saatlik ders görmüş iken öğretmen, ikisi topluca ikisi gruplar halinde olmak üzere, haftada 4 saat görev yapmış olur. Grup çalışması yapan okullarda öğretmenin haftalık ders saati sayısı, gruplara ayrılan saatler de sayılmak suretiyle hesaplanır.)

Sınıfı iki gruba ayırma düzeni; bütün ortaokullarda uygulanabilir. Her öğretmen, maaş ve zorunlu ücret karşılığında okutmakla yükümlü olduğu dersleri kendi okulu veya belediye sınırları içindeki diğer okullarda tamamlamakla yükümlüdür. Grup çalışmaları, ancak, doldurulamayan zorunlu saatler veya istekli ücrete bağlı ders saatleri içinde düzenlenebilir. Olanak ve koşulları elverişli olan okullarda, haftalık ders saati sayısı "sınıfı iki gruba ayırma düzeni" ni uygulayabilecek durumda olan her öğretmenin bu konudaki önerisi, okul müdürlüğünce incelenerek karara bağlanır. Bu hususta doğrudan doğruya okul müdürü de karar alabilir.

Sınıfı iki gruba ayırma düzeninin uygulandığı okullarda haftalık zaman çizelgesi, grup çalışmaları yapabilecek şekilde düzenlenir. Okul müdürü, grup çalışmalarını düzenleyebilmek için gerektiğinde günlük normal ders saati toplamına ek olarak serbest saat ihdas etmekle yetkilidir. Serbest saatte, iki gruba ayrılan bir sınıfın birinci grubu bir dersin, ikinci grubu ise başka bir dersin grup çalışmasını yapabilir veya serbest saatte birinci grup, grup çalışması yaparken ikinci gruba, okulun elverişli bir sınıfında veya kütüphane salonunda bir öğretmenin gözcülüğü altında özel çalışma yapma olanağı verilebileceği gibi bu saatte rehberlik ve eğitsel kol çalışmaları da yapılabilir.

Grup çalışma saatlerinin düzenlenebilmesi için, okul müdürü, olanak ve koşulları elverişli okullarda, normal günlük ders saatlerine ek ders saatleri ihdas etmeğe de yetkilidir. Böylece bazı grupların okula daha erken gelmek veya okuldan daha geç ayrılmak suretiyle grup çalışması yapmaları olanağı sağlanmış olur.

III. MEVCUT KAPASİTEYİ EN VERİMLİ ŞEKİLDE KULLANMA GÖREV VE YETKİSİ

Madde 110. Okul müdürü okulun ve çevrenin öğretmen ve bina durumunu en yüksek kapasitede kullanmak suretiyle, haftalık ders programını hazırlamakla yükümlüdür.

Millî eğitim müdürleri kendi illerindeki okulların en verimli şekilde işletilmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu amaçla millî eğitim müdürleri çevrede bulunan her derece ve türdeki okullara ait bina

ve tesislerin kullanılış tarzını saptamakla ve öğretmenlerin asil veya ek görevli olarak çeşitli okullarda en elverişli bir şekilde görevlendirilmelerini sağlamakla görevli ve yetkilidirler. Bu amaçla millî eğitim müdürünün veya görevlendireceği bir okul müdürünün başkanlığında merkezde ve ilçelerde ilgili okul müdürlerinden kurulacak komisyon veya komisyonlar, bütün olanakları aramak, bulmak ve en yüksek kapasitede kullanmak için gerekli kararları almakta millî eğitim müdürüne yardımcı olurlar.

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Geçici Madde 1. 1973 - 1974 öğretim yılı bütünleme sınavları sonunda, sorumlu ders dahil, birden fazla dersten başarısız duruma düşüp dışarıda beklemek suretiyle bütünleme sınavlarına girecek öğrenciler, isterlerse, gelecek öğretim yılında başarısız oldukları derslerden öğretim yılı sonunda açılacak bütünleme kurslarına katılabilirler. Bunlardan bütünleme sınavları sonunda başarı gösteremeyenler hakkında (77), (78), (79), (80) ve (81) nci maddeler uyarınca işlem yapılır.

Geçici Madde 2. 1974 - 1975 ve 1975 - 1976 öğretim yılında ortaokulu bitirecek öğrencilerin diploma notu, altıncı ve yedinci sınıfta bitip bir üst sınıfta devam etmeyen dersler ile sekizinci sınıf derslerinden alınan yıl sonu başarı notlarının ağırlıklı ortalaması bulunmak suretiyle saptanır.

Geçici Madde 3. Madde 92-101 de belirtilen yıllık çalışma takvimi 1975 - 1976 öğretim yılı başından itibaren uygulanır.

Yukarıdaki düzene geçiş yılı olan 1974 - 1975 öğretim yılında, aşağıdaki yıllık çalışma takvimi uygulanacaktır.

1974 - 1975 ÖĞRETİM YILI ÇALIŞMA TAKVİMİ

26 - 30 Eylül 1974	Öğretmenler kurulu toplantısı ve yeni öğretim yılı hazırlıklarının görüşülmesi
1 ekim 1974 salı	Derslerin başlaması
13 - 27 ocak 1975	Yarı yıl tatili
27 ocak 1975 pazartesi	İkinci dönemin başlaması
21 mayıs 1975 çarşamba	Derslerin kesilmesi ve not çizelgelerinin idareye verilmesi
24 - 26 mayıs 1975	Öğretmenler kurulu toplantısı
28 mayıs - 24 haziran 1975	Bütünleme kursları
25 haziran - 10 temmuz 1975	Bütünleme sınavları ve Öğretmenler kurulu toplantısı
11 temmuz - 1 eylül 1975	Yaz tatili
1 eylül 1975 pazartesi	Okulların açılması (sınıfların düzenlenmesi, çalışma programları, öğretmenler kurulu, zümre toplantıları vb.)
8 eylül 1975 pazartesi	Derslerin başlaması
29 aralık 1975 - 11 ocak 1976	Yarı yıl dinlenme tatili

OKUL DIŞINDAN BİTİRME SINAVLARI

Geçici Madde 5. Bu yönetmeliğin deneme niteliğinde uygulandığı okullarda okul dışından bitirme sınavları yapılmaz. Zorunlu durumlarda eski yönetmelik hükümleri uygulanır.

YÜRÜRLÜK HÜKÜMLERİ

Madde 111. Bu yönetmelik 1974 - 1975 öğretim yılında, Bakanlıkça seçilen bazı okulların bütün sınıflarında uygulanarak geliştirilecek ve 1975 - 1976 öğretim yılı başından itibaren genelleştirilecektir.

Madde 112. Bu yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

NOT : Uygulama ortaokulları için hazırlanan aşağıda isimleri yazılı basılı evrak örnekleri eklidir:

EK 1 — Öğretmen not defteri
EK 2 — Birinci dönem not çizelgesi
EK 3 — İkinci dönem notları ve yıl sonu başarı durumu çizelgesi
EK 4 — Bütünleme sınavı çizelgesi
EK 5 — Öğrenci karnesi

Bu basılı evrak Bakanlıkça yeter sayıda bastırılarak okullara gönderilecektir.

ÖĞRENCİNİN NO	ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI		DÖNEM NOTLARI						YIL SONU BAŞARI DURUMU				ÖĞRETMENİN ÖĞRENCİ HAKKINDA GÖZLEM SONUÇLARI	FOTOĞRAF
			BİRİNCİ DÖNEM (I.D)			İKİNCİ DÖNEM (II.D)								
SINAV TÜRLERİ		Ağırlıklar (A)	Notlar (N)	Ağırlıklı Not (AN)	Dönem Notu (DN)	Notlar (N)	Ağırlıklı sınav notu (ASN)	Dönem Notu (DN)	Yıl sonu notu (YSN)	Bütünleme Notu (BN)	Yıl sonu başarı notu (YSBN)	Ağırlıklı yıl sonu başarı notu		
1. ARA SINAVI		1												
2. ARA SINAVI		1												
SÖZLÜ ÖDEV UYGULAMA		1												
DÖNEM SONU SINAVI		2												
AĞIRLIKLAR TOPLAMI (AT)		5							SONUÇ					

DERSE GELMEDİĞİ GÜNLER										
AYLAR	9	10	11	12	1	2	3	4	5	Toplam
Pazartesi										
Salı										
Çarşamba										
Perşembe										
Cuma										
TOPLAM										

19 /19 ÖĞRETİM YILI

BÜTÜNLEME SINAVI NOTLARI VE YIL SONU BAŞARI DURUMU

Ek: 4

Sınıf: Şube: Dersin Adı: Tarih:

ÖĞRENCİNİN NO.	ÖĞRENCİNİN ADI VE SOYADI	Yıl Sonu Notu	Bütünleme Sınavı Notu (BN) (Sorumluluk Engel Sınavı)	Yıl sonu Başarı Notu (YSBN)	Ağırlıklı Yıl sonu Başarı Notu (AYSBN)	DÜŞÜNCELER

1- Bütünleme, Sorumluluk ya da Engel Sınavında alınan not ile Yıl sonu notunun (YSN) Aritmetik ortalaması Yıl sonu başarı notu (YSBN) kabul edilir. (Madde 56 b)

$$YSBN = \frac{YSN + BN}{2}$$

2- Bir dersten alınan Yıl sonu başarı notu (YSBN) ile odersin haftalık ders saati sayısı çarpılır, çıkan sayı o dersin Ağırlıklı yıl sonu başarı notu (AYSBN) dur.

3- Cetvelde en son yazılı öğrencinin altı ⟶ şöyle bir çizgi ile kapatılacak onun altı komisyonca imzalanacaktır.

Ek: 2

19 /19 ÖĞRETİM YILI I. DÖNEM NOT ÇİZELGESİ

Sınıf: Şube: Dersin Adı: Öğrenci Sayısı: ..../..../ 19

Öğrencinin		Sınav Türleri							
No	Adı ve Soyadı	1. Ara sınavı	2. Ara sınavı	Sözlü, Ödev, Uygulama	Dönem sonu sınavı	1. Dönem notu	Sınıftaki başarı sırası	Takdirname veya Teşekkür (*)	Öğretmenin Öğrenci Hakkında Gözlem Sonuçları

(*) Takdirname (TA),
Teşekkür (TE), ile gösterilecektir.

Ayrıca çizelgede en son yazılı öğrencinin altı —> şeklinde bir çizgi ile kapatılacak ve öğretmen tarafından imzalanacaktır.

Ek: 5 Dış.

AÇIKLAMALAR

1. Bir öğretim yılında iki dönem vardır. Öğrenci, her dönemde her dersten,
   a) En az iki ara sınavı ile bir dönem sonu sınavına;
   b) Sözlü yoklama, ödev, uygulama ve benzeri çalışmalara tabi tutulur. (Mad.40).
2. Bir dersin dönem notu, öğrencinin bu dersten dönem içinde aldığı notların ağırlıklı ortalamasıdır.(Mad.49).
3. Öğrencinin doğrudan sınıf geçebilmesi için her dersten ikinci dönem notunun en az "geçer" olması gerekir. (Mad.58).
4. Bir dersin yıl sonu notu, öğrencinin o dersten aldığı birinci ve ikinci dönem notlarının aritmetik ortalamasıdır. (Mad.54).
5. Bir dersten birinci dönem notu kaç olursa olsun, ikinci dönem notu "geçmez" olan öğrenci, o dersten bütünlemeye kalır.
6. Doğrudan geçilen bir dersin yıl sonu notu, o dersin "yıl sonu başarı notu" sayılır.
   Bütünleme ile geçilen bir dersin "yıl sonu başarı notu" bütünleme notu ile yıl sonu notunun aritmetik ortalamasıdır.
7. Bir dersin ağırlıklı yıl sonu başarı notu, o dersin haftalık ders saati sayısı (Dersin ağırlığı) ile yıl sonu başarı notunun çarpımıdır.
8. Notlar karneye "sıfatlar" halinde yazılır. (Mad.31).
9. Öğrencinin başarısı "Pekiyi" (5), "Iyi" (4), "Orta" (3), "Geçer" (2), ile başarısızlığı "Geçmez" ile değerlendirilir. (Mad.30).
10. Bu karne I. dönem sonunda öğrenci velisi tarafından görülüp imzalandıktan sonra geri verilir.
11. Karnesini kaybeden, üzerinde değişiklik yapan, zamanında vermeyen öğrenci hakkında disiplin işlemi yapılır.
12. Öğrenci velisi yapılan tavsiyeye uymadığı takdirde öteki üç yoldan birini seçebilir ve kararını en geç Eylül ayının ilk haftası içinde Okul Müdürlüğüne yazılı olarak bildirir.

.........................ORTAOKULU
LİSESİ

19..-19..
ÖĞRETİM YILI

Ö Ğ R E N C İ K A R N E S İ

ÖĞRENCİNİN

Adı, Soyadı :
Sınıf ve Şube:
Numarası :

Sınıf Öğretmeninin
Adı, Soyadı :........................

19 /19 ÖĞRETİM YILI İKİNCİ DÖNEM NOTLARI VE YIL SONU BAŞARI DURUMU ÇİZELGESİ

Ek: 3

Sınıf : Şube : Dersin Adı : Öğrenci Sayısı : ..../..../ 19

Öğrencinin		Sınav türleri				II. Dönem notu	Sınıftaki başarı sırası	Takdirname veya teşekkür (*)	I. Dönem notu	Yıl sonu başarı durumu				Öğretmenin Öğrenci hakkında gözlem sonuçları
No	Adı ve Soyadı	1. Ara sınavı	2. Ara sınavı	Sözlü ödev uygulama	Dönem sonu sınavı					Yıl sonu notu	Yıl sonu başarı notu (**)	Ağırlıklı yıl sonu başarı notu (**)	Sonuç (geçti bütünleme)(***)	

(*) Takdirname (TA) Teşekkür (TE) ile gösterilecek

(**) Bütünlemeye kalan öğrenciler için bu sütunlar (—) çizgi ile kapatılacaktır.

(***) Geçti (G) Bütünleme (B) ile gösterilecektir.

Ayrıca çizelgede en son yazılı öğrencinin altı ⟶ şeklinde bir çizgi ile kapatılacak ve öğretmen tarafından imzalanacaktır.

ÖĞRENCİ KARNESİ

Ek: 5 iç.

DERSLER	Haftalık Ders Saati	DÖNEM NOTLARI		YIL SONU BAŞARI DURUMU				
		I. Dönem Notu	I. Dönem Notu	Yıl Sonu Notu	Bütünleme Notu	Yıl Sonu Başarı Notu	Ağırlıklı Yıl Sonu Başarı Notu	SONUÇ
TÜRKÇE	5							
MATEMATİK	4							
SOSYAL BİLGİLER	3-4							
FEN BİLGİSİ	3							
YABANCI DİL ( )	3							
SANAT VE İŞ EĞİTİMİ	1							
MÜZİK	1							
BEDEN EĞİTİMİ	1							
AHLÂK	1							
SEÇMELİ I ( )								
SEÇMELİ II ( )								
SEÇMELİ III ( )								
DİN BİLGİSİ	1							
TOPLAM								
Devam Etmediği Günler								

	I. DÖNEM	II. DÖNEM
SINIF ÖĞRETMENİNİN ÖĞRENCİ HAKKINDAKİ GÖZLEM SONUÇLARI	(İmza)	(İmza)
Öğrenci Velisinin İmzası		

YILLIK GENEL BAŞARI ORTALAMASI	BAŞARISIZ DERSLERİ OLAN ÖĞRENCİLER İÇİN YIL SONU SINIF ÖĞRETMENLER KURULU TAVSİYESİ (x)
Ağırlıklı Yıl Sonu Başarı Notları / Derslerin Haftalık Saatleri Toplamı = ... / .... = ...	1. ☐ ÖĞRENCİ DIŞARIDA BEKLEMEK SURETİYLE 19....../19...... ÖĞRETİM YILINDA BAŞARISIZ OLDUĞU .... DERSLERDEN SINAVA GİRMELİDİR 2. ☐ ÖĞRENCİ BAŞARISIZ OLDUĞU .... DERSLERİNE DEVAM ETMELİDİR 3. ☐ ÖĞRENCİ AYNI SINIFI TEKRARLAMASI YETİŞMESİ BAKIMINDAN YARARLIDIR 4. ☐ ÖĞRENCİ YAYGIN EĞİTİM KURUMLARINA GEÇMELİDİR
GENEL SONUÇ	
1. ☐ GEÇTİ 2. ☐ .... DERSİNDEN SORUMLU GEÇTİ 3. ☐ BAŞARISIZ	

(x) Öğrencinin durumuna uygun genel sonuç ve varsa kurul tavsiyesi ☒ şeklinde kırmızı Mürekkeple belirtilecektir.

OKUL MÜDÜR YARDIMCISI (Adı, Soyadı ve İmza)	OKUL MÜDÜRÜ (Adı, Soyadı ve İmza)

Talim ve Terbiye Kurulu Kararı :

Karar sayısı: 431

Tarihi: 15 Ekim 1974

Konu : Ortaokul 1., 2. ve 3. sınıf "Fen Bilgisi Program Taslağı" nın kabulü ve ders kitaplarının yarışmayla yazdırılması.

1. Ortaokul 1., 2. ve 3. sınıf Fen Bilgisi öğretiminde, 1975 - 1976 öğretim yılı başından itibaren IX. Millî Eğitim Şûrası kararı uyarınca tek kitap kullanılması,

2. Bu amaçla, 14.8.1969 gün ve 491 sayılı Kurulumuz Kararı ile kabul edilen Ortaokul Fen Bilgisi program taslağının gözden geçirilmesi suretiyle hazırlanan yeni Ortaokul "Fen Bilgisi Program Taslağı" nın ilişik örneğine göre kabulü,

3. Söz konusu program taslağına göre Ortaokul 1., 2. ve 3. sınıf Fen Bilgisi ders kitaplarının ekli açıklama ve şartnameye uygun olarak yarışmayla yazdırılması, yapılacak inceleme sonunda en yüksek puvan alan ve Kurulumuzca ders kitabı niteliğinde olduğu tesbit edilen her sınıf için birer kitabın; üç yıl süreyle telif hakları satın alınmak suretiyle Bakanlığımızca bastırılması,

4. Eski Ortaokul Fen Bilgisi program taslağına göre, yardımcı ders kitabı olarak kabul edilmiş bulunan kitapların 1975 - 1976 öğretim yılı kitap listelerine alınmaması ve bu hususun 1974 - 1975 öğretim yılı kitap listelerinde yardımcı ders kitabı olanlara şimdiden duyurulması,

Hususlarının Bakanlık Makamının tasviplerine arzı kararlaştı.

Uygundur.
15/X/1974
Millî Eğitim Bakanı a.
Nusret KARCIOĞLU
Müsteşar

ORTAOKUL 1., 2. ve 3. SINIF FEN BİLGİSİ DERS KİTAPLARI YARIŞMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMA

1. Yarışmanın süresi 14 Mart 1975 Cuma günü saat 17.30 da biteceğinden, kitap müsveddeleri, bu tarihten önce Bakanlığımız Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğüne verilmiş olmalıdır.

Zamanında Bakanlığımıza teslim edilmiyen veya postada geciken kitaplar yarışmaya katılma hakkını kaybederler.

2. Kitapların 1., 2. ve 3. sınıf için takım halinde olması şart değildir.

3. Yarışmaya gireceklerin, müsvedde halindeki kitaplarını, eseri cedit kâğıtlarının yalnız birer yüzlerine daktilo ile yazılmış olarak, aynı boyutta bir kapak içine (ciltli kabul edilmez) koymaları ve bunları üç nüsha halinde hazırlamaları, bu üç nüshada da aynı cins kâğıt kullanmaları gerekir.

4. Müsveddelerin biri resimli, ikisi resimsiz olacak; resimler ayrı dosya halinde gönderilmeyip birinci nüshada ait oldukları sayfalara (zorunlu hallerde ilgili metinden önce gelecek ilâve sayfalara) yapıştırılacaktır. Sayfalarda metin ve resimlerden gayri süsleme bulunmayacak ve bunları muhafaza düşüncesiyle de olsa kaplama veya buna benzer herhangi bir tedbire başvurulmayacaktır.

5. Yazarın adı, soyadı ve adresi müsveddelerin yalnız iç kapaklarına yazılacak ve bu iç kapaklar istendiğinde kolayca çıkarılabilecektir. Yarışmalarda şart olan hüviyet gizliliğini sağlamak bakımından müsveddelerin dış kapak ve iç sayfalarında yazarın adını, adresini veya hüviyetini belirtir herhangi bir işaret bulunmayacaktır. Bu şarta uymayan kitaplar yarışma hakkını kaybederler.

6. Daha önceki yarışmalara katılarak yarışmayı kazanmış veya kazanamamış kitapların yazarları, bu defa da yarışmaya girdikleri takdirde, kitaplarını yeniden müsvedde halinde yukarıda belirtilen esaslara göre hazırlayacaklardır.

7. Yarışmaya katılan kitapların ön incelemesi, Bakanlığımızca kurulan bir komisyonca yapılacak ve bu komisyon genel nitelikleri bakımından olumlu gördüğü, müsvedde kitapları puvanlamak suretiyle sıralamaya tabi tutacaktır.

8. Yarışma sonucunda en yüksek puvan alan ve Talim ve Terbiye Kurulunca ders kitabı niteliğinde görülen, her sınıf için birer kitap 1975-1976 öğretim yılından itibaren üç öğretim yılı süre ile ortaokullarda tek kitap olarak okutulmak üzere ders kitabı olarak kabul edilecektir.

Bu kitapları Bakanlığımız bastıracak ve yazarlarına, 14.10.1974 gün ve 429 Sayılı Talim ve Terbiye Kurulu karariyle kabul edilen Telif Hakları ile ilgili yönetmelik hükümleri uyarınca telif ücreti ödenecektir.

Ders kitabı dışında kalan kitaplardan, puvanlama sırasına göre yüzde ellinin üstünde puvan alan (elli dahil) ve Talim ve Terbiye Kurulunca da uygun görülen kitaplar, eksik ve hataları yazarlarınca düzeltilerek bastırılmak kaydiyle, başvurma (müracaat) kitabı olarak kabul edilecektir.

9. Yarışma sonucunda ders kitabı veya başvurma kitabı olacak nitelikte görülen kitapların eksikleri ve hataları yazarlarına bildirilecek; bunlardan başka, yarışmaya katılmış olan, hiçbir kitabın eksikleri ve hataları yazarlarına bildirilmeyecektir.

10. Yarışmaya girenler müsveddelerle birlikte, kitapları Bakanlıkça bastırıldığı takdirde, bunları telif hakkı karşılığında ve her türlü tasarruf hakkından vazgeçerek üç öğretim yılı dönemi için Bakanlığımıza terkettiğini, bu süreden sonraki yıllar için telif hakkı karşılığı bu süreyi uzatmayı kabul edeceğini ve kitabın her basılışında tashihlerinin kendisi veya tayin edeceği bir kimse tarafından yapılacağını gösterir, noterlikten tasdikli bir taahhüt senedi vereceklerdir.

TAAHHÜT SENEDİ

1. 15.10.1974 gün ve 431 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı gereğince açılmış olan yarışma için yazmış olduğum .... dersi kitabı yarışma sonunda Millî Eğitim Bakanlığınca basıldığı takdirde eserler üzerindeki "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu" gereğince sahip olduğum her türlü hukuku, 14.10.1974 gün ve 429 Sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Karariyle kabul edilen Telif Hakları ile ilgili yönetmelik hükümleri uyarınca ödenecek telif hakkı karşılığında ve her türlü tasarruf hakkından vazgeçerek, 1975-1976, 1976-1977, 1977-1978 öğretim yılları için Millî Eğitim Bakanlığına devretmeyi ve Bakanlıkça istenildiği takdirde bu süreyi daha sonraki yılları kapsayacak şekilde ve o yıllarda yürürlükte bulunan telif hakları yönetmeliği esaslarına göre uzatmayı,

2. Kitapların her basılışında yapacağım tashihler esnasında, tarafımdan veya tashih işini adıma yapan kimse tarafından kitapların herhangi bir kısmının yeniden basılmasını gerektirecek bir yanlışlığa sebebiyet verildiği hallerde, bu kısmın basılması için sarfı gereken para ile tashih işinin Bakanlıkça başka bir kimseye havalesine lüzum görüldüğü takdirde ona verilecek tashih ücretinin alacağım telif hakkından Bakanlıkça kesilmesini kabul ettiğimi taahhüt ederim.

ORTAOKUL FEN BİLGİSİ DERS KİTAPLARI ÖZEL ŞARTNAMESİ

I. Kitapların yazılışında 570 Sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan "Okul Kitaplarında Aranacak Genel Vasıflar" esas olacaktır.

II. Ortaokul Fen Bilgisi ders kitaplarında aranacak özel şartlar şunlardır:

A. Muhteva ve metot bakımından:

1 — Kitaplar, 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen amaçlarla temel ilkelere, ortaokulun eğitim ve öğretim ilkelerine; 15.10.1974 gün ve 431 Sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Karariyle kabul edilen Ortaokul Fen Bilgisi Proğram Taslağına uygun olmalıdır.

2 — Konulardaki ana fikirler tanım veya prensipler halinde direkt olarak verilmemeli, bunlar çocukların ilgi ile takip edecekleri bir olayın oluşu içinde işlenmelidir.

3 — Metinlerin dozu ait olduğu sınıfın normal yaş seviyesine uygun olmalıdır.

4 — Her ünite mümkün olduğu kadar gözlemlere, öğrencilerin çevreden sağlayabilecekleri araç ve gereçlerle yapabilecekleri deneylere dayanarak işlenmelidir.

5 — Gerek metinlerin içinde sırası geldikçe, gerekse araştırma ve inceleme soruları ile öğrencilerin çevre özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre hareket etme esnekliği sağlanmalıdır.

6 — Kitapların ifadesi öğrencilerin yaş ve olgunluk seviyelerine uygun olmalı, noktalama, imlâ, kompozisyon bakımından kusursuz olmalıdır.

7 — Programlar yol gösterici mahiyette olup yazarlar ünite ve konuların tertibinde gerekli gördükleri değişiklikleri yapabilirler.

B. Tertip ve yardımcı unsurlar bakımından:

1 — Her ünite veya ana bölümler sonunda öğrencinin kazandığı bilgileri değerlendirmesine imkân veren düşündürücü sorular bulunmalıdır.

2 — Her ünite veya ana bölümlerin sonunda konuda geçen bilimsel kelimelerin doğru kullanılışını sağlayacak tamamlama tipi cümleler bulunmalıdır.

3 — Kitaptaki hiçbir resim ve metin başka eserlerden aynen kopye veya tercüme edilmemelidir. Mecburi sebeplerle başka kaynaklardan alınmış olanlara muhakkak dipnot halinde kaynak gösterilmelidir.

4 — Kitaba konulacak resim ve şekiller temiz, gerçeğe uygun olarak hazırlanmalı ve basıldıkları zaman net çıkacak nitelikte olmalıdır. (Lüzumlu yerlerde yeteri kadar renkli resim bulunmalıdır.)

5 — Metinlerle ilgili fotoğraflar mümkün olduğu kadar yurt içinden seçilmelidir.

6 — Resim ve şemalar konunun en uygun yerine konmalı, bu suretle konular incelenirken şekil ve şemaların rahatlıkla takibi sağlanmalıdır.

7 — Resim ve şekillerin metne ve sınıf seviyesine uygun olmasına, muntazam bir sıra numarası takip etmesine, alt taraflarına açıklayıcı kısa yazıların konmasına dikkat edilmelidir.

8 — Parçaları adlandırılmak istenen şekillerde ait kısımların adları, üzerlerine çizilen çizgilerin uçlarına yazılmalı ve çizgilerin çıkış noktaları belirtilmelidir.

C. Basılması Bakanlıkça uygun görülen kitaplar fiziki yapı bakımından, basılmış durumlarında, aşağıdaki şartları taşımalıdır:

1 — Kitaplar temiz ve renkli kapaklı, bağlanışları mümkün olduğu kadar sağlam, kolayca aç-

labilecek ve açıldığında dağılmayacak şekilde olmalıdır.

2 — Yazılar 10 punto ve rahat okunabilecek karakterde olmalıdır.

3 — Kitaplar 68X100, 1/16 boyutunda, Bakanlıkça kabul edilen ders kitabı kâğıdına basılmalı, 1. ve 2. sınıf Fen Bilgisi kitapları 12-14 forma, 3. sınıf Fen Bilgisi kitabı ise 13-15 forma hacminde olmalıdır. (Müsveddelerin sayfa sayısı bu ölçüyü gerçekleştirecek biçimde ayarlanmalıdır.)

Ç. Bu kitaplarla ilgili yan yayınlar;

1 — Yazarlar hazırlayacakları ders kitabı ile birlikte veya kitaplarının Bakanlıkça kabul edilmesini müteakip ilk okutulma yılı içinde, öğretmenler için, kitaplarının öğretimde nasıl kullanılacağını açıklayan bir kılavuz hazırlamak zorundadırlar.

2 — Bakanlımızca bastırılan ders kitapları ile ilgili yan yayınlar (alıştırma, açıklama, problem kitabı vb. gibi) Bakanlık iznine tabidir. Bu gibi yayınları ya Bakanlığımız kendi bastırır ya da yazarınca belli şartlarla bastırılmasına müsaade eder.

ORTAOKUL FEN BİLGİSİ PROGRAM TASLAĞI

A) AMAÇLAR :

1 — a) Öğrencinin çevresindeki canlı ve cansız varlıkları tanımasına, bunların biribiriyle bağlantılarını, insanla ve insanın ekonomik hayatıyla olan ilgileri öğrenmesine yardım etmek;

b) Bu yolla kazanacağı bilgilerle tabiat kaynaklarının (çevrenin ve yurdun) korunmasına ve gelişmesine yardım etmek;

2 — Çevrenin ihtiyaçları ve gelişme imkânları hakkında seviyesine göre bir fikir, seziş ve görüş kazanmasına, tabiat güzelliklerini sevmesi ve çevresini güzelleştirmek için istekli ve gayretli olmasına yardım etmek;

3 — Öğrencinin günlük hayatında karşılaştığı problemleri bilimsel bir görüş ve metotla çözebilme yeteneği kazanmasına ve böylece öğrenme merak ve hevesini geliştirmesine yardım etmek;

4 — Bilim ve tekniğin insan yaşayışı ve toplumların ilerleme ve yükselmesindeki etki ve önemini kavramasına, çalışma isteğinin geliştirilmesine ve insanlığa hizmet etmiş büyük bilginleri tanımasına ve onları takdir etmesine yardım etmek;

5 — Öğrencinin sağlığı koruyucu temel bilgileri benimsemesine, gerekli sağlık, temizlik, düzenlilik ve iyi beslenme alışkanlıklarını kazanmasına yardım etmek;

6 — Pozitif bilim ilkelerine dayanarak öğrencilerin, bilgisizlikten ileri gelen yanlış fikir ve yersiz korkulara kapılmalarını önlemek,

7 — Öğrencinin ev ve aile hayatının gerektirdiği basit işleri yapabilecek beceri ve alışkanlıkları kazanmasına yardım etmek;

8 — Öğrencinin fen alanındaki gelişmeleri takip ve bu gelişmelerin toplum hayatına etkilerini anlamalarına yardım etmek;

9 — Öğrencilere yurdumuzun tabii zenginliklerini ve endüstri çalışmalarını tanıtmak ve bunların değerlendirilmesinde kendilerinin de gönüllü bulunduklarını anlatmak;

10 — Öğrencilerin erken çağlardan itibaren bilimsel araştırmalara karşı merak ve ilgilerini uyandırmak suretiyle, kendilerinin de bu yolda çalışarak insanlığın ortak bilgi hazinesine bir katkıda bulunabileceklerini anlatmak.

B) AÇIKLAMALAR :

1 — Bu programı düzenlemekteki maksat:

a) Bir olayı veya problemi çeşitli yönleriyle öğrenciye inceleme ve araştırma imkânını,

b) Öğrendikleri arasında bağıntılar kurma yeteneğini geliştirerek bildiklerini yerinde kullanabilme fırsatını vermektir.

2 — Konular incelenirken insan hayatıyla ilgili yönleri ele alınmalı ve toplumlara yapacağı faydalı veya zararlı etkileri üzerinde dikkatle durulmalıdır.

3 — Ünitelerde yer alan konular, dersin özel öğretim metoduna uygun olarak; gözlem, inceleme ve deney yoluyla incelenmeli ve değerlendirilmelidir.

4 — Yapılan gözlem ve deneylerden ana fikirlere varılmalı; böylece öğrencilere bilimsel metotlarla düşünme yeteneği kazandırılmalıdır.

Bunun için konular problemler halinde ele alınmalı ve işlenirken aşağıdaki esaslar gözönünde bulundurulmalıdır:

a) Problemi belirtme,

b) Problem etrafında gözlem ve inceleme yoluyla çeşitli bilgi toplama,

c) Bu bilgileri problemi çözmeye elverişli şekilde sıralama,

ç) Gerekli deneyleri yapma,

d) Deneylerden sonuçlar çıkarma,

e) Bu sonuçlardan bir genel fikre varma.

Varılan sonuçlardan öğrencilere hayatta, ailesi ve çevresi için faydalanabilme yetenek ve alışkanlığı kazandırılmalıdır.

5 — En verimli öğrenme şekli, yaparak öğrenmedir. Bu itibarla öğrenciler deneyleri bizzat yaparak sonuçlara varabilmelidir. Okulun, öğrencilere kişisel çalışma kolaylığı sağlıyacak imkânları yoksa, hiç olmazsa deneyler öğrenci gruplarına yaptırılmalıdır.

6 — Öğrenciler tarafından yapılması mümkün olmayan deneylerle, şartları kişisel ve grup çalışmasına elverişli bulunmayan okullarda deneyler, öğretmen tarafından mutlaka yapılmalıdır. Öğretmenin deneyleri yaparken sırayla bir grup öğrenciyi yardımcı olarak alması faydalı olur.

7 — Bu derslerin kaynakları çevremizde duyularımızla etkilendiğimiz olaylardır. Bu itibarla, konular işlenirken öğrencilerin duyu organlarını dikkatli ve ahenkli bir şekilde müştereken çalıştırma alışkanlığı kazanmalarına yardım edilmelidir. Bu maksatla konular incelenirken, mümkün olduğu hallerde örneklerden buna imkân bulunmadığı zaman (Filim, projeksiyon, epidiyaskop, resim veya şema gibi) göze ve kulağa hitap eden araçlardan faydalanılmalıdır.

8 — Gerekli ders araç ve gereçlerinin (kısmen veya tamamen) bulunmadığı hallerde öğretmen bu araç ve gereçlerden prensiplerine uygun olan basit şekillerini okulda yapma, öğrencilere yaptırma ve çevreden faydalanma imkânlarını araştırmalı, gerekirse bu maksatla resim-iş bilgisi öğretmenleriyle ve okul-aile birliğiyle işbirliği yapmalıdır. Okulda bulunan ders araç ve gereçlerinin bakım ve korunmasına dikkat edilmeli, bozulanların hemen onarılması sağlanmalıdır. Öğretmenler, okullarında konularla ilgili çeşitli koleksiyonlar geliştirmeğe çalışmalıdır.

9 — Okulda veya evde yaptırılacak yazılı veya uygulamalı (basit bir deney projesi, koleksiyon yapılması ve benzerleri gibi) ödevler öğrencileri düşünmeye, araştırmaya gözlem ve deney yapmaya sevkedici, dolayısıyla öğretici nitelikte olmalıdır. Ödevlerin zaman ve hacim bakımından öğrencilerin yaş ve sınıf seviyesine uygun bir ölçüde olmasına, sadelik, temizlik ve düzenliğine dikkat edilmelidir.

10 — Problem çözümlerinde öğrencilerin formülleri sadece bir matematik uygulaması yapıyormuş gibi kullanmaları önlenmeli, problemleri öğrenilen kavram ve prensiplere dayanarak muhakeme yoluyla çözmeleri sağlanmalıdır.

11 — Yeri geldikçe önemli keşif ve icatlardan, büyük bilim adamlarının biyografilerinden ve ilgili çekici yönlerinden, çalışma tarzlarından örnek verilerek uygarlığa yaptıkları hizmet belirtilmeli ve öğrencilerde bu yönde çalışma isteği uyandırılmalıdır.

12 — Derslerde sırası geldikçe konuyla ilgili milli endüstrimiz ve kaynaklarımız tanıtılmalıdır. Bu maksatla yapılacak inceleme gezileri önceden bir programa bağlanmalıdır. Gezi konusu hakkında öğrencilere bir ön hazırlık yaptırılmalı ve geziden sonra yapılan gözlem ve incelemeler maksada uygun şekilde değerlendirilmelidir.

C) KONULAR :

VI. SINIF (Ortaokul 1. sınıf)
(Haftada 3 Saat)

ÜNİTE : 1 — FEN BİLGİSİ NELERLE UĞRAŞIR, İLİM ADAMI NASIL DÜŞÜNÜR VE NASIL ÇALIŞIR?

1 — Fen Bilgisinin konusu nedir?
2 — İlim adamı ne çeşit problemlerle uğraşır?
3 — İlim adamı problemleri nasıl çözer?
4 — İlim adamlarının araştırmalarına aletler nasıl yardım eder?
5 — İlimde ölçmeye neden ihtiyaç vardır?

ÜNİTE : II — MADDE HAKKINDA NE BİLİYORUZ?

1 — Madde deyince ne anlıyoruz?
2 — Maddelerin yapıları nasıldır?
3 — Eriyik, Süspansiyon ve Emülsiyon ne demektir?

ÜNİTE : III — CANLILARIN MUHTAÇ OLDUĞU HAVA VE SU HAKKINDA NELER BİLİYORUZ?

1 — Hava nedir, nerelerde bulunur?
2 — Hayvanlar ve bitkiler havadan nasıl yararlanırlar?
3 — Su nerelerde bulunur, içilecek su nasıl olmalıdır?
4 — Bitkiler ve hayvanlar niçin suya muhtaçtır?

ÜNİTE : IV — CANLILARIN BENZER TARAFLARI NELERDİR?

1 — Canlıların ortak olan davranışları nelerdir?
2 — Canlılar nelerden yapılmışlardır?

ÜNİTE : V — BİTKİLERİN YAPILARI VE BESLENMELERİ NASILDIR?

— Yeşil bitkiler nasıl besin hazırlarlar?

ÜNİTE VI — HAYVANLARIN YAPILARI NASILDIR?

— Omurgalı hayvanlar hakkında neler biliyoruz?

ÜNİTE : VII — TABİATI NEDEN VE NASIL KORUMALIYIZ?

1 — iBtkilerden daha iyi yararlanmak ve onları korumak için ne yapmalıyız?
2 — Hayvanlardan daha iyi yararlanmak ve onları korumak için ne yapmalıyız?
3 — Yaban hayatının korunması neden önemlidir?
4 — Çevremizdeki hava ve suların temiz olmasının önemi nedir?

VII. SINIF (Ortaokul 2. sınıf)
(Haftada 3 saat)

ÜNİTE : I — CİSİMLERİN AĞIRLIKLARI NELERE ETKİ EDER?

1 — Ağırlık nedir, maddeyi ölçmekte ağırlıktan nasıl faydalanırız?
2 — Suyun ağırlığı su basıncına nasıl sebep olur?
3 — Havanın ağırlığı hava basıncına nasıl sebep olur?
4 — Cisimler nasıl yüzer?

ÜNİTE : II — İŞLERİMİZİ YAPMAK İÇİN MAKİNALARDAN NASIL YARARLANIRIZ?

1 — Makinaları niçin kullanırız?
2 — Kullandığımız başlıca basit makinalar nelerdir?

ÜNİTE : III — ISI MADDEDE NE GİBİ DEĞİŞİKLİKLER YAPAR?

1 — Isı alışverişi maddenin hacmını nasıl değiştirir?
2 — Isı nasıl ölçülür?
3 — Isı alışverişi maddenin halini nasıl değiştirir?
4 — Isı nasıl yayılır?

ÜNİTE : IV — NİÇİN ÇEŞİTLİ BESİNLER ALMALIYIZ?

1 — Beslenmeye neden ihtiyacımız vardır?
2 — Hangi besinleri almalıyız?

ÜNİTE : V — VÜCUDUMUZ NASIL ÇALIŞIR?

1 — Vücudumuzun yapısı nasıldır?
2 — Besinler vücudumuzda nasıl yararlı hale getirilir?
3 — Kanın vücudumuz için önemi nedir?
4 — Vücudumuzun besinlerden yararlanmasına solunum nasıl yardım eder?
5 — Sinir sistemi vücudumuzun düzenli çalışmasını nasıl sağlar?
6 — Organlarımızın sağlığını nasıl koruruz?

ÜNİTE : VI — BASİT YAPILI BİTKİ VE HAYVANLAR HAKKINDA NE BİLİYORUZ?

1 — Çiçeksiz bitkiler hakkında neler biliyoruz?
2 — Omurgasız hayvanlar hakkında neler biliyoruz?

ÜNİTE : VII — MİKROPLU HASTALIKLARDAN NASIL KORUNURUZ?

1 — Mikroplar hastalığa nasıl sebep olurlar?
2 — Vücudumuz mikroplarla nasıl savaşır?
3 — İlim adamları, vücudun mikroplarla savaşına nasıl yardım ederler?
4 — Mikroplu hastalıkları nasıl önleriz?

VIII. SINIF (Ortaokul 3. sınıf)
(Haftada 3 saat)

ÜNİTE : I — DÜNYAMIZIN GÜNEŞ SİSTEMİ İÇİNDEKİ YERİ NEDİR?

1 — Güneş sistemi hakkında ne biliyoruz?
2 — Ay hakkında ne biliyoruz?

ÜNİTE : II — MADDE HAKKINDA BİLGİLERİMİZİ ARTIRALIM?

1 — Maddelerin yapıları ve çeşitleri hakkında neler biliyoruz?
2 — Bir maddeyi diğer bir maddeden nasıl ayırt ederiz?
3 — Kimyasal değişmeler nasıl olur?
4 — Ateşi nasıl kullanır ve nasıl kontrol ederiz?

ÜNİTE : III — DÜNYAMIZ HAKKINDA NELER BİLİYORUZ?

1 — Dünyamızın şekli ve katmanları hakkında ne biliyoruz?
2 — Yer kabuğunu meydana getiren kaya çeşitleri (Külteler) hakkında ne biliyoruz?
3 — Yer kabuğunun şeklinin değişmesine neler etki eder?
4 — Fosil nedir, fosillerden nasıl yararlanırız?

ÜNİTE : IV — CANLILARDA BÜYÜME VE ÇOĞALMA NASIL OLUR, CANLILAR NİÇİN ÇEŞİTLİDİRLER?

1 — Bitki ve hayvanlarda büyümenin esası nedir?
2 — Canlılar nasıl çoğalırlar?
3 — Bir canlının üreme hücreleri ile diğer hücreleri arasında ne fark vardır?
4 — Her canlı niçin kendisini meydana getiren ana babasına benzer?
5 — Kalıtımla ilgili ilk deneyleri kim yapmıştır?
6 — Canlılar neden çeşitlidirler?

ÜNİTE : V — MAKİNALARIMIZI ÇALIŞTIRMAK İÇİN ENERJİYİ NASIL SAĞLARIZ?

1 — Rüzgâr ve akarsulardan nasıl enerji sağlarız?
2 — Önemli yakıtlar nelerdir ve yakıtlardan elde edilen enerji işe nasıl dönüştürülür?
3 — Atomun yapısı nedir? Atom enerjisinden nasıl yararlanırız?
4 — Yararlandığımız bütün enerjilerin kaynağı nedir?

ÜNİTE : VI — ELEKTRİK ENERJİSİNDEN NASIL FAYDALANIRIZ?

1 — Elektrik akımı nedir ve nasıl ölçeriz?
2 — Elektrik akımını nasıl elde ederiz?
3 — Cisimleri hareket ettirmekte elektrik akımını nasıl kullanırız?
4 — Isı ve ışık elde etmek için elektrik akımını nasıl kullanırız?
5 — Elektrik akımını, metallerin saflaştırılması ve kaplamacılıkta nasıl kullanırız?

ÜNİTE : VII — IŞIK ENERJİSİNDEN NASIL FAYDALANIRIZ?

1 — Işık nasıl elde edilir ve yayılır?
2 — Işığın yansımasından nasıl faydalanırız?
3 — Işığın kırılmasından nasıl faydalanırız?
4 — Işık görmemizi nasıl sağlar?

ÜNİTE : VIII — HABERLEŞMEDE ENERJİDEN NASIL FAYDALANIRIZ?

1 — Ses nasıl elde edilir, özellikleri nelerdir?
2 — Haberleşmede sesten nasıl faydalanırız?
3 — Haberleşmede elektrik akımından nasıl faydalanırız?
4 — Haberleşmede radyo dalgalarından nasıl faydalanırız?

D) KONULAR VE AÇIKLAMASI:

VI. Sınıf (Ortaokul 1. Sınıf)
(Haftada 3 Saat)

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	*AÇIKLAMALAR*
ÜNİTE: I Fen Bilgisi Nelerle Uğraşır, İlim Adamı Nasıl Düşünür ve Nasıl Çalışır? 1 — Fen Bilgisinin konusu nedir?	Çocuğun çevresinden seçilecek örneklerle Fen Bilgisi dersinin konularına dikkati çekilecek ve dersin günlük hayatımızdaki önemi belirtilecektir.
2 — İlim adamı ne çeşit problemlerle uğraşır?	İlimde rastlanan problemlerin aritmetik problemlerle karşılaştırılması yapılacak, öğrencilerin karşılaşabileceği günlük tabiî veya sosyal bir olay örnek alınarak, bu olayın cevaplandırılması gereken tarafları olduğu ve bunların kimler tarafından ve nasıl bir araştırmaya tabi tutulduğu belirtilecektir.
3 — İlim adamı problemleri nasıl çözer?	İlim adamlarının çalışma metodunun gözlem ve deneye dayandığı, bir olayın bilimsel gözleminin ne demek olduğu, iyi bir gözlemci olmak için öğrenmeye meraklı ve sabırlı olmanın ve olayların araştırıcı bir anlayış içinde dikkatle izlenmesinin ve gözlem sonuçlarının deneylerle kontrol edilmesinin gerektiği belirtilecektir. Çevreden alınmış olan örnek olaylardan biri üzerinde, nasıl ve niçin soruları sorularak, öğrencilerin bunları düşünmeleri ve cevap hazırlamaları istenecek ve ileri sürülen çeşitli yollar tartışılacaktır. Çözüme yararlı ve akla en yakın görüneninin denemesi ve deneyin birkaç defa tekrarlanması suretiyle sonuçlarının kontrol edilmesi gerektiği ortaya konularak ilim adamlarının da böyle bir yol izledikleri açıklanacaktır.
4 — İlim adamlarının araştırmalarına aletler nasıl yardım eder?	Gözlem ve deneyler için duyu organlarımızın yetersiz olduğu, yerine göre yardımcı araçlardan faydalanmak gerektiği; eski ilim adamlarının gözlemlerinde pek az ve basit araçlar kullanabildikleri ve olaylar üzerinde uzun uzadıya düşündükten sonra vardıkları sonuçları kabul ettikleri; son yüzyıllardan itibaren ise ilim adamlarının olaylar hakkında düşünerek elde ettikleri sonuçların doğru olup olmadığını deneylerle araştırdıkları; günümüz ilim adamlarının çok sayıda ve karışık araçlardan faydalandıkları açıklanacaktır.
5 — İlimde ölçmeye neden ihtiyaç vardır?	Bilgimizin ancak ölçme sayesinde bir açıklık ve anlam kazandığı, ilmin gelişmesinin daha çok ölçmeye dayandığı misallerle belirtilecek, uzunluk, yüzey, hacım ve zamanın nasıl ölçüldüğü örneklerle gösterilecek ve ölçü birimleri hakkında genel bilgi verilecektir.
ÜNİTE: II Madde Hakkında ne Biliyoruz? 1 — Madde deyince ne anlıyoruz?	Madde çeşitli örnekleriyle tanıtılacak ve maddelerin benzer tarafları gösterilecektir. Her maddenin bir hacmı ve ağırlığı olduğu deneylerle belirtilecek fakat ısı, ışık, sesin sacim ve ağırlığı bulunmadığı, bu sebeple bunların bir madde olmadığı, bir çeşit enerji oldukları belirtilecektir. Aynı hacimdeki çeşitli maddelerin aynı ağırlıkta olmadıkları deneylerle gösterilerek özgül ağırlık kavramı verilecektir. Katı, sıvı ve gazların farklı yanları belirtilecek ve her maddenin değişik şartlar altında bu üç halde bulunabileceği tabii örnekleriyle anlatılacaktır.
2 — Maddelerin yapıları nasıldır?	Burada bütün maddelerin tanecikli yapıda oldukları belirtilecek, bu taneciklerin bazı maddelerde atomlardan bazılarında atomların gruplaşmasından meydana gelen moleküllerden ibaret olduğu, atom ve moleküllerin adi mikroskoplarla görülemeyecek kadar küçük oldukları üzerinde durulacaktır. Yalnız bir çeşit atomlardan meydana gelen maddelere element denildiği söylenerek birkaç belli başlı element isimleri ile tanıtılacak (Karbon, oksijen, bakır, kükürt gibi) iki veya daha çok sayıda farklı elementin kimyasal birleşmesi ile de bileşik cisimlerin meydana geldiğine değinilecek, belli başlı birkaç bileşik isimleri ile tanıtılacak, sembol ve formül verilmeyecektir.
3 — Eriyik, Süspansiyon ve emülsiyon ne demektir?	Eriyiklerin iki veya daha çok maddenin özel bir karışımı olduğu bir kısım katı, sıvı ve gazların sıvılar içinde erimelerinden meydana geldi[k]...

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	AÇIKLAMALAR
	leri; solunumda ve beslenmenin sağlanmasında eriyiklerden faydalanıldığı açıklanacak ve eriyiklerin özellikleri deneylerle gösterilecektir. Süspansiyon deneylerle gösterilerek özellikleri tanıtılacak bunların eriyiklerden farkları belirtilecektir. Emülsiyon: Bir sıvının başka bir sıvı içerisinde süspansiyon halinde bulunmasına emülsiyon denildiği belirtilecek ve örnekleriyle tanıtılacaktır.
ÜNİTE: III Canlıların Muhtaç Olduğu Hava ve Su Hakkında Neler Biliyoruz?	
1 - Hava nedir, nerelerde bulunur?	Havanın varlığını gösteren deneyler yapılacak, havanın bir gaz karışımı olduğu belirtilecek, suda ve toprakta da hava bulunduğu. açıklanacaktır.
2 — Hayvanlar ve bitkiler havadan nasıl yararlanırlar?	Hayvanların ve bitkilerin yaşayabilmeleri için oksijene muhtaç oldukları, bitkilerin ayrıca havadaki karbondioksitten yararlandıkları, solunumda alınan oksijenin besinlerin yanmasına harcandığı belirtilecektir. Havasız yerde, yanma olamayacağı deneyle gösterilecektir.
3 - Su nerelerde bulunur, içilecek su nasıl olmalıdır?	Suyun tabiatta bulunduğu yerler ve sudan tutumlu bir şekilde yararlanma yolları belirtilecek, içilebilen suyun özellikleri tanıtılacak ve herhangi bir suyun içilebilir hale getirilmesi yolları gösterilecektir. Suyun tabii devri anlatılacak ve damıtılması gösterilecektir.
4 - Bitkiler ve hayvanlar niçin suya muhtaçtır?	Suyun iyi bir eritken ve taşıyıcı olarak canlıların yaşayışındaki önemi kısaca belirtilecektir.
ÜNİTE: IV Canlıların Benzer Tarafları Nelerdir?	
1 - Canlıların ortak olan davranışları nelerdir?	Bütün canlılarda beslenme, solunum, boşaltım, büyüme, hareket, üreme ve irkilme gibi ortak özelliklerin bulunduğu açıklanacak, cansızlarda bu özelliklerin bulunmadığı belirtilecektir.
2 - Canlılar nelerden yapılmışlardır?	Hücrenin biçimi, büyüklüğü, yapısı, elektron mikroskopu verilerine dayalı olarak işlenecektir. Doku ve organlar hakkında kısa bilgi verilecektir.
ÜNİTE: V Bitkilerin Yapıları ve Beslenmeleri Nasıldır?	
- Yeşil bitkiler nasıl besin hazırlarlar?	Tohumlu bir bitkinin, kök, gövde, yaprak ve çiçeğinin dış görünüşü, çeşitleri ve görevleri, ayrıntıya girilmeden bir bütünlük içinde verilecektir. Yeşil bitkilerin karbondioksit, su ve güneş enerjisinden yararlanarak besin hazırlamaları, genel olarak verilecek, tohumların çimlenmeleri deneysel yoldan incelenecektir.
ÜNİTE: VI Hayvanların Yapıları Nasıldır?	
- Omurgalı hayvanlar hakkında neler biliyoruz?	Memeliler, kuşlar, sürüngenler, kurbağalar ve balıkların vücut yapılarında esas olarak dış yapı işlenecek; fizyolojik olaylardan yalnızca farklılık gösterenler ele alınacaktır. Örneğin: Kurbalalarda dolaşım, kuşlar ve balıklarda solunum, geviş getiren memelilerde sindirim v.b. ayrıntılara girilmiyecektir.
ÜNİTE: VII Tabiatı Neden ve Nasıl Korumalıyız?	
1 - Bitkilerden daha iyi yararlanmak ve onları korumak için ne yapmalıyız?	Giriş: Yurdumuzun bitki örtüsü ve ormanlarda yaşayan hayvan türleri bakımından çok eski zamanlardaki durumu ile bugünkü durumu karşılaştırılacak, ormanların ve buralarda yaşayan hayvan türlerinin azalmasının tabiatın korunmasına önem verilmesinden ileri geldiği belirtilecek bilgili bir koruma yapılmazsa ileride doğacak tehlikelere dikkat çekilecektir. Besin olarak yararlandığımız başlıca kültür bitkilerin (buğdaygiller, baklagiller sebze olarak kullandığımız ve meyvelerinden faydalandığımız bitkiler) önemine kısaca işaret edilerek bunlardan daha iyi yararlanmak için yetiştikleri toprağın cinsi ve bakımının etkisinin büyük olduğu belirtilecek, böceklere karşı ilaçlamanın önemine değinilecektir.

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR

AÇIKLAMALAR

Toprak: Çok kısa olarak toprağın meydana gelişi açıklanarak başlıca toprak çeşitleri (kil, kum, kireç, hümüslü topraklar) ve özellikleri ana hatlarıyla işlenecektir.

Toprağın bakımı ve korunması: Toprağın gübrelenmesi (suni ve tabii gübreler) ve dinlendirilmesinin önemi belirtilecek ekim sırası değiştirmenin faydalarına işaret edilecek toprağın korunması (erozyon) ve önemi üzerinde gereği kadar durulacaktır.

2 — Hayvanlardan daha iyi yararlanmak ve onları korumak için ne yapmalıyız?

Genellikle hayvanların et, süt, deri, tüy ve yumurtalarından yararlandığımız hususu açıklanarak:

a) İyi beslenmeleri,

b) Barınaklarının bakımı,

c) Hayvanlarımıza zarar veren diğer varlıklarla savaş üzerinde genel olarak durulacaktır.

3 — Yaban hayatının korunması neden önemlidir?

Ormanlar, ormanlarda ve surlarda yaşayan av hayvanlarının önemi ve onlardan daha iyi yararlanmak için göz önünde tutulması gereken esaslar (avlanmak için dikkat edilecek hususlar, ormanların ağaçlandırma ile takviyesi, düzenli ağaç kesimi, ormanların yangından ve zararlı canlılardan korunması v.b.) açıklanacak, yurdumuzdaki milli parklar, bunların sayısının arttırılmasının önemi ve sağlıyacağı faydalar üzerinde durulacaktır. Ormanların faydalarına genel olarak değinilecektir.

4 — Çevremizdeki hava ve suların temiz olmasının önemi nedir?

Havanın kirlenmesine sebep olan çeşitli etmenler ve hava kirlenmesinin meydana getireceği zararlar açıklanacak, deniz, göl ve akarsuların kirlenmesine sebep olan çeşitli etmenler ve zararları üzerinde durulacaktır.

VII. SINIF (Ortaokul 2. sınıf)
(Haftada 3 Saat)

ÜNİTE: I

Cisimlerin Ağırlıkları Nelere Etki Eder?

1 — Ağırlık nedir, maddeyi ölçmekte ağırlıktan nasıl faydalanırız?

Nevton'un yerçekiminin varlığını nasıl bulduğundan ve maddeler arasındaki kütle çekiminden bahsedilecek, yer çekiminin dünya ile etrafındaki cisimler arasında bir çekim kuvveti olduğu belirtilecektir.

Dünyanın kütlesinin ve cisimlerle dünyanın merkezi arasındaki uzaklığın sabit kaldığı kabul edildiğine göre dünya üzerindeki cisimlerin ağırlıklarının farklı olmasının kütlelerinin farklı olmasından ileri geldiği belirtilecek, böylece cisimlerin ağırlıklarını karşılaştırmakla, kütlelerinin de karşılaştırılabileceği çeşitli örneklerle açıklanacaktır. Bu sebeple kütlelerin terazi ile ölçülebileceği belirtilecek ve terazi hakkında kısa bilgi verilecektir. Ağırlık bir kuvvet olduğu gibi başka çeşit kuvvetlerin de bulunduğu belirtilecek; kuvvetin tanımı yapılacak, kuvvetin vektörle gösterileceği, açıklanacaktır.

Kuvvetin dinamometrelerle ölçülebileceği belirtilecek ve kuvvet birimi olarak Kg - kuvvet ve Newton; kütle birimi olarak Kg - kütle, g kütle verilecektir.

Dinamometrelerden faydalanarak aynı doğrultuda, aynı ve zıt yönlü kuvvetlerin bileşkeleri gösterilecek, bir noktaya uygulanan aynı doğrultuda, zıt yönde şiddetleri eşit iki kuvvetin birbirini dengelemesinden hareket edilerek kesişen ve paralel kuvvetlerin bileşkesi deneyle gösterilecek ve kesişen kuvvetler için paralel kenar kaidesi verilecek çizim yolu ile bileşkenin bulunması gösterilecektir.

2 — Suyun ağırlığı su basıncına nasıl sebep olur?

Suya batırılan bir katı cisimin yüzeylerine ve suyun bulunduğu kabın çeperlerine derinlikle artan bir kuvvetin etki ettiği, bu kuvvetin aynı zamanda alınan yüzeyin büyüklüğüne de bağlı olduğu deneylerle gösterilecek, buradan basınç kavramına geçilecektir. Genellikle bu etkinin sıvıların ağırlığından ileri geldiği ve sıvıların özgül ağırlığını da bağlı olduğu belirtilecektir.

Sıvıların çok az sıkışabileceği ve basıncı aynen ilettikleri, kuvveti değiştirmeye aracı oldukları, katıların ise kuvveti aynen ilettikleri fakat basıncı değiştirmeye aracı olmadıkları hayattaki önemli uygulamalarıyla belirtilecektir. Basınç birimi olarak da Kg-kuvvet/cm^2, g-kuvvet/cm^2, atmosfer verilecektir.

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	AÇIKLAMALAR
3 – Havanın ağırlığı hava basıncına nasıl sebep olur?	Açık hava basıncının varlığını gösteren deneyler yapılacak, Toriçelli deneyi ile ölçülmesi gösterilecek, bu basıncın civa yüksekliği cinsinden de ifade edilebileceği belirtilecektir. Civalı ve metal barometrelerden birer örnek gösterilecektir. Kapalı kaplardaki gaz basıncının daha çok gaz moleküllerinin hareketinden ileri geldiği gazın hacmini ve sıcaklığını değiştirmek suretiyle basıncının değiştirilebileceği açıklanacak ve Mariotte Kanunu deneylerle basit şekilde verilecektir. Gaz ve su tulumbalarının çalışma prensipleri birer örnekle açıklanacaktır.
4 – Cisimler nasıl yüzer?	Sıvılardaki kaldırma kuvveti ve Arşimet prensibi deneylerle gösterilecek gemilerin dayandıkları yüzme prensipleri açıklanarak cisimlerin yüzme şartları belirtilecektir. Balonların yükseliş sebepleri kısaca açıklanacaktır.
ÜNİTE: II İşlerimizi Yapmak için Makinalardan Nasıl Yararlanırız?	
1 – Makinaları niçin kullanırız?	Basit makinaların iş görmede bize nasıl yardımları olabileceği örneklerle izah edilecektir. İş görmeden ne anlaşıldığı nelerin iş görebileceği açıklanacaktır a) Bir cisim düşerken yerçekimi kuvvetinin iş gördüğü, b) Bir cisim yukarı kaldırılırken yerçekimi kuvvetine karşı iş görüldüğü c) Yatay bir yolda bir cisim çekilirken sürtünme kuvvetine karşı iş görüldüğü (burada sürtünme kuvveti hakkında, kısa bilgi verilecektir) ç) Harekette bulunan cisimlerin sıkıştırılmış bir yayın, sıkıştırılmış bir gaz veya buharın iş görebileceği örnekleriyle anlatılacaktır. (İş=kuvvetxyol) formülü verilecek iş birimleri olarak K gm ve joul tanıtılacaktır. Enerjinin de bir iş yapma kabiliyeti olarak aynı birimlerle ölçülebileceği belirtilecektir. Güç ve birimleri tanıtılacaktır.
2 – Kullandığımız başlıca basit makinalar nelerdir?	Kaldıraçlar, makaralar, palanga, çıkrık, eğik düzlem ve vida hakkında genel bilgi verilecektir. Bunlardan biri üzerinde enerjinin korunumu prensibi açıklanacaktır.
ÜNİTE: III Isı Maddede Ne Gibi Değişiklikler Yapar?	
1 – Isı alışverişi maddenin hacmini nasıl değiştirir?	Katı, sıvı ve gazların genellikle ısınmakla hacımlarını büyüttükleri, soğumakla da hacımlarını küçülttükleri deneylerle gösterilecek, suyun genleşmede gösterdiği özelliğe dikkat çekilecektir. Uzama katsayısı tanımına gidilmeden aynı boydaki çeşitli cisimlerin aynı miktarda ısınmakla eşit uzamalar göstermedikleri deneylerle açıklanacaktır. Sıcaklık ve ölçülmesi, civalı bir Termometrenin yapılması, bölümlenmesi ve çalışması verilecek hasta termometresi incelenecektir. Santigrat ve Fahrenhayt bölmeleri açıklanacaktır. Molekül teorisi ile cisimlerin ısı etkisinde neden hacim değiştirdikleri basit şekilde açıklanacak; ısının bir enerji çeşidi olduğu; ses, ışık ve elektriğin de başka çeşit enerjiler olduğu; ısının maddenin taneciklerinin hareket enerjisinden ibaret olduğu açıklanacaktır.
2 – Isı nasıl ölçülür?	Isı ve sıcaklık arasındaki fark belirtilecek, sıcak ve soğuk cisimler arasındaki ısı alışverişi açıklanacak buna dayanarak ısı miktarının kalorimetrelerle nasıl ölçüldüğü ve kalorimetre hakkında kısa bilgi verilecek; ısı birimi olarak kalori ve kilokalori tanıtılacaktır. Aynı ısı miktarının eşit kütleli her cismi aynı miktarda ısıtmadığı, aynı kütleli cisimlerin aynı miktar soğudukları zaman aynı ısıyı vermedikleri deneylerle gösterilecek ısınma ısısının tanımına varılacak; ve ısınma ısısının maddenin karakteristik bir özelliği olduğu belirtilecektir.
3 – Isı alışverişi maddenin halini nasıl değiştirir?	Ergime ve katılaşma sıcaklığının değişmediği deneyle gösterilerek ısının neye harcandığı açıklanacaktır. Ergime ve katılaşma noktasının tanımı yapılacak bütün bunların maddenin karakteristik bir özelliği olduğu belirtilecektir. Ergime ve katılaşma hacim değişmesi, yabancı maddelerin ve basıncın ergime noktası üzerindeki etkisi örneklerle açıklanacaktır. Buharlaşma ve yoğunlaşmada ısının neye harcandığı açıklanacak her sıcaklıkta buharlaşma olabileceği, buharlaşmadan faydalanarak soğutma-

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	*AÇIKLAMALAR*
	nın izahı yapılacak, bir buz dolabının çalışma prensibi verilecektir. Kaynama ve kaynama noktası tanıtılacak basınçlı tencerenin prensibi açıklanacaktır.
4 — Isı nasıl yayılır?	Isının iletim, konveksiyon ve ışıma yoluyla yayılabildiği kısaca açıklanacak ısının korunması yolları gösterilecek, ısıyı iyi ileten ve iletmeyen maddeler tanıtılacaktır.
ÜNİTE: IV	
Niçin Çeşitli Besinler Almalıyız?	
1 — Beslenmeye neden ihtiyacımız vardır?	Besinlerin yapı ve enerji maddesi olarak kullanılmaları kısaca verilecektir.
2 — Hangi besinleri almalıyız?	Enerji veren besinler olarak karbonhidratlar ve yağlar, yapı maddesi olarak proteinler ve düzenleyici olarak vitaminler açıklanacak; besinlerin vitamın değerinin korunmasının yolları anlatılacaktır.
ÜNİTE: V	
Vücudumuz Nasıl Çalışır?	
1 — Vücudumuzun yapısı nasıldır?	Vücudumuzun çatısının sahip olduğu düzen: Deri ile örtülü olan vücudun şeklinin iskelet yapısına ve görevine değinilecektir. İskelet sayesinde hareket: Eklem çeşitleri ve kaslardan genel olarak bahsedilecektir.
2 — Besinler vücudumuzda nasıl yararlı hale getirilir?	Sindirim sisteminin kısımları: Sindirim organları ve sindirim sularından genel olarak bahsedilecektir. Bu arada dilin tat alma organı olduğu da belirtilecektir. Besinlerin sindirimi ve kana geçmesi: Enzimlerin katalitik etkileri, ağızda, midede, bağırsaklarda sindirim olayı ve besinlerin emilmesi ana hatlarıyla açıklanacaktır.
3 — Kanın vücudumuz için önemi nedir?	Kanın taşıyıcı özelliğine değinilerek yapısı ve görevleri açıklanacak kısaca akkan (lenf) hakkında bilgi verilecektir. Kanın vücudumuzda dolaşımı: Kalp ve çeşitli damarlar, kalbin yapısı ve teferruata kaçmadan küçük ve büyük dolaşım hakkında bilgi verilecektir. Kan grupları ve bunun bilinmesinin önemi açıklanacaktır. Böbrek sistemi ve derimizin kanın temizlemesine yardımı: Böbreğin görevi, basitçe böbrekteki süzücü sistem ve süzülen maddeler açıklanacak; derinin basitçe yapısından ve aynı zamanda duyu organı oluşundan bahsedilerek kanın temizlenmesine derinin nasıl yardım ettiği belirtilecektir.
4 — Vücudumuzun besinlerden yararlanmasına solunum nasıl yardım eder?	Solunum sisteminin kısımları: Burun, yutak, soluk borusu ve akciğerlerin yapısı basit olarak açıklanacak solunum fizyolojisine değinilecektir. Bu arada burunun koklama organı olduğu da açıklanacaktır. Vücudumuz için gerekli enerjinin besinlerden sağlanması: Besinlerimizin esas kaynağının yeşil bitkiler, enerji kaynağının da güneş olduğu hatırlatılacak hücrelerden solunum esnasında enerjinin açığa çıkışı izah edilecektir.
5 — Sinir sistemi vücudumuzun düzenli çalışmasını nasıl sağlar?	Sinir sisteminin başlıca kısımları: Sinir sisteminin görevi genel olarak açıklanacak, sinir merkezlerinin yerleri belirtilecek, basit olarak sinir hücresi (Nöron) un yapısı hareket ve duyurucu sinirlerden bahsedilecektir. Kısaca refleks hareketleri açıklanacaktır. Beyin, omurilik, omurilik soğanı ve beyinciğin görevleri genel olarak kısaca belirtilecektir. Sinir sisteminin çalışması: Impulsların özelliği kısaca belirtilerek bir şeyin duyulması, görülmesi için uyartının alınması, taşınması ve değerlendirilmesinin gerekli olduğu açıklanacak, istemli, istemsiz hareketler, bu arada otonom sisteminin çalışması, hormon salgılanmasıyla ilgi kurularak işlenecektir. Bu arada duyu organlarının sinir sistemi ile ilgisi genel olarak açıklanacaktır.
6 — Organlarımızın sağlığını nasıl koruruz?	Vücudumuz için dikkat etmemiz gerekli hususlar: Deri sağlığı, iskelet ve kasların sağlığı, İç organların sağlığına etki eden üzüntü ve sıkıntılar, yemekten hemen sonra yapılan hareketlerin zararları, sindirim sistemi sağlığı, beden hareketlerinin ve uykunun önemi açıklanacak, organ bozukluklarından doğan hastalıklara kısaca değinilecektir. Sigara, alkol ve bir kısım zararlı ilaçlar: Sigara ve alkolün bilhassa gelişmekte olan gençlere zararlı olduğu örneklerle açıklanacaktır.

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	AÇIKLAMALAR
	Narkotik (uyuşturucu) ilaçların kontrolsuz kullanılmasının zararlarına dikkat çekilecektir. Not: Bu ünitede ayrıntılardan kaçınılacak özellikle sinir sisteminin anatomik yapısına çok az yer verilecektir.
ÜNİTE: VI Basit Yapılı Bitki ve Hayvanlar Hakkında Neler Biliyoruz?	
1 - Çiçeksiz bitkiler hakkında neler biliyoruz?	Eğreltiler, karayosunları mantarlar, algler (suyosunları), likenler ve bakteriler dış görünüşleriyle tanıtılacak, iç yapı üzerinde durulmayacak, çiçeksiz bitkilerin üremeleri bir örnekle genel olarak açıklanacaktır. Mantarlar: Yenen mantarlar yetiştirilmesi, zehirli mantarların tanınması, maya mantarları (bira ve şarap mantarları) ve küf mantarları (ekmek, küfü, limon küfü gibi) örnekler üzerinde durularak önemleri belirtilecektir. Bakteriler: Basit olarak yapıları, yaşayış şekilleri ve insanla ilgileri kısaca belirtilecek, hastalık yapmaları yönünden ileride tekrar ele alınacakları açıklanacaktır.
2 - Omurgasız hayvanlar hakkında neler biliyoruz?	Çeşitli omurgasız hayvanlar resimlerinden yararlanılarak tanıtılacak; ipek böceği, arı ve bölgesel bir parazit solucan ayrıntılarıyla incelenecektir.
ÜNİTE: VII Mikroplu Hastalıklardan Nasıl Korunuruz?	
1 - Mikroplar hastalığa nasıl sebep olurlar?	Mikroplar: Mikrop kelimesinin bir hücreli, mikroskopik canlı anlamına geldiği söylenecek, fakat çoğunlukla bu kelimenin insan vücuduna girdiklerinde hastalık meydana getiren bir hücreli canlılar için kullanıldığı açıklanacak ve konu bu görüşle incelenecektir. Mikropların vücuda zarar veriş şekilleri: Mikropların vücudun belli yerlerinde daha iyi gelişebilecek, saprofit olan bazı bir hücrelilerin vücuda yaralardan girerek zararlı olduklarına dikkat çekilecektir. Mikropların vücut hücrelerini yemek ve toksin salgılamak suretiyle vücuda zarar verdikleri, toksinlerin zararları hastalığın ortaya çıkması, belli hastalığın özel belirtileri olduğu üzerinde durulacak, mikropların kuluçka devresine kısaca değinilecektir.
2 - Vücudunuz mikroplarla nasıl savaşır?	Mikrop bulaşmasına karşı vücudun engelleyici özellikleri mikropların bulaşıcı olan ve olmayanlarından bahsedilerek hasta olanlardan dolaylı veya dolaysız olarak mikropların bulaşmasına karşı vücudun deri ile örtülü oluşu mukuz ve mide asidinin vücuda ağız yoluyla giren mikropları yok edici özelliğe sahip oluşu üzerinde durulacak. Vücuda giren mikroplara vücudun karşı koyuş şekilleri: Vücuda girebilen mikropların hastalık yapabilmesi için büyüyüp çoğalmasının gerektiği açıklanacak, mikroplarla akyuvarların savaşı ve antikor teşekkülüne değinilecek, bağışıklığın nasıl meydana geldiği üzerinde durulacaktır.
3 - İlim adamları vücudun mikroplarla savaşına nasıl yardım ederler?	Aşı ve serum: Genel olarak açıklanacaktır. Vücudun mikroplarla savaşına ilaçların yardımı: Vücudun esas koruyucu maddesinin antikor olduğu hatırlatılacak, sülfamitlerin ve antibiyotiklerin bulunuşu ve tesirlerine değinilecek, fazla ilaç kullanmanın zararları ve doktor kontrolünün lüzumu üzerinde durulacaktır.
4 - Mikroplu hastalıkları nasıl önleriz?	Mikropların yayılmasına engel olma yolları: 1 — Mikrop saçan insanların izolasyonu, 2 — Mikropları öldürme yolları açıklanırken; Sterilizasyon, dezenfektan maddeler ve dezenfeksiyon, antiseptiklerin tesirleri, çevrenin temizliği (çöpler, suların temizlenmesi, güneş ışığının suya tesiri, sütlerin temizliği için sineklerin kontrolü, pastorizasyon, etin, sebze ve meyvelerin temizliği) karasinek ve sivrisineklerle mücadele yollarına değinilecek. Hastalıktan korunma: Koruyucu hekimliğin önemi üzerinde durulacak, öğrencilerin sağlıkla ilgili olarak yapabilecekleri bazı şeylere ait kısaca bilgi verilecektir.

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	*AÇIKLAMALAR*

VIII. SINIF (Ortaokul 3. sınıf)
(Haftada 3 Saat)

ÜNİTE: I

Dünyamızın Güneş Sistemi İçindeki Yeri Nedir?

1 — Güneş sistemi hakkında ne biliyoruz?

Burada, güneşin yere uzaklığı ve yere göre büyüklüğü verilecek, yapısı genel olarak açıklanacak, sıcaklığının ve bu sıcaklığa sebep olan büyük enerjinin nereden ileri geldiğine temas edilecek, güneş ışınımları ve bu ışınımların yeryüzünde sebep olduğu olaylar kısaca belirtilecektir.

Yıldızlarla gezegenler arasındaki farklar belirtilecek, Güneş sistemine dahil gezegenler tanıtılacak, bunlar hakkında ne yollarla bilgi alındığı ve üzerlerinde yeryüzündekine benzer bir hayat olup olmadığı hususundaki tahminler sebepleriyle açıklanacaktır.

Güneş sistemine dahil diğer gök cisimlerinden küçük gezegenler, kuyruklu yıldızlar ve meteorların yörüngeleri, yapıları, yeryüzünden görünüş şekli ve zamanları ile ilgili kısa bir bilgi verilecektir.

2 — Ay hakkında ne biliyoruz?

Ayın yerden uzaklığı, yere göre büyüklüğü, görünen yüzey şekilleri, üzerinde atmosfer olup olmadığı en yeni bilgilerle açıklanacak, Ayın daima aynı yüzünü görmemize dayanarak bir eksen etrafında döndüğü hususu ve üzerindeki sıcaklık farkları kısaca belirtilecektir.

Ayın ve güneşin yeryüzündeki suların kabarıp alçalmasına (gel-git olayına) nasıl sebep oldukları ve bu olayın tekrarlanma süreleri açıklanacaktır.

ÜNİTE: II

Madde Hakkında Bilgilerimizi Artıralım?

1 — Maddelerin yapıları ve çeşitleri hakkında neler biliyoruz?

Maddenin tanecikli yapısı kısaca hatırlatılacak, kimyada bütün maddelerin element, bileşik ve karışım olarak sınıflandırıldığı belirtilecek, elementin yalnız bir çeşit atomlardan meydana geldiği (demir, bakır, alüminyum, oksijen gibi); bir elementin molekülünün aynı cinsten bir veya daha çok atomdan meydana geldiği, bileşiklerin ise, iki veya daha çok farklı elementlerin kimyaca birleşmesinden meydana geldiği, bileşikler içinde elementlerin görülemiyeceği birbirinden fiziksel metotlarla ayrılamıyacağı belirtilecektir. Çeşitli maddelerin özelliklerinin farklı oluşunun kimyasal yapılarının farklılığından ileri geldiği açıklanacak ve çeşitli molekül modelleri verilecektir. Elementler isimleri ile tanıtılacak, sembolleri verilecek nasıl yazıldığı açıklanacaktır. Bileşik ve karışımlar arasındaki farklar deneylerle belirtilerek kimyasal ve fiziksel değişmenin ne olduğu basit şekilde açıklanacak ve birkaç basit bileşik formül verilecektir. (H_2O, FeS, HgO gibi)

2 — Bir maddeyi diğer bir maddeden nasıl ayırtederiz?

Maddenin fiziksel ve kimyasal özelliklerinden bahsedilecek. Maddelerin çeşitli analiz ve yollarıyla birbirlerinden ayırt edilebilecekleri basit deneylerle (ayıraçlar, endikatörler) gösterilecektir.

Asit, baz tuz ve nötrleşme kavramları verilecek; bunlardan en çok kullanılacak birkaç örneği tanıtılacaktır. (HCI, H_2 SO_4, HNO_3, Ca $(OH)_2$, HN_4 OH ve NaCI).

3 — Kimyasal değişmeler nasıl olur?

Kimyasal değişmeler örneklerle tanıtılacak ve kimyasal reaksiyonların kimya denklemleri ile gösterilişi basit misallerle verilecektir.

Kimyasal tepkimelerin ekzotermik ve andotermik olabileceği açıklanacaktır. (Karbonun oksijenle birleşmesi, $CaCO_3$ın ayrıştırılması gibi örneklerle açıklanacaktır.)

4 — Ateşi nasıl kullanır ve nasıl kontrol ederiz?

Havada yanmanın bir maddenin oksijenle birleşmesi olduğu, yanma esnasında ısı ve ışık meydana gelebileceği, yavaş ve çabuk yanma şekilleri açıklanacaktır. Burada oksijenin önemli özellikleri belirtilecek kullanıldığı yerler açıklanacak, laboratuvarda potasyom kloratın ayrıştırılması suretiyle oksijen elde edilmesi gösterilecek, oksitlenme ve oksitler hakkında genel bilgi verilecektir.

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	*AÇIKLAMALAR*
ÜNİTE: III	
Dünyamız Hakkında Neler Biliyoruz?	
1 – Dünyamızın şekli ve katmanları hakkında ne biliyoruz?	Dünyamızın küre şeklinde olduğu söylenecek, katmanları olan atmosfer (hava küresi), hidrosfer (su küresi), litosfer (taş küresi) pirosfer (ateş küresi), ve barisfer (ağır küre) hakkında genel bilgi verilecektir.
2 – Yer kabuğunu meydana getiren kaya çeşitleri (kütleler) hakkında ne biliyoruz?	Yer kabuğunda bulunan belli bir kimyasal yapıları ve kristal şekilleri olan maddelere mineral denildiği, minerallerin element ve bileşik olabilecekleri söylenerek taş ve kaya dediğimiz kütlelerin minerallerden meydana geldikleri açıklanacaktır. Önemli mineraller kısaca tanıtılacaktır. Yer kabuğunu meydana getiren kütlelerin oluş şekillerine göre üç gruba ayrıldığı belirtilerek, püskürük kayalar, tortul kayalar ve başkalaşım (Metamorfik) kayaları hakkında genel bilgi verilecektir. Ayrıca toprağın oluşu ve çeşitleri kısaca tanıtılacaktır.
3 – Yer kabuğunun şeklinin değişmesine neler etki eder?	Yer kabuğunun şeklini değiştiren dış kuvvetler (sular, hava, canlılar) ve iç kuvvetler (volkanlar, depremler) in sebep olduğu olaylar genel olarak açıklanacak, bu arada verilecek sarkıt, dikit, tüf, traverten ve benzeri örneklerin özellikle yurdumuzdan seçilmesine dikkat edilecektir.
4 – Fosil nedir? Fosillerden nasıl yararlanırız?	Fosillerin ne olruğu kısaca açıklandıktan sonra yer yüzünde ilk canlıların meydana gelişinden bu yana geçen zamanın 4 bölüme ayrıldığı açıklanacaktır. Fosillerin, canlıların evrimi konusunda taşıdıkları önem üzerinde durularak, baraj, tünel inşaası, maden ve petrol aramaları gibi uygulama alanlarında geniş ölçüde yardımcı oldukları belirtilecektir.
ÜNİTE: IV	
Canlılarda Büyüme ve Çoğalma Nasıl Olur. Canlılar Niçin Çeşitlidirler?	
1 – Bitki ve hayvanlarda büyümenin esası nedir?	Hücre yapısı: Hülrenin yapısı hatırlatılarak, özellikle çekirdek ve kromozom hakkında genel bilgi verileiektir. Mitoz, hücre bölünmesi: Canlılarda büyümenin hücrelerin bölünmesiyle sağlandığı belirtilecek, mitoz bölünme teferruata gidilmeden açıklanacaktır.
2 – Canlılar nasıl çoğalırlar?	Canlı soyların devamlılığının üreme olaylarıyla sağlandığı belirtilerek, bitki ve hayvanlarda eşeysiz ve eşeyli üremeye ait bazı örneklerle çoğalmanın iki tip olduğu sonucuna varılacaktır.
3 – Bir canlının üreme hücreleri ile diğer hücreleri arasında ne fark vardır?	Doku hücreleri ile üreme hücrelerinin kromozom sayıları bakımından farkına değinilerek bu durumun canlı soyunda kromozom sayısının sabit kalışını düzenlediği belirtilecektir.
4 – Her canlı niçin kendisini meydana getiren ana babasına benzer?	Bir canlının üreme hücrelerindeki kromozom sayısının doku hücrelerindeki kromozom sayısının yarısı kadar olduğu hatırlatılarak iki hücrenin birleşmesiyle meydana gelen ve yavruyu verecek olan döllenmiş hücrenin (zigot) taşıdığı kromozomların yarısının anadan diğer yarısının babadan geldiği belirtilecektir. Canlıların sahip oldukları karakterlerin kromozomlar üzerindeki bazı kimyasal bileşiklerden ileri geldiği buna göre, bir karakter için o canlıda biri anadan diğeri babadan gelen ve kromozomlar üzerinde bulunan iki kimyasal bileşiğin var olduğu açıklanacak, canlıda her karakterin iki ayrı kimyasal bileşik etkisiyle meydana geldiği belirtilecektir. İnsanların göz rengi, saç rengi, kulak memesinin yapışık ve ayrık oluşu, dil yuvarlanması gibi örneklere dikkat çekilerek, sonradan kazanılan karakterlerin kalıtsal olmadığı kavramı, yine örneklerle verilecektir.
5 – Kalıtımla ilgili ilk deneyleri kim yapmıştır?	Mendel'in hayatı hakkında kısaca bilgi verilecek, çalışmalarını özellikle bezelyeler üzerinde yaptığı ve kalıtıma ait bazı esaslar bulduğu belirtilecektir.
6 – Canlılar neden çeşitlidirler?	Benzerlik ve çeşitlilik örnekleri: Canlıların çeşitliliğine örnek olarak öğrencilerin buraya kadar tanımış oldukları hayvan ve bitki türleri hatırlatılarak birbirlerinden farklı oldukları belirtilecek ve diğer taraftan

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	AÇIKLAMALAR
	canlıların ortak genel karakterleri, hücre yapısı, hücre bölünmesinin mitoz bölünme oluşu, üreme hücrelerinin mayozla meydana gelişi, yeşil bitkilerin hepsinde klorofilin bulunuşu gibi hususlar üzerinde durularak benzerlik ve çeşitlilik kavramlarının yerleşmesine çalışılacaktır. Benzerlik ve çeşitliliğin nedeni, evrim olayı. Canlılardaki benzerlik ve çeşitliliği açıklamak için, evrim kavramı, yani bu günkü canlıların eskiden yaşamış olan varlıklardan uzun süreli ve devamlı bir değişmeyle meydana geldikleri fikri verilecektir. Değişmeye kanıt olarak fosillerden faydalanıldığı anlatılacaktır. Ufak değişmelerin kromozomlardan meydana gelen bazı değişikliklerden ileri geldiği belirtilerek bu kısımla konusu arasında bağ kurulacaktır. Ufak değişikliklerin uzun yıllar boyunca birikmesinin ortak atalarından farklı canlıların ortaya çıkmasına sebep olduğu, bununla beraber bunların benzer karekterlere sahip bulundukları gerçeği üzerinde durulacaktır. Evrimin diğer kanıtları ve nasıl olduğunu açıklayan görüşlere girilmeyecektir.
ÜNİTE: V Makinalarımızı Çalıştırmak İçin Enerjiyi Nasıl Sağlarız?	
1 — Rüzgâr ve akarsulardan nasıl enerji sağlarız?	Rüzgar ve akarsuların bir hareket enerjisine sahip oldukları belirtilecek ve bunlardan, yeldeğirmenleri, su türbünleri ve hidroelektirik santrallarının çalıştırılmasında nasıl yararlanıldığı açıklanacaktır.
2 — Önemli yakıtlar nelerdir ve yakıtlardan elde edilen enerji işe nasıl dönüştürülür?	Katı, sıvı ve gaz yakacaklardan maden kömürleri, petrol ve yer gazlarının değeri ve mahiyeti üzerinde durulacak sıvalaştırılmış gaz yakıtlar tanıtılacaktır. Taş kömürünün damıtılması ile damıtma ürünleri ve kömürleşme hakkında bilgi verilecektir. Ham petrolün yapısı, bulunduğu yerler ve çıkarılışı hakkında kısa bilgi verilecek. Ham petrolün ayrımsal damıtılması ve damıtma ürünlerinin önemi belirtilecek, sıvı, yakıtların yanma ısıları hakkında bilgi verilecektir. Isı enerjisinin mekanık enerjiye dönüşümü için gerekli şartlar belirtilecektir. Buhar makinasının yapısı ve temel parçaları hakkında kısa bilgi verilecek, buhar türbünlerine de değinilecektir. Patlarlı motorların çalışma prensipleri kısaca açıklanacaktır.
3 — Atomun yapısı nedir, atom enerjisinden nasıl yararlanırız?	Atomun proton, nötron ve elektron gibi temel parçalardan meydana geldiği anlatılacak, hidrojen, helyum, karbon, sodyum gibi birkaç atom modeli verilecektir. Atom numarası tanıtılacak ve periyotlar çizelgesi verilecek ve bu çizelgenin ilme sağladığı faydalar örnekler üzerinde kısaca belirtilecektir. Kimyasal tepkimelerde ve bu tepkimelerdeki enerji alışverişlerinde elektron sistemlerinin rol oynadığı söz konusu edilerek elektron alışveriş ve elektron ortaklığı ile ortaya çıkan birkaç bileşik örnek olarak gösterilecektir. Ancak atom enerjisi denilen enerjinin atom çekirdeğindeki değişmelerden ileri geldiği, bununda iki yoldan olduğu açıklanacaktır. Birincisi ağır bir atom çekirdeğinin hızlandırılmış bir nötronla, daha hafif iki çekirdeğe bölünmesi ve bu esnada ortaya bir miktar enerji çıkması; ikincisi hafif atom çekirdeklerinin birleşerek daha ağır atom çekirdeği meydana getirdikleri zaman da büyük ölçüde enerji açığa çıkmasından ibaret olduğu; bunlardan birinci yola fission (fisyon) ikinci yola da fussion (füzyon) metodu dendiği açıklanacak ve atom reaktörleri hakkında kısa bilgi verilecektir. Bu enerjinin barışçı amaçlarla kullanılmasının insanlık için daha faydalı olacağı üzerinde durulacaktır. Radyoktivitenin de kendiliğinden olan bir çekirdek parçalanması olduğu belirtilecek, radyoaktivitenin biyolojik etkileri hakkında bilgi verilecektir. İzotoplar kısaca tanıtılacak tıpta, tarımda, ilimde izotoplardan ne şekilde yararlanıldığı üzerinde bilgi verilecektir. Sonuç olarak maddenin geniş miktarda enerjiye çevrilebileceği belirtilecek ve Einsteinin $E=mc^2$ denklemi verilecek, küçük bir madde miktarından ne kadar büyük enerji elde edilebileceği sayısal bir örnekle açıklanacaktır.
4 — Yararlandığımız bütün enerjilerin kaynağı nedir?	Kullandığımız enerjinin bütününün doğrudan doğruya veya dolayısiyle güneşten geldiği, güneşteki enerjinin de yukarıda işaret edildiği gibi

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	AÇIKLAMALAR

atom çekirdeklerinin parçalanması veya birleşmesinden ileri geldiği, bu enerjinin ışıma yoluyla dünyamıza ulaştığı ve çeşitli enerjilere dönüştüğü söylenecek ve yararlandığımız çeşitli enerjilerin birbirine dönüştüğü belirtilecek ve enerjinin korunumu açıklanacaktır.

ÜNİTE: VI

Elektrik Enerjisinden Nasıl Faydalanırız?

1 – Elektrik akımı nedir ve nasıl ölçeriz?

Durgun elektrik, ektrikle yükleme ve boşalmadan bahsedilerek elektrik yükü hakkında kısa bilgi yerilecek ve elektrik akımının elektronların veya elektrik yüklü taneciklerin akımından ibaret olduğu belirtilecektir. İletken ve yalıtkan cisimlerle elektrik devresinin nasıl teşkil edildiği gösterilecek ve devrenin elemanları tanıtılacaktır. Elektrik akımı şiddeti ve gerilim birimleri verilecektir. Ohm Kanunu basit şekilde deneyle gösterilerek, $\left(\text{Direnç} = \dfrac{\text{Gerilim}}{\text{Akım Şiddeti}}\right)$ bağıntısı verilecektir.

İletkenlerin seri ve paralel bağlanışları gösterilecek ve reostalar tanıtılacaktır. Bir iletkenin direncinin boyuna, cinsine ve kesitine nasıl bağlı olduğu belirtilecektir.

2 – Elektrik akımını nasıl elde ederiz?

Pillerin yapısı, voltapili ve kuru pil tanıtılacaktır. Kurşunlu akümülatörler ve kullanıldığı yerler belirtilecektir. Bir mıknatısın kutupları, magnetik alanı, kuvvet çizgileri ve tayfları tanıtılacak, mıknatislik etkisinin çeşitli ortamlardan geçişi deneylerle gösterilecek; geçici ve sürekli mıknatısler tanıtılacak ve kullanıldığı yerler söylenecektir. Bir mıknatısın magnetik alanı içerisinde bir akım makarası döndürülmekle bir jenatörün yapısı canlandırılacak ve bunlarla alternatif ve doğru akımın nasıl elde edildiği açıklanacaktır.

Burada çerçevede husule gelen akımın bir indüksiyon akımı olduğu belirtilerek bir akım makarası üzerinde meydana gelen indüksiyon akımı ve bu akımın ne zaman yön değiştirdiği ve şiddetinin nelere bağlı olarak değiştiği deneyle gösterilerek, indüksiyon olayı hakkında genel bilgi verilecektir.

Ayrıca, indüksiyon makarası ile az basınçlı gazlardan elektriğin geçişi, katot ve (X) ışınları tüplerinin çalıştırılmaları gösterilecektir.

Elektrik gücünün (güç = gerilim X akım şiddeti) formülü ile hesaplanacağı ve birimleri verilecektir. Uzak mesafeler için elektrik enerjisinin yüksek voltajla sevkedilmesinin faydası belirtilecek ve transformatörlerin rolü anlatılacaktır.

3 – Cisimleri hareket ettirmekte elektrik akımını nasıl kullanırız?

r elektrik motorunun nasıl döndüğü basit deneylerle gösterilecektir.

4 – Isı ve ışık elde etmek için elektrik akımını nasıl kullanırız?

Elektrikle ısıtma cihazlarının elektrik enerjisini ısıya nasıl çevirdikleri açıklanacaktır. Bir örnek verilecek diğerleri hatırlatılacaktır.

Akkor telli ve flüresan lâmbanın nasıl ışık verdiği açıklanacaktır.

5 – Elektrik akımını, metallerin saflaştırılması ve kaplamacılıkta nasıl kullanırız?

Eriyiklerin elektrik akımını nasıl ilettikleri belirtilecek, suyun elektroliji yapılarak; asitlerin, bazların ve tuzların eriyiklerinin akımı ilettikleri gösterilerek iyon kavramı verilecektir. Elektolizden yararlanarak metalle kaplama açıklanacaktır.

ÜNİTE: VII

Işık Enerjisinden Nasıl Faydalanırız?

1 – Işık nasıl elde edilir ve yayılır?

Işıklı cisim aydınlanmış cisim belirtilecek; çeşitli ışık kaynakları hakkında bilgi v ecektir. Işığın doğrusal yolla yayıldığı, bununla ilgili olaylar deneylerle sterilecek ışık hızı hakkında bilgi verilecektir.

Saydam yarı dam ve saydamsız cisimlerin ışık karşısındaki durumları belirtilecek

2 – Işığın yansımasından nasıl faydalanırız?

Düzlem ve kür aynalarda ışığın yansıması gösterilecek ve basit deneylerle yansıma nları verilecek, aynalarda basit şekilde görüntü çizimleri ile iktifa ed k ve kullanma yerleri belirtilecektir.

3 – Işığın kırılmasından nasıl faydalanırız?

Işığın kırılması d sel yolla incelenecek; kırılma kanunları basit şekilde ifade edilecekti

Işık pirizması tanıt k, prizmalarda ışığın nasıl saptığı ve beyaz ışığın renklere ayrılması neyle gösterilecek, gökkuşağı açıklanacak, cisimlerin neden çeşitli r de görüldüğü izah edilecektir.

KONULAR VE TEMEL KAVRAMLAR:	*AÇIKLAMALAR*
	Tam yansıma olayı deneysel olarak gösterilecek, tam yansımalı prizma ve prizmanın kullanıldığı yerlere kısaca değinilecektir.
	İnce ve kalın kenarlı mercekler örnekleriyle tanıtılacak; prizmanlarla karşılaştırılarak merceklerden ışığın kırılışı deneyle gösterilecektir. Merceklerin yakınsamaları hakkında kısa bilgi verilecektir.
	Merceklerin, büyüteç, gökdürbünü ve mikroskoplarda nasıl kullanıldığı şematik olarak açıklanacaktır.
4 — Işık görmemizi nasıl sağlar?	Gözün yapısı, görmenin nasıl olduğu, yakın ve uzak cisimlerin nasıl görüldüğü, göz kusurları ve nasıl düzeltildiği, göz sağlığı ile ilgili genel bilgi verilecektir. Gözün yorulmaması için gerekli aydınlanma şartlarının nasıl gerçekleştirileceği açıklanacaktır.
ÜNİTE: VIII Haberleşmede Enerjiden Nasıl Faydalanırız? 1 — Ses nasıl elde edilir, özellikleri nelerdir?	Ses kaynakları tanıtılacak; işitilebilen titreşimlere ses dalgası denildiği, ses kaynağının havayı titreştirirken bir enerji verdiği hava titreşimlerinin ses kaynağından dalgalar halinde yayıldığı; bu dalgalar kulağa geldiğinde bir ses duyulduğu izah edilecek ve bu dalgaların bir engele çarptığında yansıdığı buna yankı denildiği açıklanacak; sesin boşlukta yayılmadığı belirtilecektir. Sesin fizyolojik özellikleri ve sebepleri açıklanacaktır.
	İşitme sınırları üstünde de titreşimlerin bulunduğu ve bunların önemli uygulamaları olduğu açıklanacaktır.
2 — Haberleşmede sesten nasıl faydalanırız?	Kulağın yapısı tanıtılacak, işitmenin nasıl olduğu açıklanacaktır. Kulağın sağlığı ile ilgili genel bilgi verilecektir. İşitme şartlarının geliştirilmesi ile ilgili olarak megafon hoparlör gibi araçlarla salon ve sahnelerin akustik şartları işitmeyi kolaylaştırması bakımından incelenecektir. Sesin kaydı ve tekrarı yollarına kısaca temas edilecek günlük hayatta kullanılan önemli araçlar tanıtılacaktır.
3 — Haberleşmede elektrik akımından nasıl faydalanılır?	Bir telgraf makinasının ve telefonun yapısı gösterilerek nasıl çalıştığı açıklanacaktır.
4 — Haberleşmede radyo dalgalarından nasıl faydalanırız?	Elektromanyetik dalgalar hakkında kısa bilgi verilecek, bu dalgaların nasıl module edildiği açıklanacak, ayrıntılara ve titreşim devrelerine girişilmeden ses ve işaretlerin elektromanyetik dalgalar vasıtasıyla uzaklara nasıl iletildiğini şemalarla izah edilecektir.
	Foto elektrik olayı açıklanacak yararlanma yerleri belirtilecektir. Televizyonun çalışma prensibi şematik olarak gösterilecek ve resimlerin noktalar halinde nakledildiği belirtilecektir. Bir radar ekranı üzerinde görüntünün nasıl meydana geldiği açıklanacaktır. Haberleşmede suni peyklerden nesıl yararlanıldığına değinilecektir.